

KÕIKI MAADE PROLETAARLASED, OHINEGE!

KLASSIVÕITLUS

№ 1 (184)
JAANUAR/VEEBRUAR
1 9 3 6

SISUKORD

	Lhk.
<i>H. P.</i> Suur aasta	1
<i>R. Vakmann.</i> Kapitalistlik maailmamajandus 1935 aastal	8
<i>O. Rästas.</i> Mõned kokkuvõtted fashistliku Eesti majandusest ja poliitikast 1935 a.	12
<i>R. M.</i> Rahvahääletus ja rahvuskogu Eestis	18
<i>A. Mangman.</i> Põllumajanduse ja karjakasvatuse arengust NSV Liidus 1935 a.	20
<i>H. Tummeltau.</i> Nõukogude Liidu rahupoliitika ja punavägi	27
<i>A. Stetski.</i> Sotsialism ja kommunism	31
<i>J. Koit.</i> Leninismi alusel proletariaadi ühtsusele	37
<i>H. Nael.</i> Valge Eesti elupäevad. — Detsembrikuu kroonika	47

KLASSIVÕITLUS

Nr. 1 (184)

Jaanuar-veebruar

1936

H. P.

Suur aasta

I. Suurtelt võitudelt — veel suurematele!

„Möödunud aasta oli iseäralik, haruldane aasta“ — nii algab oma hinnangut möödunud 1935. aastale „Pravda“ oma esimeses uueaasta numbris. Ta oli kõigepealt haruldane, ennenägematu oma otsekoheste võitude ja saavutuste poolest nii majanduslikkudel, kui kultuuri ja töötavate rahvahulkade elujärje tõstmise aladel Nõukogude Liidus. Ta kinnitas nende võitudega veel kord seda tõde, mille eest omal ajal, ligi kümmekond aastaid tagasi, parteil, sm Staliniga eesotsas, tuli välja astuda trotskistlikkude ja parempoolsete oportunistide „kustuva joone“ „teooriate“ vastu, mille järele industrialiseerimise poliitika ajajärgul püüti tõendada, nagu võiks sotsialistliku majanduse ehitamisel ainult esimestel aastatel suuri edusamme teha, pärastpoole aga pidavat edenemise kiirus (tempo) paratamata pikaldasemaks jääma ning edusammude kõverjoon aasta-aastalt langema. Nõukogude riigi arengu tõsiasiad on selle „teooria“ ammu purustanud, 1935. aasta saavutused veeretasiid määratu kivi-müraka ta jäämuste hauale.

Mitte juhus polnud see, et möödunud aasta algas avaliku kohtumõistmisega Sinovjevi-Kamenevi kontrrevolutsioonilikkude jõukude juhtide ning õhutajate üle, mis oli „viimaseks aktiks proletariaadi diktatuurile ja partei juhtide elule nende jõukude poolt organiseeritud kallaletungimise purustamises“ („Pravda“). See kohtuprotsess ei paljastanud mitte ainult nende mõukoguvastaste jõukude alatust, äraandlikkust partei ja töörahva vastu üldse, vaid ka nende meeletust kõikide nende loo-

tuste kokkuvarisemisel, nimelt ja just nende suurte edusammude ees, mis Nõukogude Liit iga aastaga tegi, sotsialismi võimsa kasvu ees, mis müüd pimedamalegi selge pidi olema. See protsess näitas aga parteile ka, et mõnesugused jäänused meist jõukudest olid osanud parteisse pääseda, nagu ka mõnesugust muud võõrast ollust sinna sisse oli pugunud. Partei asus sellepärast kohe oma ridu revideerima ning puhastas hulga mäda rämpsu välja, mis parteis olles ta tegevust oli püüdnud takistada; protsess sai selkombel kaudseks teguriks partei teguvõimsuse tõstmiseks, ta valveloleku suurendamiseks — seega vastandiks sellele, mida trotskistide ja sinovjevlaste jõugud olid tahtnud kätte saada. Partei tugevuse, kindluse, jõu, juhtivuse kasv, mida nii silmapaistvalt väljendas Keskkomitee detsembrikuu (1935. a.) pleenum, — see lasub lisaraskusena nende purustatud kontrrevolutsioonilikkude jõukude purustatud ideede ja teooriate hauakivil. Ja see saavutus, see võit ei ole igatahes mitte vähemate hulgast möödunud aasta võitude bilansis. Nende jõukude purustatud riisimid N. Liidus ja nende interventsioonijanused mõtteosalised väljaspool saavad väga selgesti aru, et nõukogude võimu vääramatuse nurgakiviks nimelt ta juhtiva partei, *enamlaste partei kaljukindlus* on.

Et seda partei ideoloogilist võitu mõnegi konkreetse näitega kinnitada, toome lühikesed kokkuvõtlikud andmed tähtsamate majanduseharude kasvu kiirusest (tempo-dest) viimastelt aastatelt (sm Meshlauki aruande järgi):

	Kasv eelmise aastaga võrreldes protsentides		
	1933. a.	1934. a.	1935. a.
Rahva üldine sissetulek	6,6	15,0	17,8
Tööstus (tervelt)	6,2	18,7	20,7
Põllumajandus	6,7	4,5	11,0
Raudtee - transport	0	21,3	26,2

Siia juurde tuleb lisada, et 1935. aastal rahva üldsissetulek, mis maa jõukuse kõige tähtsamaid näitajaid on, üldse enam kui 10 miljardi võrd, 1934. aastaga võrreldes, kasvas ja enam kui 1 miljardi võrd (1926-27. a. hindades arvatult) aastaplaani ületas. Tööstuse üldtoodang ületas aastaplaani 3 miljardi rubla võrd (umbes 5%); üldse oli tööstusetoodangu juurdekasv aastas üle 11 miljardi rubla, see on enam kui kapitalistliku Venemaa normaalse aja (1913. a.) tööstuse toodang tervelt kokku. Iseäranis tähtis seejuures on just raske-tööstuse toodangu kasv 1,5 miljardi võrd üle aastaplaani, ja ka tootlustööstuse plaani ületus 750 miljoni võrd (11,8%): esimene näitab meie valmistuse aluspinna tugevnemist, teine — hulkade heaolu tõusu. Põllumajanduse alal on aastaplaan ületatud eriti tehniliste kultuuride (puuvill, suhkrupeedid, kartul) ja loomakasvatuse (peale varsade) alal; üldises summas suurenes põllumajanduse toodang üle 1500 miljoni rubla võrd.

Ettetoodud arvude tähtsust tõstab määratusti veel see asjaolu, et Nõukogude Liidu majandusest eramajanduse, mitesotsialistliku sektori osa juba täielikult kadumas on: tööstus oli juba 1935. aastal lausa sotsialistlik, põllumajanduses saadi 94% saaki samuti sotsialistlikust sektorist; 90% talurahva majapidamisi on kolhoosidesse ühinenud. See sotsialiseerumise protsess põllumajanduses on iseäranis tähtis, sest just selle tagajärjel kasvab ka põllumajanduse arengu kiirus, mis järele jõuab tööstuse kasvu kiirusele (tempole) ja omakorda mõjuvaks eelduseks on terve rea tööstuseharude veelgi suuremale arengule ja tõusule.

Nende majanduseelu põhjalade põhjal arenesid suuresti ka teised harud, mille kokkuvõtlikke tagajärgi muu seas eriti selgesti näeme riigi rahanduse, eelarve, sissetulekute ja väljaminekute liikumises. Meil ei ole veel lõpulist andmeid 1935. a.

eelarve täitmise kohta, kuid esialgsete andmete järele (sm Grinko aruandest) on 1935. a. Liidu riiklikud sissetulekud tõusnud 64,6 miljardi rublani, s. o. ligi 14 miljardi enam kui 1934. aastal ja umbes 1 miljard rohkem kui aastaplaanis ette nähtud; üldiselt ületab sissetulek väljaminekud umbes 700 miljoni rubla võrd. Eriti on huvitav märkida, et sissetulekute alal kõikides üksikutes osades eelarve täielikult on täidetud, mitmelgi üksikalal koguni ületatud. Muuseas andis majanduslikud organisatsioonid oma kasuosas enam kui 200 miljoni üle plaani. See kõikide eelarve üksikosade täitmine näitab meie plaanijajanduse elulikkust ja kindlustab edasiste plaanide kokkuseadmist. Kaugelt ületas plaani isiklike vabade summade riigile kasutada andmise ala: teise viisaastaku kolmanda aasta laenu telliti enam kui 500 miljoni rubla võrd üle plaani, ja loovusummade lõpubilans oli 1935. aasta lõpuks 800 miljoni võrd suurem kui aasta algul.

Ka riigipanga tegevuses oli suur tõus — passiivade alal 8,5 miljardi ulatuses. Iseäranis huvitav on siin kolhooside jooksvate arvete tõus 275 miljoni 1 miljardi rublani aasta vältel, mida loomulikult kolhooside majandusliku seisukorra kindlusemismisega seletada tuleb, kui ka sellega, et kümned tuhanded kolhoosid kindla staatiliku põhikirja said ja maa mehe igaveseks tarvitamiseks anti. See panga ressursside kasvamine andis võimaluse majanduslike organisatsioonide (nii tööstuslike kui kaubanduslike — viimastele 1,7 mlrd rbl ulatuses) laenustamist 9,2 miljardi võrd laiendada. Üldiselt kasvab liikvel oleva raha kogusumma 19% võrd, kuna kauba ringvool aasta vältel 35% ja põllumajanduslike saaduste ülesostmine 70% võrd kasvasid, mis raha ringvoolu kiirenemisest ja kaubanduse paremast korraldusest kõneleb.

Kuna just riigi rahalik majandus ja kõigepealt riigieelarve liikumine üks majanduseelu tähtsamaid näitajaid ja iseloomustajaid on, siis on eespooltoodud saavutustel veel iseäranis väärtus, kui neid kõige üldisemateski joontes kõrva seame kapitalistlike maade eelarvetega (andmetel sm Grinko aruandest). Nii seisab Jaapani tulude-eelarve juba aastat neli ühel kõrgusel (umbes 1300 miljoni jeni), kusjuures meed sissetulekud vaevalt kaks kolmandikku riigi kuludest katavad, ja sellegi sissetuleku saab vaid kõige suurema pingutusega kätte. Saksamaa sissetulekud kõiguvad samuti aastat meli 6 miljardi marga ümber, ja siingi ei ulata neist riigi kulude-

eelarve katteks. Prantsuse riigieelarve sissetulekute osa kõigub aastat kolm 46 miljardi franga ümber (1 frank — $7\frac{1}{2}$ kuld-kopikat), kaugemale maha jäädes eelarve väljaminekuteosast. Inglise eelarve sissetulekud seisavad viimased kolm aastat suure pingutusega 800—820 miljoni sterling-naela kõrgusel, millega väljaminekud hädavaevalt kaetakse. Itaalia eelarve sissetulekud kõiguvad 4 aastat juba 18 miljardi liira ümber, ja mitte ükski aasta ei ole nad väljaminekuid ligilähedaltki katnud. Poola eelarves ei tõuse sissetulekud 4 aastat ära

mud aastal ligi 20 miljardi võrd: 61-st miljardist 1934. a. 80,5 miljardini 1935. a., seega ligi kolmandiku võrd. Kolhooside saadustemüüki, peale organiseeritud ülesostu, arvatakse 14—15 miljardile. Kui sellele juurde lisada, et kolhooside sissetulek organiseeritud ülesostmistest umbes 3,6 miljardi võrd kasvas (1934. a. 5,6 mlrd, 1935. a. üle 9 mlrd), et tööliste üldine palgsumma aasta vältel enam kui 12 miljardi rubla võrd tõusis, ning, lõpuks, et kogu läbimüüdud kaupade hindade väikemüügil vähemalt 5 miljardi võrd alandati — kui

ajalehe-eksemplaride ja raamatute arvud annaksid üksi asja pikemalt peatuda. Ja kui siin vast sellele, mis kõige lühemale ridadega juba nimetatud, veel midagi tuleks juurde lisada, siis ainult vast seda, kuidas julged ja ettevõtlikud rühmad jala, jalgratastel, ratsa, pisikestel sõudepaatidel, suuskadel tuhandeid ja tuhandeid kilomeetreid ühest riigiservast teise läbi rändasid, kuidas kümmed tuhanded jäämägedele (näit. Elbrusele) ronisid, kuhu kogu tsaarivalitsuse ajal üldse ainult mõned kümned, paremal juhtumil sadanded, olid jõudnud.

Kõik kokkuvõetult näitab see mitte ainult silmapaistvat ja kiiret majanduslikku tõusu nii tööstuses kui põllumajanduses, vaid ka tugevat tõusu hulkade meeelolus, julguse, ettevõtlikkuse, elurõõmu tõusu. Ja selles elujulges rõõmukülluses lauldi, mängiti, tantsiti — lühidalt, rõõmustati selle kõige üle täie hingega rohkem kui kunagi enne.

•

Ja nüüd — kättesaadud kõrgustelt edasi uutele, veel suurematele võitudele. 1935. a. saavutused on aluspinnaks, kust käesoleval aastal veelgi suurema sammu võime edasi hüpata. Meie mahume siin neidki kavasid, mis käesolevaks aastaks nii majanduse kui teistel aladel täitmisele tulevad, ja mis seda uut tõusu, uut tõusukiirust peavad iseloomustama, ainult lühidalt nimetama, ilma nende sisu ning tähtsuse igakülgse käsitlemiseta. Vast seda tuleks lühidalt märkida, et käesolev aasta, teise viisaastaku neljas aasta, kogu majanduse riigis täielikult sotsialistlikule alusele peab viima, et klassilise ühiskonna jäänused üksikute väheste rüümeteni peavad kaduma. Kui 1935. a. meid rahvusvahelisel valmistusevõistlusel vedurite, vagunite ja traktorite ehitamisel juba maailmas esimesele kohale tõstis, elektrienergia alal kolmandale kohale, söetööstuses neljandale, malmisulatuses teisele, terasevalmistuses kolmandale, valtsimises kolmandale ja vasetootmises neljandale kohale, siis peab algav aasta meid oma lõpppäevadeks ka siin tuntuvalt edasi nihutama — ette kapitalistlikkudest eesrimma riikidest veel nii mõnelgi alal.

Esimeseks tähtsamaks ülesandeks majanduse alal on käesoleval aastal uue tehnika alusel tööviljakuse tõstmine ja omahinna alandamine. Tööstuses peab tööviljakus, mis esimese viisaastaku nelja aastaga kokku 41% kasvas, üheainsa käesoleva aastaga 20% tõusma. Omahinna alandamist nõuab nii tööstus kui põllumajandus (eriti masina- ja traktorijaamade

töö), veoasjandus (eriti raudteetransport) kui ehitusematerjalid.

Teiseks ülesandeks on kapitaalase ehitustöö väärtuse tõstmine ja kulude vähendamine, kindla plaanilikkuse läbiviimine ja võimalikult laialisem mehhaniseerimine.

Kolmas ülesanne on — mahajäänuid ja mahajäävaid tööstuseharusid järele tõmmata. Siia kuuluvad: naftatööstus, mis 1935. a. oma plaani tervelt ei täitnud ja eelmise aasta plaani ainult 5% võrd ületas; siis värviliste metallide tootmine, mille tuntavat suurendamist meie kõrgemavärtusliku tööstuse (keerulikumad masinad, elektri- ja raadioaparatuur jne) tormilik kasv nõuab; edasi, metsatööstus, mis nimelt metsata raioonide puumaterjalide nõudmist kaugeltki ei suuda täita, eriti ehitusmaterjalide poolest, ja, lõpuks, kerge tööstuse mõned harud, mis toormaterjali poolest küllaldaselt on kindlustatud.

Neljas ülesanne seisab mõnede vähem edenevate põllumajanduseharude kiiremas edasiviimises, eriti hirse, maisi, tatra, lina ja päevalille saagi tõstmises, et vastavat nõudmist rahuldada.

Majanduse üldise kiirema tõstmise alal tuleb viiendaks, tõsta tuntuvalt töörahvahulkade heaolu ja kultuuri. Ja, lõpuks, kuueandaks ülesandeks on majanduse ning heaolu tõusu alusel veelgi kõrgemaks tõsta Nõukogude Liidu kaitsevõimet, mida nõuab rahvusvahelise pinevuse kasvamine, eriti nõukogude vastaste jõudude avalik ühinemine.

Toome mõningad üksikud arvud, mis 1936. a. plaan nende nimetatud ülesannete täitmiseks ette näeb (nõukogude üleliidulise kesktäidesaatekomitee teisel sessioonil 1936. a. jaanuaris sm-te Molotovi ja Meshlauki aruannete järele vastuvõetud plaanist).

Üldine rahvassetulek peab tõusma 83,1 miljardini (1926/27. a. kindlate hindade järgi), s. o. 26,5% — võrreldes möödunud aastaga, mil see kasv oli 17,8% ehk üle kümne miljardi rubla (tänavu 17,4 mlrd.).

Rahvamajanduse üksikutes harudes mäeme järgmist tõusupilti:

	prots.		prots
tööstuses	23,0	kaubaringkäik	25,0
sellest:		raudteeveondus	19,8
tarbeain.valm.	23,7	veondus veeteedel 26,0	
valmistamis-abi-		kapitaalne ehitus-	
nõud	22,6	töö	34,8
põllumajandus	24,0		

Selle plaani järgi tõuseb tööstusesaaduste üldväärtus 81,1 miljardile (kindlates

hindades), ületades eelmise aasta toodangu enam kui 15 miljardi võrd ja teise viisaastaku plaani üldsummas 4% võrd. Viisaastaku plaani ületavad, muu seas, müisugused tööstusealad, nagu elektrienergia, süsi, koks, mustmetallid, vask, tsink, tsement, paber jt. Märkida tuleb, et 1936. aastal tarbainete valmistuse tõus valmistuse abinõude tõusu esimest korda ületab (23,7% ja 22,6%).

Põllusaaduste saagi alal on plaanis ette nähtud silmapaistev tõus:

	1935. a. tsentnerid	1936. a. tsentnerid ha-lt
teraviljad, keskmiselt	—	10,2
puuvill	10,2	11,2
suhkrupeedid	132,3	201,0
mais	9,2	16,0
hirse	5,4	7,3
oder	9,6	10,3

See saagitõus peab 1936. a. andma 6380 miljonit puuda teravilja, mis esimeseks suureks sammuks on selle ülesande täitmisel, mille sm Stalin põllumajanduse ette üles seadis: lähema 3—4 aasta vältel teravilja saak 7—8 miljardi puudani tõsta. Selle juures tõuseb teravilja saak juba 1936. aastal kõrgemale kui teise viisaastaku plaani lõpuks ette nähtud, nimelt 10,2 tsentnerile ha-lt, kuna viisaastaku plaan ette näeb 10 ts. Viisaastaku plaani ületavad saagi kõrguse poolest ka suhkrupeedid (204 ts, viisaastaku plaanis — 200 ts), kartul (115 ts ja 111 ts).

See saagitõus põllumajanduse alal (üldine saagirohkus tõuseb nimelt viljakuse tõusu, aga mitte külvipinna laiendamise tagajärjel) kui ka karjakasvatuse alal, kus noorloomade kasv üle 30 ja isegi 40% ulatab (varsad 35%, põrsad 42%), näitab, et põllumajanduse tõusu kiirus tööstuse tõusu kiirusele järele jõuab. See tõusukiirus algas juba 1935. a. ja läheb hoogsalt edasi 1936. a., andes nimelt turule palju suuremal määral saadusi kui eelmisel aastal.

Kõige suuremat tõusu näitab, nagu nägime, kapitalsete ehitustööde ala (34,8%), üldsummas 32 miljardi 365 miljonit rubla ehk 8350 miljonit rohkem kui 1935. a., millisest üldsummast 56,5% uute ehituste peale läheb (1935. a. 50,7%), ülejäänud osa endiste ehituste ümberehitamisele. Sel alal on vaja eriti märkida kapitalide mahutamist tarbainete valmistamise tööstuse alale, kus see eelmise aasta kapitalide mahutamise 55% võrd ületab, valmistamise abinõude valmistamise alal, selle-

vastu, ainult 9% võrd. Seegi kriipsutab, alla tarbainete valmistamise suurt tõusu, mis üldise heaolu eelduseks on, seda enam, et väljavedu terve rea tarbainete alal aasta vahetusel kiitsendati, mitme aine väljavedu hoopis lõpetati. Siia juurde tuleb tähendada, et tööstuses ettevõtetavad kapitalipaigutamised kaugeltki täit pilti ei anna tööstuse laiendamisest, sest et tööviljakuse suure tõusu tagajärjel (stahaamovluse liikumine) ehitustööde kava märksalt kitsamaks võib jääda, kui see vähema tööviljakuse juures oli ette nähtud. Nii, näiteks, võib Magnitogorski tehas uute ehituste programmi 25—30% võrd vähendada, toodang aga tõuseb suuremaks, kui nende ehituste täie teostamise juures esialgu oli kavatsatud.

Eriti nimetada tuleb suurt kapitalide mahutamist ehitustöösse kultuuri ja eluolu alal. Nii kulutatakse korterite ehitamisele linnades ja tööstuse keskkohdades üle kolme miljardi rubla, s. o. umbes 60% rohkem kui 1935. a. (1930 mln rub.). Kommunaalehitustele kulutatakse 1885 mln rubla, s. o. 34,6% rohkem kui eelmisel aastal; sühnhulgas tõusevad iseäranis järsult kulutused ehitustöödele hariduse alal — 132% võrd, ja tervishoiu alal — 63% võrd.

Tänavuste ehitustööde kohta tuleb eriti veel seda märkida, et kuna eelmistel aastatel suur osa ehitusel olevaid töid veel kasutusele ei saanud tulla (ehitused olid pooleli), siis saab tänavu suur osa meist ehitustest, mis eelmistel aastatel algatati, valmis ja läheb tarvitusele, millel majanduse üldarengus muudugi väga suur tähtsus on (kapitalid ei jää enam tegevusetaks seisma). Nii tuleb 1936. a. tarvitusele ehitada 31,4 mlrd rubla väärtuses, s. o. kaks korda nii suures väärtuses kui 1933. a. ja peaaegu täielikult selle summa ulatuses, mis käesoleval aastal kapitalsete ehituste peale kulutatakse (32,4 mlrd rubl).

Raudteesajanduses oli möödunud aasta pöördeastaks; käesolev aasta peab algatud tõusuteed jätkama: vagunite laadimine peab tõusma 15,4% (keskmiselt 78,500-le vagunile päevas); peab tõusma liikumise kiirus, vagunite kandeenorm, ja kõige selle tagajärjel üldine prahiliikumine — 299,3 miljardi kilomeeter-tonnile (1935. a. — 259,7 mlrd km-tm).

Meie ei saa peatada pikemalt teiste voodusalaade, sideasjanduse jt juures, igalpool näeme sealgi kiiret tõusu, mis majanduse üldisele tõusule peab vastama. Iseäranis aga tuleb alla kriipsutada üldise heaolu

tõusu kõigi nende majanduslikkude suurte edusammude põhjal. Tõestame sedagi mõningate arvudega 1936. a. plaanist.

Töölise ja teenijate üldarv, mis 1935. a. 1 miljoni võrd kasvas, kasvab samavõrd edasi ka 1936. aastal, mis ümber liikkab ja tühjaks teeb kõik põhjendamatud kuuljutud, nagu võiks töövilkakuse kiire tõusu (stahaanovluse) tagajärjel tööliste arv väheneda. Üldsummas tõuseb tööliste arv teenijate arv 1936. aastal 25.715 tuhandeni (umbes 4% võrd); samal ajal aga tõuseb üldine palgasumma 56.200 miljonilt rublalt (1935. a.) 63.400 miljonile, s. o. ligi 13% võrd; seega palgafondi tõus enam kui kolm korda nii suur kui tööliste üldarvu tõus.

Veel palju tuntavamalt tõusevad heaolu näitajad teistel aladel. Nii tõuseb sotsiaalse kindlustuse üldsumma 6,7 miljardilt 8 miljardile rublale, s. o. ligi 20% võrd. Eespool märkisime juba suurt tõusu tervishoiuliku ehitusetöö alal (430 miljonilt 700 miljonile), mis 1936. a. 29.800 uut voodit haigemajades juurde annab. Arstirohtude valmistus kasvab enam kui kolmekordseks. Arstide arv tõuseb aasta lõpuks 96 tuhandele ja arstiteaduse üliõpilaste arv 85 tuhandele, õpilaste arv arstiabiliste, sünnitusabi ja rohuteaduse koolides — 106 tuhandele.

Kergetööstuse ja toitainete tööstuse kiire

ja suur tõus annab võimaluse kaupade väikemüügi läbikäiku aastas 100 miljardi rublani tõsta, mis elanikkude ostujõulisele nõudmisele küllaldaselt vastab (elanikkude rahaline sissetulek tõuseb 118,3 miljardi rublani, möödunud aasta 101,6 miljardi vastu); kolhoositurgude läbimüük tõuseb umbes 16,5 miljardile. Muude tarbeainete hulgas, mille valmistus möödunud aastaga võrreldes 29,2% võrd tõuseb, pannakse rõhku ka nende kallihinnaliste kultuuritarvete valmistusele, mida suurenev töötasu nii töölistel kui kolhoosnikkudel võimaldab ikka järjesti suuremal arvul nõuda (klaverid ja piianiidod, jalgrattad, uurid, patefonid, raadio vastuvõtjad, päevapildi aparaadid jne). Kõik see näitab hulkade heaolu tugevale tõusule ja nende tarvete kiirele arenemisele, eriti kultuursete tarbeainete alal. Kõige selle juures tuleb meeles pidada, et nõukogude valitsus ka käesoleval aastal edasi hindade alandamise poliitikat jätkab, millega 1935. aastal suur samm edasi astuti, ja see mitte vähe kaasa ei aita hulkade heaolu tõsta. 10 miljonit ruutmeetrit uut korteripinda (enam kui kaks korda rohkem kui 1935. a.), paremad uulitsad, uued trammiteed, veevärgi ehitamine 7 linnas, uued saunad, pesumajad ja lugematul hulgal teisi üksikasju, mis kõik kokku määratusti hulkade eluolu paremustavad.

2. Teed uuele ilmale!

Kas on need ülemaaltoodud plaanid reaalsed, teostatavad? Mis kindlustab meie nende täitmise? Seda kindlustab kõigepealt see üldine tõusutasem, kuhu 1935. a. oleme välja jõudnud, seda kindlustavad möödunud aasta ja kogu revolutsioonija saavutused. Seda kindlustab, edasi, see asjaolu, et meie hoogtööde ajajärgust, katkendilikkude jõupingutuste ajajärgust, sellest ajajärgust välja oleme jõudnud, kus veel rida meie tähtsamaid majandusealaseid oma aastaplaami täita ei suutnud, et meie välja oleme jõudnud sotsialistliku majanduse tasasele, ühtlasele, avarale arenemisele, et juba möödunud aastal sadandeid kõige suuremaid tööstuseettevõtteid isetasuvusele üle läks, riiklikkudest toetustest lahti ütlesid ja isegi suuremaid summe puhastkasu andsid. Seda kindlustab, lõpuks ja kõigepealt, see uus nähe Nõukogude Lõidu elus, mis meie arengu kättesaadud kõrgel tasemel möödunud aastal üles kasvas, mis proletaarse revolutsiooni jõudude kasvu protsessis uut hüppe tähendab,

uut hüppe uue omaduse loomisega kogu meie arengus, ja mida meie *stahaanovluse* nime all tunneme.

See, mida Marx ja Engels teoreetiliselt kauges tulevikus ette nägid; see, mille Lenin üles seadis sotsialismi võidu tähtsana eeltingimusena: sotsialism võidab kapitalismi ainult siis, kui ta loob kõrgema töövilkakuse; — see, mille sm Stalin juba tänapäeva juhtsõnana ära märkis: kaadrid otsustavad nüüd kõik! — see läheb tõeks, saab tõelikkuseks tänapäev meie silma all. 1935. aasta andis alguse neile maailma-ajaloolise tähtsusega nädetele, mida siamaalne sotsialistlik ehitusetöö, kõik sotsialismi eest võitlemise aastad siamaami olid ette valmistanud: „Sõna sai lihaks“, nagu kuulutasid vana-kreeka filosoofias üleskasvanud ristiusu papid jumaliku imeteona päästmist ootavale rõhutatud ilmale, varjates selle all uut, veel peenemat, veel kavalamat, kurnamissüsteemi. „Sotsialismi idee saab hiiglasuureks materiaalseks jõuks“ („Pravda“), ütleme meie tänapäev, hõisa-

tes vastu sellele liikumisele, mis endast uut tõusuastet, uue arenemisjärgu algust sotsialismi ehitamises kujutab, mis töötab ja annab sotsialismi võidu kapitalismi üle, võidu, mis päästab tõelikult inimsoo igasugusest kurnamisest ja rõhumisest.

Ligi 12 aastat tagasi kõneles sm Stalin leninismi iseäralikust tööstilisest, „mis loob iseäraliku leeninlasest-töötaja tüübi“. Selle stiili iseäraldustena märgib sm Stalin: „a) vene revolutsioonilik laialatuslikkus, ja b) ameerika asjalikkus. Leninismi stiil seisab selle kahe iseäralduse ühendamises.“ 1935. aastal jõudis meie sotsialistlik areng mürkaugele, et ta — partei vahenditult juhtimisel, partei kõige lähemas sidemes, kõige südamlikumal läbikäimises hulkadega, kõige parema leeninliku stilisti, sm Stalini juhatusel — hakkas *hulgaliselt* looma ja kasvatama seda uut inimest, kes töötab leninismi stiilis, kes annab uue stiili kogu meie tööle ja tegevusele. See uus inimene, uus *töölisetüüp* oma revolutsiooniliku hoo ning ulatusega ja oma ameerikaliku — meie võiksime ehk nüüd juba ütelda: nõukoguliku, sotsialistliku — asjalikkusega on 1935. a. saavutuste kõige suurem, kõige tähtsam, maailma-ajalooliku tähtsusega omapärane. See uus inimene on meie sotsialistliku kasvu otsene vastus sm Stalini juhtsõnale: kaadrid otsustavad kõik. See uus inimene, uus *töölisetüüp*, kes tõstab töövõljakuse ajaloos enneaimamata kõrgusteni, kes purustab vabas sotsialistlikus võistluses kõik kapitalistliku ilma suursaavutused, mis seal esile pressitud kõige metsikuma tervisthävitava summi all; see uus *töölisetüüp*, kelle arv suureneb nädalate ja kuudega tuhandeteni, sajatuhandeteni, miljoniteni, see uus tööline oma leeninliku stiiliga ei kindlusta mitte ainult 1936. aasta kõrget tõusu, vaid kindlustab kogusummas sotsialismi ehituse kõrgema töövõljakuse, kui kapitalistlikus valmistuses, ja seega — sotsialismi võidu.

Need uued inimesed oma uue tööstiliga kerkivad kõikjal: vabrikutes, tehastes, kaevandustes, metsatööl, kolhoosi väljadel, õhutajaks on meil sotsialismi ehitava löök-lase vaimustus, tung, püüe töövõljakust tõsta, et seega tõsta töörahva üldist heaolu, ja aluspinnaks see kultuuriline ning eriti tehniline tasem, kuhu eesrindlikud töölised juba on jõudnud. Juba sellelgi tasemel läks stahaanovlastel, kohe liikumise algul, korda purustada, kaugelt ületada senised normid, mis kokku olid seatud vanadel, kodanlikele teadusele rajatud väljaarvamistel; juba oma esimestel sammudel purustas stahaanovlik liikumine kitsarinna-

likkuse, ahtsuse, traditsioonilikkuse, vanast päritud vaated ja arvamused töövõljakuse arendamise võimaluste kohta. Kuid see on vaid — algus! Hiiglauluslik kultuuratõstmise ja haridusetöö plaan peab andma ja annab veelgi suuremad eeldused, veelgi kõrgema taseme töövõljakuse tõstmiseks ikka järjesti kõrgemale ulatusele.

17 miljardi 638 miljonit rubla riiklikke kulutusi kultuuri alal! 4300 uut koolimaja üheainsa aastaga. Pedagoogiliste instituutide üliõpilaste arvu tõus 92,7 tuhandelt 111 tuhandele. 85 tuhat inseneri ja 137 tuhat tehnikut, keda ülikoolid ja tehnikumid käesoleval aastal valmistusse saadavad. Õpilaste arvu tõus koolides 25,6 miljonilt 27,9 miljonile ja kõrgemates õpeasutustes 509 tuhandelt 528,6 tuhandeni; koolieelsete õpilaste arvu tõstmine 6,9 miljonile ning igasugustest kursustest osavõtjate hulga tõstmine 5540 tuhandelt 7860 tuhandele... Need on vaid üksikud arvud kultuuritöö hiiglaplaanist 1936. a. peale, kuid arvud, mis tööliste hulka kiiresti lähendavad inseneride ja tehnikute ettevalmistuse tasapinnale, loovad seega seda tehniliste teadmiste ja üldse kultuurilist tasapinda, millel võib takistamata edasi areneda töövõljakuse edasi tõstmine uutele, senimi aiamata kõrgustele. Kui siia juurde arvata see heaolu tõus, millest eespool kõnelesime, see igale töölisele, igale kolhoosnikule nüüd juba käega katsutav tõsiasi, et Nõukogude Liidus äga jõupingutus, äga edusamm, äga kokkuhoidlikkus, äga hoolitsemine ühiskondliku varanduse eest — *tööraha enese huvides* sünnib, tema seisukorda parandab ja tõstab, — siis on arusaadav see julgus, meelegiindlus, elurõõm, optimism, mis täidab tööliste ja kolhoosnikkude hulka nagu seda kunagi varem pole nähtud, ja neid ikka edasi kihutab uutele saavutustele, uutele võitudele.

Mäherdune määratu tähtsus on kõigel sellel arengul sotsialismi võidu saavutamiseks terves maailmas! Mitte asjata ei mõjunud stahaanovlaste võidud kapitalistlikule ilmale nagu plahvatavad pommid; mitte asjata ei kihutatud kapitalistliku ajakirjanduse tindiõrje jalamaid vale ja laimu tõrvapottidega platsi, et maailma töörahva eest neid sotsialistliku ehitusetöö uusi võituseid varjata, mis vana maailma võimsa mini purustavad kui dünamiidi pommid. Juba sotsialistliku ehitusetöö tõusukiirus esimese viisaastaku esimestel aastatel pani kapitalistid värisema: meile viirastus uus võitmatu võistleja nõukogude kiiresti areneva tööstuse näol. Kui palju ahvardavamalt ei kerki nüüd selleski suhtes staha-

novlik liikumine silmapäärile! See pole aga siiski veel kõige mõjuvam — selleks on maailma kapitalistlikkude riikide töörahvale nõukogude eeskuju, see sotsialismi üleolek, see töörahvahulkade heaolu kiire tõus, mida mingisugused tõrvapotikangelased kapitalistlikkude maade töörahva eest enam varjata ega maha salata ei suuda. Selleks on see võimas üldrahvalik terviklusetunne, mida ei leidu ega või leida maailmas üheski kapitalistlikus, üheski klassilises riigis, kus „rahvustervikust“ jutlustatakse vägivallega, terroriga, koonduslaagrite ja tapatöödega, vaid see võimas tervikluse, tõeliku ühtsuse tunne, millele rajaneb Nõukogude Liidu määratu rahvastepere valmisolek oma sotsialistliku isamaa kaitseks imperialistlikkude kallale tungijate vastu. Selleks on see sotsialismi idee, mis ikka enam ja enam „saab lihaks“, võitmatuks materiaalseks jõuks, mis üles kutsub, kaasa tõmbab töörahva sadanded miljonid, et neid otsustavale võitlusele viia kapitalismi, inimsoo orjapõlve hävitamiseks terves ilmas.

Samal ajal kui kapitalistlikud kurnajad fashistliku terrori, röövsõdade, töörahvahulkade ennenägematu kurnamise abil

püüavad kriisist pääseda; samal ajal kui kodanlised maad töörahvalt viimasedki õigused riisuvad, viimasedki kodanlise demokraatia jäänused purustavad, oma riigid töörahvale poliitilisteks vangikodadeks muudavad, samal ajal võtab Nõukogude riik nende kodanliste maade demokraatia kõige paremad ollused ja istutab nad nõukogude proletarise demokraatia pinnale. avardades seda *töörahva demokraatiat*, töörahva õigusi ja vabadusi ennenägemata ulatuseni, rääkimata sellest kultuuri, tervishoiu ja majandusliku heaolu ennenägematust tõusust, millest juba kõnelesime.

Ja kõige selle hingeks, keskkohaks, juhtivaks ajejõuks on partei ja nende miljoniliste töörahvahulkade *püritu usaldus* selle oma juhtiva *partei*, oma suure ja geniaalse juhi, oma *Stalini* vastu, kelle ümber need miljonid ühinevad, et tema juhatusel võidujulgelt oma teed edasi minna, edasi uuel, *stahaanovlikul aastal*. Ja nende võimas võidujulge edasisammumine kordab nagu müürisev kaja nõukogude valitsuse juhi sm Molotovi iseteadlikku väljakutset kogu vanale, kapitalistlikule ilmale:

„On jõudnud aeg, mil vana ilm peab teed andma uuele ilmale!“

R. Vakman

Kapitalistlik maailmamajandus 1935. aastal

Kui kodanluse statistikat uskuda, siis peaks järeldama, et 1935. aasta on kapitalistliku ilma majanduslikust kriisist pea-aegu välja viinud. Berliini kuulus maailmamajanduse konjunkturi instituut näitab oma viimastes (detsembrikuu) andmetes, et võrreldes 1928. aastaga on 1935. aasta esimese kaheksa kuu tööstuslik toodang kogu maailmas 103%, s. o. tervelt 3% suurem, kui praeguse kriisi eel. Nende samade andmete järele on kogu maailma tööstuslik toodang 1935. a. tervelt 9% (natukene enamgi) suurem, kui see oli 1934. aastal.

Siin peame, esiteks, tähendama, et nimetatud instituudi andmed võtavad võrdluse aluseks 1928. aasta majanduse seisukorra. Kui majandusliku kriisi eelmine kõrgem tõusuaasta ei olnud mitte 1928., vaid 1929. Sellesama instituudi vanemad (endised, varemalt toodud) andmed aga näitasid, et 1929. a. kogu maailma tööstuslik toodang oli 107% 1928. a. tasemest. Kui selle järele 1935. a. nimetatud indeks (103) ümber arvata 1928. a. tasemelt 1929. a. tase-

mele, siis moodustab 1935. a. üleilmiline valmistus 96%. Selle meie esimese paranduse juurde peame veel teise, veel põhiolulikumana, paranduse tegema. Peab nimelt tähendama, et nimetatud kodanlise statistika indeks arvab maailmamajanduse hulka siin ka *NSVL majanduse*. Kui kapitalistliku ilmamajanduse tööstuslikku toodangut *üks* võtta (s. o. ilma nõukogude majanduseta), siis peab sellesama instituudi andmete alusel kogu maailma valmistus 1935. aastal umbes 87% 1929. a. tasemest olema, s. o. ikkagi veel umbes 13% madalam, kui see oli enne kriisi. Naisugune on meie esimese otsus 1935. aasta kapitalistliku maailmamajanduse arengu kohta. Kapitalistlik ilm oleks nagu kriisist välja saamas, välja ronimas. Oma tööstusliku üldtoodanguga on kapitalistlik süsteem *üldiselt lähemas 1929. a. tasemele*.

Kuid 1935. aasta süvendas hiiglasuurelt kapitalismi *ebaühtlast, hüppelist* arengut. Kui valida kapitalistlikkudest riikidest välja *kolm esimest*, kelle 1935. a. toodang kõige suuremat tõusu näitas, siis saame

tähelepanemisväärt pildi. Need kolm esimest on: Itaalia, Saksamaa ja Jaapan. Nende kolme riigi tööstuslik toodang ületas 1935. aastal eelmise aasta (s. o. 1934. aasta) toodangu järgmiselt: Itaalias — 20%, Saksamaal — 16—17%, Jaapanis — 12% (võrreldes 1929. a. tasemega oli nende toodang 1935. a.: Itaalias — 93%, Saksamaal — 92%, Jaapanis — umbes 145%).*

Need kolm riiki olid aga 1935. aastal kapitalistlikus süsteemis kõige sõjakamad riigid; nimelt nemad valmistasid endid kõige enam sõjale ehk hakkasid sõdima (Itaalia), või sõdisidki juba (Jaapan). Kapitalistliku maailmamajanduse 1935. a. tõusus mängis, seega, silmapaistvalt väga suurt osa nimelt sõjalik-inflatsiooni konjunktuur, millest sm Stalin kaks aastat tagasi rääkis (tähendame veel, et 1935. a. lõpuks oli Jaapani rahakurss langedud umbes 66%, Itaalia oma aga umbes 10%, kaks aastat tagasi oli Itaalia rahakursi langus ainult 1%). Teiste kapitalistlike riikide tööstusliku toodangu areng 1935. aastal on järgmine:

	1929=100	tõus (+) või langus (-), võrreldes 1934. aastaga
Ameerika Ühendriigid	74	+ 9 prots.
Inglismaa	105	+ 6 "
Prantsusmaa	67	- 8 "
Belgia	68	+ 3 "
Poola	65	+ 5 "
Rootsi	107	+ 9 "
Tshehoslovakkia	67	- 0,5 "

Nagu näeme, on Rootsimaa ja Inglismaa 1935. aastal majanduslikust kriisist välja saanud. Inglismaa on Euroopa suurriikidest ainuke, kes möödunud aastal oma 1929. a. taseme ületas. Peab seejuures tähendama, et majandusliku kriisi eel ei olnud Inglismaal suurt majanduslikku tõusu, et Inglismaa tööstus seisis 1927—1929. a. peaaegu ühel ja selsamal tasemel. Sellepärast polnud Inglismaal praeguses kriisis ka suurt langust, ning selle tagajärjel oli Inglismaal võrdlemisi kergem

* Kui Saksamaale ka Saari maakond juurde arvata, nagu seda kodanline statistika teeb (Saari maakond anti 1935. a. kevadel Saksamaale tagasi), siis näitab Saksamaa majandus 1935. aastal 1929. a. taseme kättesaamist.

kriisist esimesena välja jõuda. Ameerika Ühendriikide tööstus tõusis 1935. a. palju (9%, või natukene enamgi), kuid ta valmistus moodustas siiski ainult 3/4 kriisielest tasemest. Prantsusmaal algas majanduslik kriis hiljem (alles peale 1930. aastat) ja kestis ka veel möödunud aastal täiel hool edasi. See kõik kõneleb arenemistendentside ja tempode määratust vahest üksikute maade vahel.

Kapitalistlik valmistus tööstusalade järele muutus 1935. aastal miisamuti äärmiselt ebaühtlaselt. Kui üksikuid valmistusalasid nende toodangu järele 1935. aastal võrrelda 1929. aastaga, siis saame 1935. aasta valmistusalade kohta järgmise võrdluse (1929. aasta toodangut 100-ks arvates), ka põllumajandust arvestades: nisu — 86, puuvill — 87, nafta — 106, kivisüsi — 77, pruunsüsi (ligniit) — 78, malm — 62, teras, vask, tsink — igaüks umbes 75 jne. Kodanline statistika ei anna andmeid kapitalismi, kui terviku, tekstiiltööstuse, masinate valmistamise, autotööstuse ega ehitustööstuse kohta. Vaatame neid alasid mõnes üksikus suurriigis. Masinaehitus arenes mõnes riigis järgmiselt (1929. aasta valmistust 100-ks arvates):

	1934	1935 (kuu)
Prantsusmaa	63	61 (sept.)
Itaalia	72	105 (aug.)
Jaapan	180	202 (juul)
Poola	55	65 (sept.)
Inglismaa	93	105 (I poolaasta)

Autode valmistamine arenes kodanluse statistika järele järgmiselt (1929 = 100):

	1934	1935 (kuu)
Ameerika Ühendriigid	51	68 (I-IX)
Kanada	43	65 (I-IX)
Inglismaa	147	175 (I-VIII)
Saksamaa	105	151 (I-VIII)
Prantsusmaa	69	62 (I-IX)
Itaalia	78	101 (I-VIII)

Toodud andmed näitavad väga ja väga ebaühtlast arengut riikide kui ka valmistusalade järele. Kaks viimast tabelit näitavad

peale muu ka erilisel suurt tõusu sõdivates või kõige lähemat sõda ettevalmistavates riikides. Kuid siin peab kohe tähendama, et sõjalist, kunstlikku asjaolu ei saa peamiseks aluseks seada kapitalistliku majanduse tõusus 1935. aastal. Kapitalistliku majanduse areng sünnib endiselt ikkagi kapitalismi enese sisemiste seaduste alusel. Enam kui kuus aastat majanduslikku kriisi viis kapitalismi tüki maad tagasi, hävitas lõpmata suure hulga majanduslikke väärtusi, viis kapitalismi kõrgemale tehnilisele alusele, suurendas proletariaadi kurnamist jne. Ühes sellega löi kapitalism, nagu varemaltki, ise meid tingimusi, mis teda hiljem või varem jälle ajutiselt tõusuteele viivad. Kapitalismi mehhanism loob, nagu varemaltki, ise neid eeltingimusi, mis tema majandust kriisist välja aitavad, kui proletariaat kodanlust ei kukuta. Kuid praegune majanduslik kriis areneb *kapitalismi üldkriisi* (süsteemi kriisi) alusel ja olukorras. See on peategur, mis käesoleva kriisi siiski teistsuguseks teeb, kui kõik eelmised kapitalismi kriisid. Praegustes tingimustes loob kapitalism ühtlasi ka alatasa uusi tegureid, mis väljapääsu kriisist raskendavad. Niisugusteks teguriteks on eestkäit klassivastuolude äärmine teravnemine tööliste ja töötavate talurahvahulkade suurema kurnamise tagajärjel, tööstusettevõtete vähene koormatus, mis muuseas takistuseks on uute kapitalide mahutamisele, hulgaline tööpuudus jne.

Kuidas kapitalism käesolevast majanduslikust kriisist iseenda mehhanismi arenemise sisemiste seaduste alusel välja hakkab ronima, seda võib iseloomustada, muuseas, ka kaupade tagavarade liikumine. Kapitalistlike riikide statistika järele olid kogu maailma üksikute kaupade tagavarad järgmised:

	1934. a. septembri lõpul	1935. a. septembri lõpul
Nisu 1000 tonnides . . .	15 718	13 015
Suhkur 1000 tonnides . .	6 301	5 142
Kohv 1000 tonnides . . .	1 310	1 458 (aug.)
Puuvill 1000 tonnides . .	1 635	1 180
Toorkummi 1000 tonnides	711	693
Tina 1000 tonnides . . .	229	213
Kivisüsi 1000 tonnides .	18 420	16 175
Nafta miljon. hektoliitrid	486	443
Bensin „ „	46	43

Möödunud aastal on kaupade tagavarad

üldiselt umbes 20% võrd vähenenud. Kapitalistlik süsteem on suutnud hulga kaupade tagavara ära neelata. Tähendab, tarvitamine oli 1935. aastal suurem, kui sama aasta valmistamine. Kuid üldiselt on kaupade tagavarad 1935. aasia lõpul ikkagi veel suuremad (mõnede andmete järele 10%), kui nad olid 1929. aastal.

Meie näeme nii siis, et 1935. aastal lähenes kapitalistlik majandus kriisieelsele tasapinnale, mõned riigid hakkavad majanduskriisist välja jõudma. Kuid reas riikides kestab kriis eriliiki depressiooni kujul edasi. Kapitalismi kõige tugevam ja otsustavam riik — Ameerika Ühendriigid — on veel ikkagi väga kaugel oma 1929. a. tasemest. Kapitalismi teine tugevam riik — Inglismaa — juba ületab oma valmistusega 1929. aasta. Prantsusmaal, selle vastu, oli 1935. a. tööstuslikult suur langusaasta, mis seal majanduse 8% võrd veelgi tagasi paiskas. Niisamasuguse ebaühtlase arenemise annab 1935. majandusaasta ka üksikute tööstusalade järele.

Kapitalistlik maailmamajandus, kui ter- vik, suurendas oma tööstuslikku toodangut 1935. aastal umbes 8%, võrreldes 1934. aasta toodanguga. Kuid selsamal ajal suurenes kogu maailma kaubandus ainult 1—1,5%. Seegi asjaolu raskendab kriisist väljapääsu. Rahvasteliidu statistikabüroo andmetel oli üleilmne kaubandus umbes 34% 1929. a. tasemest. * Püüe kriisist välja saada sünnib iga kapitalistlikku riiki oma kaupade väljavedu suurendama. Kuid selsamal ajal püüab igaüks neist riikidest oma sissevedu vähendada (tollimaksudega, sisseveo kontingenteerimisega jne). Iga üksiku riigi seisukohalt on niisugune kapitalistlik majanduse välispoliitika otstarbekohane. Kuid üldiselt (kogu kapitalistlikus ilmas) raskendab see kriisist väljapääsu ja ajab riikide omavahelised vastuolud ikka teravamaks. Niisugune seisukord süvendab maailma kapitalistliku uuesti ümberjaotamise vajadust, uute turgude omandamise ja haaramise vajadust, uute imperialistlike sõdade vajadust, mis iseäranis fashistliku sõjapoliitika tagajärjel, mis sõda

* Berliini maailmamajanduse konjunktuuri Instituut vaidleb nende andmete vastu. Ta arvab, et 1935. a. kaubandus moodustas umbes 52% 1929. a. tasemest. Mõlemad asutused teevad oma väljaarvamised kaubanduse väärtuse järele. Kuna peaaegu kõikide kapitalistlike riikide raha-üsteemid oma endistelt kullaalustelt on langenud, siis teeb see maailmakaubanduse väärtuse kindlakstegemise raskeks. Mõlemad kodanluse asutused arvavad kaubandust kullaühenduste alusel, kuid kumbki eriviisi, millest tulebki nii suur lahkuminek. Meie võtame siin aluseks Rahvasteliidu statistikabüroo andmed.

eriti sisemiste plahvatuste ärahoidmiseks õhutab, kõige tõelikumaks sõjahädaohuks paisub.

Kapitalismi rahasüsteemide suur kokkuvõrsemine algas 1931. aastal. Aasta tagasi püsis eesrindlikumatest riikidest n. n. kullablokis ainult veel viis riiki, kes oma vääringut püüdsid kulla alusel pidada (Prantsusmaa, Belgia, Poola, Hollandi ja Schweitsi). Teised riigid olid peaaegu kõik oma rahakursi väärtuse 40—65% võrd kaotanud. 1935. aasta viis kriisi vääringute alal veel edasi. 1935. aasta kevadel muutis Belgia oma raha kullaaluse ära. Belgia Belgia oli 1934. aastal veel oma täies väärtuses, kuid 1935. a. lõpuks kaotas ta juba 40% oma väärtusest. Prantsuse franga kurss on siiani veel kulla alusel püsinud, kuid kapitalistlikust rahanduseilmast kuulub arvamisi, et temagi langemine ainult ajaküsimus olevat. Itaalia liira oli 1934. a. detsembris 3,6% alla oma väärtust, 1935. a. novembris aga 10%, ja ta langeb kogu aeg ikka enam alla. Arusaadav, et rahakursi langus mõjub raskesti kõigeenam ja eeskätt laiaade töötavate hulkade aineliku seisukorra peale (kaubahindade tõus, reaalse palga langus jne).

Töölisklassi seisukord, vaatamata 1935. aasta majanduslikule paranemisele, on märksa halvem, kui see oli 1929. aastal. Peale kõige muu peab siin arvesse võtma seda asjaolu, et kriisi aastatel on kõik kapitalistlikud riigid oma tööstust palju „rationaliseerinud“, tööpinevust märksa suurendanud, mille tagajärjel valmistuse jaoks endises ulatuses nüüd juba palju vähem töölisi vaja on, kui 1929. a. Et praegusel silmapilgul kapitalistlikus ilmas niisama suur hulk töölisi tööd leiaksid, kui 1929. aastal, selleks oleks vaja, et kapitalistlik majandus umbes 25% 1929. a. valmistust ületaks. Kuid, nagu meie nägime, oli 1935. a. valmistus 1929. a. valmistusest umbes 13% väiksem. Peale selle peab arvestama ka selle asjaoluga, et 1929—1935. a. majanduslik kriis suurendas talupoegade ja „iseseisvate“ käsitöölise hulga täielikule pankrotile viis, paiskades suure osa neist proletariaadi ridadesse. Sedasama on sündinud ka suure osa haritlaskonnaga. Kõik see tegi kogu rahva seisukorra võrdlemata halvemaks.

Kõikide kapitalistlike suurriikide statistika näitab 1935. aastal elukalliduse tõusu, hindade tõusu, reaalse palga vähenemist. Ameerika Ühendriikide ametliku statistika järgi oli 1935. a. novembris töö 80% 1929. a. tööliste arvust, kuid neile

töölistele maksti samal ajal ainult 66% 1929. a. palgast. Niisamasugune on lugu ka teistes riikides.

Kodanluse riiklike andmete järgi oli ametiühingute liikmetest töötatöölisi:

	Töötatöölise prots. ametiühingutes		
	Inglismaal	Saksamaal	Kanadas
1929. a. juunis . .	9,6	8,5	2,9
1935. a. juunis . .	15,3	10,0	15,4
1935. a. novembris	14,6	10,6	13,3

Prantsusmaal, Poolas ja mõnel muulgi maal on töötatöölise arv 1935. aastal märksa suurenenud, võrreldes eelmise aastaga.

Kõrvuti kõige sellega seisab nõukogude majandus, kelle tööstuslik toodang 1935. aastal enam kui 20% võrd suurenes, kus töötaolekut ammugi enam ei ole. Kapitalismi süsteemi majanduskriisi kestel on NSVL hiiglasuureks jõuks arenenud. Kui NSVL majandust võrrelda kapitalismi majandusega kriisi algul ja 1935. aastal, siis saame järgmise pildi n. n. rasketööstuse otsustavamate alade kohta (numbrid näitavad kui suure protsendi andis nõukogude tööstus teatud alal võrreldes kogu kapitalistliku ilma toodanguga):

Tööstusalad	NSVL vahekord kapitalismi süsteemiga (protsentides)	
	1929	1935
Teras	4,5	15
Malm	4,8	22
Kivisüsi	3,3	11
Nafta	10,7	12

Järelikult tõusis nõukogude osa antud aja vältel — peale naftatoodangu — umbes 3—5 korda ja ulatas näit. malmi alal ligi viiendikuni kogu ilma toodangust. —

Kapitalismi majandusliku seisukorra osaline paranemine ei tähenda aga ammugi veel kriisi lahendust. Kodanlus on kriisist väljapääsu küsimust omal viisil (kapita-

lismi kindlustamisega töolisteklassi arvel püüdnud otsustada. Ta on vastuolud teravamaks ajanud. Proletariaadi revolutsioonilik kriisilahendamise ülesanne on märksa lähemale nihkunud. Sellega seltsib

ikka rohkem vastuolude kasv kapitalismi ja sotsialismi süsteemide vahel. Ikka enam läheneb aeg, mil „vana ilm peab teed andma uuele ilmale“ (sm Molotovi aruandest 10. I. 1936).

O. Rästas

Mõned kokkuvõtted faschistliku Eesti majandusest ja poliitikast 1935. a.

Sügav majanduskriis kapitalismi üldkriisi alusel kestab edasi. Ilmakodanlusele ei ole üldiselt korda läinud ei kriisist ja iseliiki depressioonist (surutisest) välja pääseda, ega kapitalismi vastuolude edasist teravnemist kõrvaldada. Mõnedel maadel, nagu Prantsusmaal, siis Belgia j. t. kestab majanduslik kriis edasi, teistel maadel valitseb iseliiki depressioon; mõned neist on saavutanud valmistuses kriisieelse aja-järgu taseme, ehk isegi selle taseme ületanud, nagu Jaapan ja Inglismaa. Kuid maadel, kus tootmine kriisieelsele tasemele jõudnud, valmivad uued majanduslikud vappused. Kapitalismi ebaühtlane arenemine 1935. a. kõneleb kapitalismi kriisi sügavusest. Näiteks, kui 1929. a. võtta 100, siis oli septembris 1935. a. tööstuslik toodang Ameerika Ühendriikides — 74, Prantsusmaal — 67,6, Poolas — 69, Kanadas — 80. Teravalt annab ennasti kriis tunda maailma kaubanduses, mis 1934. a. väärtusest 34 prots. 1929. a. tasemest oli. 1935. aastal on tõus õige väike, mitte üle ühe protsendi.

Nüüamasugune ebaühtlane arenemine on ka kapitalistlikul põllumajandusel. Riiklike preemiate ja sisseveokeelude, osaliselt hindade tõusu tagajärjel on kapitalistliku põllumajanduse sissetulekud natuke kasvanud. Näiteks, Ameerika Ühendriikides oli põllumajanduse üldtoodangu väärtus 1933. a. 6404 miljonit dollarit, kuna 1935. a. põllum. üldtoodangu väärtus esialgsete kokkuvõtete järele 6800 miljoni doll. ulatab, sealhulgas ligi 600 miljonit doll. rendi- ja preemiamakse. Saksamaa põllumajanduse laienemine, mida ka, nagu Ameerikaski, ohtrate riiklike toetuste ja eesõigustega õhutatatakse, sünnitas mõnesuguse elavuse põllutöömistade ja väetisainete nõudmise alal. Tõusis lämmastiku tarvitamine 353 tuh. tonnilt 1932-33. a. 425 tuh. tonnini 1934-35. p.-a., kaalisoola tarvitamine 615,7 tuh. tonnilt kuni 816,6 tuh. tonnini. „Berliner Börsenzeitung“i andmetel suurenes 1. kvartalis 1935. a. põllutöö-

masinate valmistus 50 prots. võrd, 1933. a. võrreldes. Nõudmine põllutöömistade järele on peaaegjalikult sellest tingitud, et Hitler saksa jõukale talurahvakihile erilised eesõigused andis; nende kihtide majapidamistes sünnibki osaline põllumajanduse elavnemine. Prantsusmaal, Poolas, Bulgaarias. Austrias, Tšehoslovakkias, Jaapanis ja poolasumaadel näitavad peamised andmed põllumajanduse halvenemist. Sellepärast ei anna osaline elavnemine mõnedel maadel maailma põllumajanduses üldse mingit põhiolulikkude paranemist, ei tähenda tee leidmist agrarkriisist ülepääsemiseks, sest toodangu tõus puudutab vaid üksikute maade mõismikke ja taluraha kulaklike ülemkihte, kuna laialiste talurahvakihide sissetulekud vähenevad.

Ka faschistlik Eesti kuulub sellesse kapitalistlike riikide, n. n. sterlingbloki maade gruppi, kus on märgata teatud tõusu tööstuses ja põllumajanduses. Eesti konjunktuurinstituudi majandussektiooni juhataja Janusson kirjutab „Uues Eestis“ (19. det. 1935. a.), et 1935. a. oktoobris ulatab töötajate arv suur- ja kesktööstuses üle 40 000, mis on ligi 10 tuhande töötaja võrd kõrgem kui kaks aastat tagasi.

Töötajate arv suur- ja kesktööstuses

(Ehitustöö arvestamata)

	jaanuar	juuni	oktoober
1929	33.994	38.717	35.195
1932	29.296	32.309	29.178
1933	28.060	32.636	30.437
1934	29.894	38.179	35.305
1935	34.402	42.119	40.185

Töötajate arvu poolest on 1929. a. tasem ületatud. „Tööstuse tootmisaktiivsus, kirjutab Janusson edasi, arvatult tegeliku toodangu ja töolistel tehtud töötundide järele, ületab 1929. a. taseme kuni 10 protsendini.“ Niiviisi sammub faschistlik Eesti oma tootmise poolest kõrvuti Jaapani ja Inglismaaga. Juha ammu hõisatakse sellepärast Eestis, et tööpuudus on likvideeri-

tud, inimeste heaolu on tõusnud, ostujõud kasvanud jne. Meie ei hakka sellest kõnelema, kas tööpuudust üldse saab kodanlikes ühiskonnas likvideerida, sest igä vähegi kirjaoskaja inimene teab, et töötatoolised, s. o. tööpuudus, käib paratamata kaasas eraomandusega, mis tähendab ühe inimese kurnamist teise poolt. Tööpuudus kestab seni, kuni kestab kodanline kord. Jutt tööpuuduse likvideerimisest on fashismi üks demagoogilikkudest võtetest, millega töörahvahulki petetakse ja nende kurnamise suurendamist kinni mäsitakse. Juba see lihtne tõsiasi, et tööliste arv Eestis iga kuu ja kahe kuu järele paari-kolme tuhande võrd langeb (v. tabel), kõneleb alalisest töötatooliste oletsemisest. Peale selle leiame Eestis, nagu mujalgi kapitali maal, varjatud tööpuudusi vaesenevas külas, kust alaliselt linna valgub töötisijaid; siia juurde tuleb arvata veel pooliku töönadalaga töötavad ettevõtted (ehk n. n. osaline tööpuudus) ja töötatooliste arvestamise võltsimine Eestis. Neid töötatoolisi arvestades saame suure kogu töötuid, kelle oletsemist aga ametlik statistika salgab.

Selle väite tõestamiseks pöörame kodanlike statistika enese poole. „Eesti kroonika 1932. a.“ kirjutab:

„Saadud materjal, kuigi kahjuks veel puudulik, võimaldab siiski teatava ülevaate, ja see on Riigi Statistika Keskbüroos asjatundlikult läbi töötatud, nimelt H. Reimani poolt maa töötute osas ja R. Sõrmuse poolt linna töötute kohta. Nende andmete järgi oli töötute üldarv umb. aasta eest (1932. talvel) valdades 14.201, alevites 1.994 ja linnades 15.572, kokku üle maa 31.767. Siin on arvesse võetud ainult need, kes endid, valla- ning alevivalitsuse juures ja linnade tööbörside registreerida on lasknud. Kuna aga mitte kõik töötud mõnesugustel põhjustel ei ole registreerinud, siis oletab hr. Sõrmus, et linna töötute arv võis 1931/32. a. 20.000-ni tõusta. Kuna maal veel rohkem põhjusi oli mitte registreerima minna — juba lihtne teadmatus! — võime maa töötute arvu üle 20.000 võtta.“

See on väga autoriteetne seletus, kuigi ta kaugeltki veel tõele ei vasta, eriti maa suhtes. Paar aastat hiljem, 1. III. 1934. a. rahvaloendusel saadud andmetel „oli vormiliselt registreeritud töötuid 35 739 in.“ („Eesti Statistika“, nr. 1, 1935. a.) Tehes igasuguseid mahaarvamisi, leiab ajakiri viimati, et „tööd hädaliselt vajatuiks ja seega tõeliselt töötaolu all kannatuiks võib lugeda ümmarguselt 26 tuhat isikut“. Mis on siis müüd muutunud, kuhu kaks aastat Pätsi fashistlikku valitsust need „26 tuhat hädaliselt tööd vajavat“ inimest panid? Kõige rohkem 6—8 tuhat inimest said Pätsi valitsuse diktatuuri juures tööd, kuna 18 tuhat töötut endiselt ilma tööta peavad olema. Pätsi-Laidoneri „uues riigis“ kao-

tati ära töötute registreerimine, sellest tuligi see ametlik tööpuuduse kaotamine. Meie ei saa ruumi puudusel siin selle küsimuse juures pikemalt peatada, kuid aitab öeldustki, et fashistliku statistika võltsingut tööpuuduse likvideerimises konstateerida.

Huvitav on seda asjaolu märkida, mis Eesti tööstusel võimaldas 1929. a. toodangu taset saavutada. Kõigepealt peab peatama eksporditööstuse ja selle osa juures Eesti majanduses. Eestis ei ole puhtal kujul tööstust, mis ekspordiks valmistab. Teatud määral valmistavad väiksel kõik tööstusharud väljavedamiseks. 1935. a. näitas eksporditegevus tõusu põlevkivitööstuses, kunstsarve-, vineeri-, tselluloosi-, paberi-, tuletiku-, kasti-, laua- ja osalt kiutööstuses. 1935. a. viimasel poolel arendati eriti hoogsalt põlevkivitööstust. Saksa kapitali mahutamise Eesti põlevkivitööstusse, peaaegu kogu põlevkivist saadud bensiini- ja õlitoodangu müümine Saksa maale, kõneleb juba selget keelt, mis otsustab seda tehakse: bensiin ja õlid on vajalikud Saksa õhu- ja merelaevastikule sõja puhul. See ühtlasi kõneleb sellest, et sarnane eksporditööstus on liivale ehitatud, tal on ajutine, sõja-konjunktuuriline iseloom.

Esimese poolaasta töötamise andmed 1935. a. näitavad kunstsarve alal tõusu 8 prots. võrd, vineeri väljavedu on suurenenud 23,5 prots. võrd, tselluloositööstuse toodang on 34,4 tuh. tonni eelmise aasta 33,2 tuh. tonni vastu. Tekstiilitööstuse saaduste väljavedu suurenes vaid väiksel määral. Eesti töösturid ja kaupmehed kurduvad tekstiilkaupade tungude puuduse üle. See asjaolu, et turud puuduvad, et eesti tööstuse struktuur kriisiaastatel suuresti on muutunud,* et eksporditegevus teravalt konjunktuurset iseloomu kannab, teebki eesti töösturitele muret ja ähvardab kõik „võidud“ purustada. Janusson kirjutab selle kohta: „Tööstuslikus tegevuses on küll juba jõutud kõrgemale kriisieelsetest aastatest, kuid rahalised läbikäigud on üldiselt võttes ikkagi väiksemad, kuna kaupade hinnatase on madalam. Praeguses olukorras on kogu tööstuse huvides võimalikult hoida ära tööstuskaupade hinna tõus.“

Tähendab, arvuliselt on küll tootmises saavutatud kriisieelne tase, kuid toodangu väärtuse poolest jääb see tase 1929. aas-

* Struktuursed muudatused eesti tööstuses on eriprobleem, selle juures meie praegu peatada ei saa, tuleme teinekord selle juurde tagasi.

tast kaugele maha. Selle mahajäämise otsad viivad meid väliskaubanduse juurde. Monopolistlik hinnapolüütika, mida ajavad suured monopolistlikud trustid ja kartellid, pigistab eriti väikemaade tööstust ja kaubandust. Eesti väliskaubandus 1935. aastal näitab järgmist pilti, võrreldes 1934. aastaga:

	1934 a. (miljonites kroonides)	1935 a.
Sissevedu	55,3	68,8
Väljavedu	69,0	80,1
Läbikäik	124,3	148,9
Bilanss (aktiiv)	13,7	11,3

Võrreldes 1934. aastaga on väliskaubanduse bilansi aktiivsus 1935. a. 2,4 miljoni krooni võrd vähenenud. Sissevedu on, võrreldes 1934. a., 13,5 miljoni kr., väljavedu 11,1 miljoni kr. võrd suurenenud. Võrreldes eelmise aastaga on mäha tuntavat tagurpidi minekut tõusus. Tööstuslikus tegevuses on toodangu üldkogu kriisieelsele tasemele jõudnud, kuid rahalisel läbikäigud on väiksed, mis õhnestab tööstuse aluspinda. „Praeguses olukorras — seletab Konjunktuurinstituudi majandussektiooni juhataja — on kogu tööstuse huvides võimalikult hoida ära tööstuskaupade hinna tõusu.“ Mispärast see nii tarvilik on? Sellepärast, arvab Konjunktuurinstituut, et ekspordivõimalusi lähemas tulevikus tuleb hinnata tagasihoidlikult, ja kõik tähelepanu olevat vaja pöörata siseturu ostujõud tõstmisele. Teiste sõnadega öeldud, Eesti tööstuslikud ringkonnad näitavad näpuga raskustele, mis 1936. a. eriti tööstuse ees seisavad. Tööstuskaupade hinna tõus takistab ekspordit. Uue kriisi tundemärgid hakkavad endid avaldama. Ladusesse koguneb kaupasad, krediitvõimalused lähevad ikka kitsamaks. Mis puutub ostujõusse, siis moodustas põllumehe ostujõud 1933. a. ainult 70% sõjaeelset, 1935. a. on see tõusnud — minister Selteri andmetel. — 79 protsendini. Muidugi peab seda ostujõu tõusu väga suure kahtluse alla võtma. See ei ulata üle kogu talurahva, vaid prutudab jõukaid talunikke — hallparuneid, kes seotud on põllusaaduste eksporditeerimise asutustega, neilt matti ja preemiaid saades. Karjasaaduste väljavedu 1935. a. suurenes; aasta jooksul veeti võid välja 10 838 tonni, möödunud aasta samal ajal 10 118 tonni. Inglismaale saadeti 5000 sea ümber, N. Liitu 12 050 pekk-siga 940 000 krooni väärtuses, 2500 siga enam kui eelmisel aastal. Saksamaale saadeti 30 000 siga 2,6 mln. krooni väärtuses. Üldse veeti 1935. aasta jooksul Eestist välja 97 000 siga 7,3 mln. kr. väärtuses, 60 000 sea asemel eelmisel aastal.

Põllumajanduse tasuvuse kokkuvõtetes 1933/34. p.-a. („Eesti Statistika“ nr. 1, 1935. a.) kirjutatakse, et talundite suurusrühmade järgi on kogusaak tõusnud eelmise aastaga võrreldes väiketalundites 16 prots., normaaltalundites 20 prots., täistalundites 15 prots. ja suurtalundites 24 protsenti. Puhtrahalist sissetulekut seapidamisest saadi 7,92 kr. tulundusmaa ha kohta. kuma veise- ja seapidamise kogusaagid moodustavad 40 protsenti talundite lõppkogusaagist. Faschistlik statistika ei armasta oma andmeid klassiliselt differentseerida. Näidatakse sellele, et väiketalundite tasuvus hektaarilt on kõrgem kui täistalundites, kuid selle eest on väiketalupojal vähem hektaare, vähem sissetulekut. Keskmiselt tuleb tulu talupidaja tööpäeva kohta väiketalundites 1,74 kr., täistaludes 2,06 kr. ja suurtalundites 2,51 kr. See tähendab, et kui 1935. a. põllumehe ostujõud 75 protsendilt (sõjaeelset tasemest) tõusis 79 protsendini, siis puudutab see peaaesjalikult, kui mitte tervelt ja ainult, jõukat talurahvast, kes karjasaaduste ekspordist osa võtab. *Kehvikute ja keskmikude ostujõud tõususihti ei näita.*

Töolisteklassi ostujõud on ainult osaliselt tõusnud, kuivõrd töötavate tööliste arv viimasel kahel aastal on tõusnud. Kuid üldine elukalliduse tõus toitainete, riietuse, korteri ja kütte hindade tõusu tagajärjel likvideerib selle ostujõu ülespoole ronimise. Lauasai, peenleib, sepik on tõusnud kilolt 35 sendilt 40 sendini ja rohkemgi. Liha ja lihasaadused on tõusnud 10—15 sendi võrd kilogrammilt, võrreldes 1934. a.: piimasaadused 10—30 s., küte — 70—80 s. kuupmeetrit, riietus — tõusnud 25—30 prots., võrreldes möödunud aastaga. Tööliste keskmine tunnitasu statistikabüroo andmetel oli 1932. a. 29,6 senti ja 1935. a. samuti 29,6 senti. Tööliste reaalpalk tunnis olevat aga 1932. a. olnud 109, kuma 1935. a. kujutavat see tase 117,7. Kuidas miisugune „matemaatika“ kokku läheb tõsi-asjadega, selle jätame faschistlikkude statistikute mureks. Kõik andmed ütlevad seda, et tööliste ostujõu tõusust Eestis viimaste aastate sees juttugi ei saa olla. Elumaksumus on tõusnud, mitte aga langenud. Hinnad tõusevad, mitte ei lange.

Põllumajanduse kohta teatab statistikabüroo, et Eesti põllumajanduse toodangu väärtus 1934/35. p.-a. langenud 149 800 tuhande kroonile eelmise aasta 154 142 tuh. krooni vastu. Toodangu väärtuse vähenemise põhjuseks arvatakse põllumajanduse saaduste hindade langust. Põllumajanduse toodangu rahaline väärtus Eesti iseseisvuse

kestel oli oma haripunktil 1925/26. p. a., tõustes 268 700 tuh. kroonile. Sealt alates aga muutub üldine suund langemiseks. 1932/33. a. oli põllusaaduste koguväärtus langenud üle 50%, järgmine aasta andis natuke tõusu (57,4%), 1934/35. a. langeb aga toodangu väärtus uuesti. Need arvud tõestavad kodanlise põllumajanduse sügavat kriisihäigust. Ajutine seisukorra paranemine, isegi kriisielse hulgalise taseme kättevõitmine ei too kriisi põhjuste likvideerimist. Ümberpöörduvalt, see tähendab kriisioolluste suurenemist. Põllumajanduse kriis, nagu tööstuse kriisiki, areneb kapitalismi üldkriisi alusel. Terav võitlus turgude pärast, maruline dumping (Jaapan, Inglismaa, Saksamaa j. t.) tõmbab kaubaringkägule veel enam nõõri kaela. Ekspordi võimalused vähenevad, mis lööb põllumajanduse ja tööstuse saaduste väljaveo, seega ka valmistuse pihta.

Töölisklassi seisukord Eestis on 1935. a. kestel üldiselt halvenenud. Faschistlik minister Selter, kõneledes teedest ja abinõudest, mis Eesti rahvamajanduse eesmärgile viivad, ütles: „Meil ei ole oma kapitaalale. Meie ei saa kasutada küllaldase tasuvusega suuri väliskapitaale. Kindel abinõu, mis meil on, see on meie tööjõud (s. o. töölise tööjõud — O. R.), mis ühes meie oma kapitalidega ja toodusvaradega peavad looma uusi lisaväärtusi.“ Ja edasi: „Töö ning kokkuhoid, samuti töö ning kokkuhoitud kapitalidele sihikindel rakendamine, — need on abinõud, mis peavad viima meid sihile.“

Peamine abinõu — tööjõu tööle rakendamine lisaväärtuse loomiseks, s. o. töölise kurnamine ja teiste töörahvakihitide (töötava talurahva, väikevalmistajate) kulul elamine. Kokkuhoid töölise kulul, palga, sotsiaalse kinnituse summade kärpimine, maksude suurendamine, — selles seisib 1935. a. ja seisab edaspidi eesti faschismi majanduslik tarkus. Kõigepealt: faschism on senised nigelad töökaitseseadused täitmata jätnud, ükski järelvalve asutus ei nõua ettevõtjatele nende seaduste täitmist. Riikliku järelvalve all oli möödunud aastal üle 50 000 töölise, kuna tööõnnetuste vastu oli kindlustatud 39 700 inimest. Põlevikivi kaevanduste töö kohta kirjutavad töölised, et seal on töötingimused äärmiselt rasked. Inimese tervis ei pea kaevanduses üle 10 aasta vastu, ütleb otsene kaevanduses töötaja. Faschismi nimehed arendavad kõige selle juures pöörast demagoogiat. Puhutakse üles 7-päevaline puhkeajaseadus, mis tunnistavat „hoolekandmisest“ töölise tervise eest. **Kõneldakse** vanaduse jne vastu kinnitami-

sest, mille valitsus kunagi „tulevikus“ maksuma panevat. Nii sünnitatakse hulka-des pettelootusi, kuna tegelikult kõige jõhkrum kurnamine ja töölise tervise raiskamine aset leiab, mida muuseas tõestab seegi, et suuremate arv linnades ületab sündimiste arvu. Töölise ühisuste keskkliidu juhatus andis riiklikku majandusnõukogusse „palvekirja“, et riik paneks maksuma laialise töölise kinnitamise. Selle peale vastasid „Uus Eesti“ ja „Päevaleht“: meie pole nii rikkad, et võiksime vastu võtta niisugust kulu, nagu töölise sotsiaalne kindlustamine. Töölise kinnitamine õnnestuste jne vastu on üleliigne kulu riigile. Nõukogude Liit tõstab sotsiaalse kinnituse fondi 1936. a. 8 miljardi rublani, 1935. a. 6700 miljoni rubla vastu. Pealeselle teatri, kinode, raadiote, klubide jne peateatavad summad. See, mis töölisteriigile kasulik ja loomulik, on faschistlikule riigile „liiga“, ei vasta ta „kandejõule“. 1935. a. sünnitas Eestis seaduse, millega töötulide (streikide — O. R.) lahendamine riigi kätte antakse. Seaduse motiivides öeldakse, et „möödunud on aeg, kus riigi vahelesegamist majandusellu peeti kahjulikuks ja sellep. lubamatuks. Streiki ei saa aga praegusel ajajärgul kuidagi tuunistada sobivaks tüli lahendamise viisiks. Tänapäeva majandusellu ei saa minna oma rada ilma plaanita — riigi majandusellu peab valitsema kindel plaan“. Streik on sellepärast lubamatu, ja kõik „töötulid“ antakse riigi poolt määratud „töötulide lahendamise organite kätte“, kelle otsused mõlemile poolele maksavad on.

1934—1935. aastate jooksul on faschistliku Eesti majanduslik elu natuke paranenud. Selle paranemise põhjused seisavad, esiteks, kapitalismi seesmistes arengijõududes, mis kriisist väljapääsuteed otsivad, teiseks, osalt „sõja konjunktuuris“. kuivõrd rida kapitalistlikke suurriike end otsustavalt sõjale ette valmistavad, sõjatööstust arendavad ja mõned neist (Jaapan, Itaalia) juba sõdivad. Nõukogude Liidu ostud, eestkätt karjakasvatuse alal, on eesti põllumajandusele aidanud „kitsaid“ kohti joondada. Kuid suurkapitali spekulatsioon, Pätsi valitsuse monopolistlik hinnapoliitika, välisturgude probleem. äge faschistide omavaheline võitlus ei vii majandust iseliiki depressioonist kaugeemale, s. o. osalisele tõusule ei järgne majanduslikku õitsengut. Kodanlus püüab töörahva kulul kriisist välja roomata, kuid kriis kestab. Kriis on vastuolu kahe süsteemi vahel teravamaks ajanud. Nõukogude Liit kasvab, tugevneb, kodanlised ja

faschistlikud riigid muutuvad nõrgemaks. See on 1935. a. peamine järeldus. 1935. a. näitas, et kodanline ilm seisab uute kriiside vapustuste eel, et iseliiki depressioon ei vii uuele, üldisele majanduslikule tõusule, vaid tagasi kriisile.

*

Eesti faschismi sisepoliitika 1935. a. oli suunatud töörahva äkka jõhkramale kurnamisele, ta vabaduste hävitamisele „kodurahu“ loomise sildi all, et faschistlikku korda riigis kindlustada. Kuid mida rohkem kõneldi „kõigi rahvakihtide“ koostööst, seda kõrgemale tõusis klassivastuolude laine. Eestis oli 1935. a. rekordne arv tööstuse tööliste streike. Kodanluse omavahelised vastuolud võtsid terava iseloomu. Jaan Tõnisson astus kodanlise ja väikekodanlise opositsiooni etteotsa. „Päevaleht“ kirjutas enne Tõnissoni „väljalülitamist“, et Tõnisson väljendab demokraatlikult mõtlevate kihtide soove ja vaateid. Päts keelas misuguse „kodurahu“ õonestava jutlustamise ära. Tõnisson võeti „Positimehe“ juurest maha, pisteti tropp suhu ja kindrali rusikas tagant järele. Tõnissoni poolehoidjate avalik hääl vaikus. „Kodurahu“ oli jälle tagasi võidetud. Vabside mässukatse 8. det. äratas kõik vanad soovid ja püüded ellu. Vabside juhid läksid isegi niikaugele, et panid oma „rahvuskogu“ nimekirja Tõnissoni ja teisi Pätsi valitsusega vastasrinnas olijaid. Seda ei tehtud lihtsa poliitilise „kaalu“ pärast, vaid vabsid teadsid väga hästi, et Pätsi-Laidoneri diktatuuni vastu on tekkinud sügavale ulatav opositsioon. Faschistlikkudest ajalehtist ja faschismi juhtide kõnedest selgub, et Isamaaliidus ja Isamaaliidu kongressi saadikute seas olevat palju vabside ettevõttele kaasatud olnud. Mässu õnnestamise korral oleks osa Isamaaliidu kongressi saadikutest heameelega teise „rahvuskogu“ või „rahvasesinduse“ moodustanud. Meie arvates on neil juttudel oma kindel põhi ja allik. Vastasrind faschismi poliitikale ühe osa töösturite ja kaupmeeste seas (Pung, Puhk jt), siis käänimine kultuuritegelaste, eestkätt kirjanikkude keskel kinnitavad neid väiteid. Eenpalu, peaministri asetäitja, seletas ise Isamaaliidu keskkomitee koosolekul, et „meie keskel, meie asutustes, seltsides, tööstustes, organisatsioonides jne on neid, kes mitte ainult ei tunne kaasa vabsismile, vaid kes valmis oleksid olnud, kui võimalus oleks avanenud, tõendama oma aktiivteeti mässuliste kasuks“. Need

vastasrinnas meeleolud ja mitmesugused arvamusel leiavad väljendust ka 1935. a. hinnangutes ja 1936. väljavaadete määramisel.

Faschismi ametlik ringkond propagandaministritest kuni äraostetud rahvuslikkude agentideni kõneleb ainult ühte kuldunud „tõde“: meil on rahvuslik uuestisünd, valitseb kodurahu, majanduslik tõus, tööpuudus on likvideeritud, rahva heaolu kasvab! Põllutööminister Talts kirjutab „Uues Eestis“: „1935. a. on jätkunud meeleolude tõus meil nii maal kui ka linnades, on vaibumas poliitilised kired ja kriisi psühoos“. „Päevaleht“ aga hindab seisukorda 1. jaanuaril hoopis vastupidi: „Teadagi on sel suur tähtsus, et valitsus praegusel kardetaval ajajärgul ei püsiks ilma rahvaesinduse kontrollita, et valitsuse kõik sammud oleksid astunud rahva võimalikult laialdaste ringkondade toetusel, kuid jällegi peame seda kordama, et närvitsemise ja umbropsu rabelemisega ei saa kumagi head“. Eesti Panga president Jaakson kirjutab „Uues Eestis“: „Tasakaalu leidmine tootmiskulude ja kauba hinna vahel avaldas kiiret ja elustavat mõju meie majanduse peale.“ Kuid Pung ja suurkaupmees Puhk kõnelevad monopoolsest hindade poliitikast, mida pooldavat valitsus ja mis kaubandusele suurt kahju toovat, kaubanduse elavnemist takistavat. Diktaator Päts ise ütleb oma 1935. a. kokkuvõttes, et „meie rahvas on tagasi võitnud usalduse. Usaldatakse jälle, et kord meie riigis püsima jääb.“

„Erapooletu“ „Päevaleht“ teeb selle kohta märkuse: „Praegune valitsus on seadnud oma ülesandeks selle korra (s. o. demokraatliku — O. R.) maksmapanemise Eestis. Ta on seda kinnitanud paljukordselt ja pühalikult. Meil ei ole ühtki põhjust arvata, et ta oma töö sihti oleks muutnud. Järelikult ei ole põhjust ükskõik misugustel ringkondadel tasakaalu kaotamiseks.“ Üks räägib teisele vastu: valitsuse juhtidel ja propagandameistritel on Eestis juba kaks aastat klassivastuolud ja klassid ise likvideeritud, rahu on majas, kord kodus. Teised aga leiavad, et pole vaja lootust kaotada „tasakaal“ vaja alalhoida, s. o. jääda „mõistlikku“ opositsiooni. „Vaba Maa“ paneb oma hinnanguga kõigile krooni pähe. „Läinud aasta tuletas meile meelde, et elame maal, kus poliitiliselt ilmud on väga heitlikud. Ükski mägestik ei varja meid mingist kandist võraste tuulte eest. Küll võib neid idast puhuda, küll läänest“... „isegi ka üle sõbraliku Soome lahe...“ Millega kinnitatakse,

et ei seespisest ega välispisest rahust juttugi ei saa olla.

Neid faschismi „kodurahu“ meeleolusid ja erakondade poliitilisi vinka-võnkasid lugedes võib ühele otsusele tulla, et laialiste töörahvakihtide revolutsioonilik meeleolu, rahulolematuse ja vaenulikkuse hulkaades Pätsi-Laidoneri diktatuuri vastu sünnitab kodanliste olluste seas lagunemist. Vastast rind mü „oma kodu“ kui ka väljaspool — välismaal — hirmutas diktaator Pätsi ära, ja ärevuse vaigistamiseks anti uuel aastal „kogu rahvale“ „manifest“. Maalides roosilikkudes värvides Eesti majanduslikku arenemist viimase kahe aasta jooksul, teeb Päts sellest järelduse, et nüüd on „silmapilk küps“: „Meil jääb veel ainult paar suuremat korraldust luua, siis võime öelda, et enam-vähem meie seltskond on uutal alustel ümber korraldatud, meie seltskond on saanud oma kutseesindused avalikõiguslikul alusel. Kui meie selle tööga lõpule oleme jõudnud, siis on loomulik, et meie peame oma lubaduste täitmise juurde asuma ja kokku kutsuma rahvuskogu.“ Igatahes, kui vabside mässukatse oleks püüdnud ainult paarikümne pankrotti jäänud kõrgema sõjaväelasega ja Hitleri agendiga, siis oleks Päts vaevalt selle uueaasta-manifestiga maha saanud. Asi aga seisab selles, et vabsid tahtsid Pätsi-Laidoneri diktatuuri vastast meeleolu kasutades Eestit Hitleri „kolmandasse riiki“ purjetada, kuid tegid seda liig räpalt, Pätsi agendid said õigel ajal jaole. Tõsi on see, et suur osa seniseid faschismi toetajaid on muutunud Pätsi reshiimile vaenulikuks. Nad on valmis mõne teise faschismi laagriga ühinema, kui sihuke peaks ilmuma. Osa im-bub ka vabside ridadesse, sealt pettunud lootustele lahendust otsides. Kardetakse töörahvast. Majanduslikud raskused tööstuse- ja kaubanduseilmas löid soodsa pinna vaenuliku meeleolu tekkimiseks „eliidi“ (äravalituma seltskonna) keskel. Pätsi uueaasta läkitus oli selle „eliidi“ meeleolude rahustamiseks määratudki, sest lubatakse anda kaks koda, esimene oleks n. n. rahva esindajate kogu, teine „kõrgemate riiklikkude asutuste, kiriku, omavalitsuste, ülikooli, kohtute, kaitseliidu, teatud sõjaväelaste ja vilunud riigi- ja avaliku elu tegelaste koondiste esindajad. Need kaks koda peaksid töötama teatud viisil lahus, aga teatud kordadel, kus tarvis lahkuminekuist üle saada, kokku tülles ja ühiselt hääletades.“

Siin antakse „kõrgemale seltskonnale“ vorm ja sisu, kuidas nad võivad oma õigusi kaitsta. Mis sellest, et need kaks koda

on faschistliku korporatiivse riigi põhialused. Nad on eestipärased, neis on näilikut isegi teatud kihtidele demokratismi vaimu sees (õigus valida, lahkuminekuid hääletenamusega otsustada jne). Jaanuaris avaldatud Pätsi dekreet rahvuskogu kokkukutsu-mise asjus täiendab uueaasta kõnet, seletab segaseid punkte ja lahendab arusaamatusi. 23., 24. ja 25. veebruaril „otsustab rahvas“, kas „ta tahab rahvuskogu või ei taha.“ Ka siin on hästi tehtud. Kui peaks juhtuma, kõneleb peaministri asetäitja, et rahvas lükkaks tagasi riigivanema ettepaneku, siis tähendaks see seda, et rahvas tahab jääda praeguse korra juurde, sest riigivanem ei seadvat üldse küsimust nii üles, nagu tuleks valitsuse usalduse küsimus hääletamisele. Kui rahvas otsustab jaatavalt, s. o. hääletab „poolt“, siis öeldakse, et rahvas avaldas sellega, praegustele riigijuhtidele usaldust ja annab nende kätte otsustada, kuidas tulevast riigikorda sisse seada. Tähendab, rahvuskogu valimise mäng on sihitud faschismi seisukoh-tade kindlustamisele, ta riikliku organi-seerimistöö lõpuleviimiseks.

Lühikeseks ajaks, võib olla, suudab Pätsi-Laidoneri läkitus kodanluse mitmesuguseid kihte osaliselt rahuldada, vähemalt kuni esimese või teise koja ilmale-sündimiseni — kui valimisest üldse asja saab. „Päevaleht“ vaatab asja „ühest“ ja „teisest“ küljest ja leiab, et „kahtlemata peaks põhiseadus sisaldama endas ka aeg-ajalise revideerimise ja elunõuetele kohane-mise võimalusi“, ja, teisest küljest, „peaks olema kindlustus, et juhus ja tuju ei pääseks omakorda kõigutama riigielu normaalset käiku“. Äriringkonnad ei pea võimalikuks uue riigikorra juurde jääda, nähes juba ette, et tuleb vajadus riigikorda „ajanõuetele kohandada“. Seda „Päevalehe“ soovi ei saa teisiti mõista, kui et lahkhelid Eesti kodanluses väga sügaval istuvad, et faschism ei suuda neid lahkheliseid likvideerida, vaid neid veelgi süvendab, et ta poliitika vahekorrad veelgi teravamaks ajab.

Sotsialismi lõpulik ja jäädav võit Nõu-kogude Liidus aitab Eesti proletariaadil faschismi demagoogiat paljastada. Valimis-hoogtööd kasutab kommunistlik partei, kõigi raskuste peale vaatamata, proletariaadi ühtsa võitlusväerinna ja rahvaväerinna edasiarendamiseks ja kindlustamiseks. Eestimaa Kommunistlik Partei astub kui proletariaadi kogenenud võitluspartei töörahy ja kogu rahvalikumise etteotsa. Parempoolsed sotsiaaldemokraadid lükkasid tagasi EKP ettepaneku ühtsa väerinna

loomise asjus. Nad võitlevad fashismi laagris töörahva vastu. Kuid see tõsiasi, et sotsiaaldemokraatlikud töölisel ja osa sotsiaaldemokraatlikke organisatsioone juba kommunistidega käsikäes fashismi vastu, töörahvahulkade huvide eest võitlevad, teeb kodanluse rahutuks. Kommunistliku partei kasvav mõju teeb talle muret. Ta püüab ajaloo võltsimisega, revolutsioonilikkude sündmuste omamoodi käsitami-

sega proletariaadi partei mõju vähendada. Kuid kommunistlik partei lööb ka selle fashismi katse puruks ja läheb edasi uutele võitudele, laiendab sidemeid töölisteklassiga, võidab kümnete ja sajatuhandete töötajate usalduse. Eesti fashism langeb kokku proletariaadi, kogu töörahva, linna ja maa töötavate kihtide ühiste hoopide all, mis need kihid EKP juhatusel fashismile annavad.

R. M.

Rahvahääletus ja rahvuskogu Eestis

Riigivanema K. Pätsi käsikirjaga on 23.—25. veebruarini s. a. Eestis rahvahääletus välja kuulutatud. „Rahvahääletuse olen ma välja kutsunud oma otsusega, et teada saada rahva käest, kas ta leiab praegu tarviliku olevat volitada riigivanemat kokku kutsuma rahvuskogu, et see siis rahva esindajana otsustaks meie põhiseaduse lõpulikult...“ teatas Päts 19. jaanuaril oma kõnes rahvahääletuse kihutus-tööd alates.

Mida see tähendab? On Päts tagasi pööramas demokraatliku, või, nagu ta ise seletab, „rahvavalitsusliku korra“ juurde?

Ei. Rahvahääletuse väljakuulutamisega ning rahvuskogu loomisega ei asu Päts diktatuuri pehendamise ning demokraatia maksmapanemise teele. Selle peale Päts ei mõtlegi. Rahvahääletus ja rahvuskogu on Pätsile selleks abinõuks, mis temal ta diktatuuri fashistlikku sisu varjata peab äitama. Rahvahääletuse väljakuulutamisega ning rahvuskogu loomisega püüab Päts rahvahulki petta. Ta püüab neile ette kujutada nagu otsustaks rahvas ise, kuidas riigi valitsemist korraldada. Ta püüab oma diktatuuri valitsusele „rahvavalitsuslikke“, demokraatlikke jooni peale tõmata. Kuid niisama nagu 12. märtsil 1934, kui Päts riigipöörde toime pani, paistab ka sellest Pätsi viimasest sammust suurejooneline hulkade pettus läbi.

12. märtsil 1934 pani Päts toime riigipöörde „demokraatia kaitseks“. Kuid peale ligi kaheaastast demokraatia „kaitsemist“ Pätsi poolt on rahvahulkadel nende demokraatlikkudest õigustest ja vabadustest vaid mälestused järele jäänud. Ühinemise õigus on kaotatud, parteid ja poliitilised organisatsioonid keelatud. Lubatud on vaid tegevus, mis Pätsi diktatuuri valitsuse ülistamisele on sihitud. Koosoleku- ja sõnaõigus on rahvahulkadelt võetud. Ajakirjanduse vabadus on likvideeritud. Kummilui,

väljasaatmine, türm — need on Pätsi poolt rahvale antavad „vabadused“. Päts „kaitseks“ demokraatia, nii, et see ikka enam süvenevaks fashistlikuks diktatuuriks muutus.

Nüüd asub Päts jällegi „rahvavalitsusliku korra“ ja demokraatia „kindlustamisele“. Ta kutsub rahvast hääletama ja lubab luua rahvuskogu, mis pidavat olema rahva esinduskogu.

See on pettus. Pätsi poolt väljakuulutatud rahvahääletus ei saa olla rahva tahte vaba väljendus. Rahvuskogu, nagu Päts teda loob, ei saa olla rahva esinduskogu. Pätsi diktatuur võltsib rahva tahtmist. Pätsi rahvuskogu ei kujune rahva vaba tahte avalduseks.

Kõigepealt rahvahääletus. Hääletust korraldavad ja hääli loevad Pätsi valitsuse poolt määratud komisjonid. Rahva esindajad seal komisjonides ei ole. Kindralid Sootsad ja Tõnissonid loevad hääli nii nagu seda vaja on Pätsil. Avalikult kihutustööd teha on võimalik ainult Pätsi ettepaneku poolt. Vastukihutustöö on tegelikult keelatud ja selleks puuduvad ka avalikud võimalused: Pätsi vastane ajakirjandus on suletud, koosolekud keelatud.

Siis rahvuskogu. Ainult üks koda rahvuskogust on valitav; teise koja määrab Päts oma ustavatest poolehoidjatest. Otsuseid teevad kojad aga koos. Järelikult on juba sellega Pätsile „omameeste“ enamus rahvuskogus kindlustatud. Kuid vähe sellest. Rahvuskogu valimised on sarnaselt korraldatud, et igas valimisringkonnas valituks loetakse see kandidaat, kes siin enamus on saanud. Arusaadav, et niisugune valimisviis töörahva vastu on sihitud. Kui proportsionaalse valimisviisi juures töölistel ja talurahval veelgi võimalusi oli oma kandidaate riigikokku viia, siis isikuvalimisviisi juures peavad need võimalused pea täiesti kaduma.

Edasi. Päts kuulutab, et „rahva enese kätte jääb kandidaatide ülesseadmise vaba algatus“. Kuid avalikkude poliitiliste organisatsioonide tegevuse lõpetamise ja töölisteühisuste poliitilise tegevuse ärakeelamise tagajärjel on töötaval rahval võimalus võetud avalikult oma poliitilise platvormiga rahvuskogu valimistel esineda, ning on tuntavalt kitsendatud ta võimalused oma kandidaate üles seada. Sest kui valimistel hääletama kutsutakse, siis peab rahvas ka teadma kelle ja mille eest hääletada. Seda võimalust rahvale aga Päts ei anna.

Päts tahab töötava rahva osavõtmise rahvahääletusest ja valimistest muuta loositõmbamiseks: iga loos toob võidu... Pätsile, iga hääl on „poolt“ hääl Pätsile. Kõikide demokraatlikkude parteide ja organisatsioonide tegevus keelati, kuid Pätsi diktatuuri toetamiseks loodi kapitalistide ja hallparunite ühendatud partei „Isamaa liit“. Valimistel peavad siis demokraatlikud ollused — töölisel, äril- ja riigiteenijad, töötav haritlaskond, maatöölised, talurahva kehvemad kihid, linnade väikekodanlus — üksteisest eraldatult vastu seisma Pätsi fashistlikule diktatuurile. Töötaval rahval puuduvad organisatsioonid, Pätsil aga on oma „Isamaa liit“, on riigiaparaat, on kaitseliit ja sõjavägi, kes kõik selleks tööle rakendatakse, et valimistel Pätsile võimu kindlustada.

Päts võttis töötaval rahvalt ta avalikud poliitilised organisatsioonid, kuid samal ajal ta ei purustanud Hitleri fashistlikku agentuuri Eestis. Vabsid ja natsionaal-sotsialistlikud halti parunid leidsid varju Pätsi tiiva all. Töötavale rahvale Päts ei võimalda demokraatlikul alusel valimistest osa võtta, kuid vabsid ja fashistlikud parunid saavad oma ideede laotamiseks toetus² riigiaparaadilt ja riiklikkudelt organisatsioonidelt. Ainult siis, kui vabsid, sõjariist käes, tahtsid välja astuda, et Eestit Hitleri asumaaks muuta, oli Päts sunnitud mõningaid juhtivaid vabse arreteerima. Kuid vabsfashism pole sellega veel kaugeleki liikvideeritud. Ka edaspidi saab Päts vabsidele oma kaastööd lubama. See aga toob olukorra, kus vabsid ja fashistlikud parunid rahvuskogu valimistel oma kandidaatidega esineda võivad, eesti töörahval aga seda võimalust pole.

Ei rahvahääletus ega rahvuskogu pole mõeldud fashistliku diktatuuri pehmendamiseks Eestis. Ei too nad endaga ka mingit „riigielu uueksloomist“ kaasa. Päts tahab sellega oma võimu ainult kindlustada. Rahvale siin otsustada midagi ei anta. Seda ütles selge sõnaga ka siseminister

Eenpalu: „Selle all (s. o. rahvahääletuse all — R. M.) ei mõtelda, nagu tähendaks see usalduse mõutamist rahvalt. Siin küsitakse ainult, kas rahvas oma esindajate kaudu tahab tulla kaasaotsustajaks, et jõuaksime oma riiklikus ehitustöös viimaks välja normaalsele alustele“.

Väga selget keelt räägib ka Päts:

„Kui võim on meie käes, ma ütlen, siis seda võimu, *meie riiki hoidvat võimu*, ei tohi meie anda oma käest kellegi teise kätte, — kõige vähem aga uulitsa kätte...“

Mida jääb siis töörahval niisuguses olukorras teha? „Poolt“ hääletada, nagu seda soovitab sotside kuldsuu A. Rei? Või hääletamisest eemale jääda?

Kumbki tee pole õige, ei „poolt“ hääletamine ega eemale jäämine. Pätsi ettepaneku poolt hääletamine tähendaks lahtiütlemist töötava rahva demokraatlikkude vabaduste ja õiguste eest võitlemisest. See tähendaks allavandumist Pätsi diktatuurile, allavandumist fashismile. Pätsi ettepaneku poolt hääletamine tähendaks lahti ütelda võitlusest töölisteühingute tegevusvabaduse eest, tööliste majandusliku ja poliitilise organiseerimise eest, palga ja tööolude parandamise eest. See tähendaks töörahva nii majanduslikkudest kui ka poliitilistest nõudmistest lahtiütlemist ning iseenda andmist käsist-jalust seotuna Pätsi meelevalla alla. Sarnast nõu võivad töörahvale vaid niisugused „tegelased“ anda kui A. Rei, kes juba 12. märtsil 1934 Pätsi tervitamas käis. Vaevalt usutav, et isegi sotsiaaldemokraatlikud töölisel sarnast nõu kuulda võtaksid.

Kuid ka hääletamisest eemale jäämine ei oleks praeguses olukorras õige. See kergendaks Pätsile tööd ning hulkade viha-vaen Pätsi diktatuuri ja fashismi vastu jääks passiivseks. Praegu aga nõuab Eesti töörahvas aktiivset võitlust fashistliku diktatuuri ja selle süvendamise vastu. Ja seesuguse *aktiivse võitluse* võimalusi toob töörahvale rahvahääletus ning rahvuskogu valimine. Need võimalused on küll tunda-valt piiratud, kuid ka neid võimalusi kasutab töörahvas ära, et oma fashismivastast rinnet arendada.

Sellepärast on ka täiesti õige, et EKP kõiki töötavaid rahvakihite üles kutsub rahvahääletusel Pätsi ettepaneku vastis hääletama. Kuid ühel ajal sellega näitab EKP ka, et töötavad rahvakihid endale demokraatlikke vabadusi ja õigusi nõuavad: sõna-, trüki-, koosoleku- ja organisatsiooni-vabadust. *Need õigused peavad rahval olema kindlustatud juba valimishoogitöö ajal.* Sest ainult siis saavad töörahva hul-

gad vabalt välja astuda rahu eest, demokraatlikkude vabaduste ja inimõiguste kindlustamise eest, tööliste ja äri- ning riigiteenijate palga ja tööolude parandamise eest, töötava talurahva olukorra parandamise eest, faschismi ja faschistliku diktatuuri vastu.

Arusaadav, et EKP selles rahvahääletuses ja valimisvõitluses õige ränka võitlust peab. Päts mobiliseeris kogu oma võimuparapaadi, et rahvahääletust läbi viia. Sotsiaalsed juhid toetavad teda. Kuid selle peale vaatamata ei ole väljavaated võitluses faschistliku diktatuuri vastu Eestis halvad. Kommunistlikul parteil läks korda juba mineval aastal rea sotsiaaldemokraatlikkude organisatsioonidega ühist faschismivastast rinnet luua. Senini see ühine väerind eriti aktiivne pole olnud. Kuid rahvahääletuse ja valimiste lähenemisega teeb EKP kõik selleks, et seda olemasolevat ühist väerinda aktiveerida ja laiendada. See on igati võimalik.

Ühise väerinna laiendamine ja rahvahäerinna loomine faschismi vastu rahvademokraatlikkude õiguste kaitsmiseks on reaalne ülesanne Eestis. Rahvahäerinna suur edu Prantsusmaal, tööliste ühtse väerinna tugevnemine pea kõigil kapitalistlik-

kudel maadel ei jäta mõju avaldamata ka võitluse arenemisele Eestis. Tugevasti mõjutab ja soodustab Eestis ühtse väerinna ja faschismivastase rahvahäerinna loomist Nõukogude Liidu määratu edu ja Nõukogude Liidu rahupoliitika. Praeguses sõjaeelses keerises näevad ikka laiemad rahvahulgad Eestis, et Nõukogude Liit selleks otsustavaks jõuks on, kes eesti rahva iseseisvust kaitseda võib. Ühtlasi hakkavad need rahvakihid ikka enam aru saama sellest, et Eestis vaja on otsustavalt võidelda faschismi pealetungimise vastu, ja et selleks vaja on kõikide demokraatlikkude kihtide ühinemine faschistliku diktatuuri ja ta kandjate kui ka vabsfaschismi vastu. Teisest küljest kasvab teenijate, ametnikkude, talupoegade ja väikekodanluse hulgas õige suur rahulolematuse Pätsi diktatuuriga ja selle süvendamise vastu, kasvab nende arv, kes aktiivselt valmis on selle vastu välja astuma. Need kihid leiavad tööliste ühises väerinnas rahvahääletusel ja valimistel selle aktiivse ja kindla juhi, kes neid võitlusesse faschismi vastu tõmbab. Sellest välja minnes seab EKP valimiste hoogtöös oma lipukirjaks ka ühtse väerinna ja faschismivastase rahvahäerinna loomise ja aktiveerimise.

A. Mangman

Põllumajanduse ja karjakasvatuse arengust. NSV Liidus 1935. a.

1. Põllumajanduse saavutused ja ülesanded

„Venemaal oli — räägib Lenin — konkreetses, ajalooliselt haruldaselt omapärasel seisukorras 1917. a. kerge sotsialistlikku revolutsiooni *alata*, kuma ta *jatkamine* ja lõpuleviimine Venemaal raskem on kui Euroopa riikides“ (vt. XXV köide, lk 206). Oktoobrirevolutsiooni toetas üliaktiivselt Venemaa töolisteklasi määratusuur enamus, teda toetas kindlasti rahu ja maad ihkav kehvtalurahvas ja enamik soldateid, kes niisamuti rõhuva enamuse talurahvast moodustasid. Sellest on möödunud 18 aastat, kui proletariaat talurahva enamiku toetusel sotsialistlikku revolutsiooni *algas* ja maa talurahvale andis. Nüüd on meil hüglasaavutused kogu rahvamajanduses. „Meie revolutsioon on ainuke, mis kapitalismi ahelad mitte ükski puruks ei lõõnud ja rahvale vabaduse ei annud, vaid rahvale jõudis veel ka materiaalsed tingimused jõukaks eluks anda. Selles on meie revo-

lutsiooni jõud ja võitmatuse“. (Stalin, kõne I üleliidulisel stahaanovlaste nõupidamisel).

Möödunud aastat võib meie rahvamajanduse haruldaseks aastaks nimetada. See aasta oli suurte võitude aasta kogu rahvamajanduses, eriti aga põllumajanduses. Tööstuse ja transpordi stahaanovlaste nõupidamine pani, niioeldi, aluse nendele kokkuvõtetele, mis meie möödunud aasta tööst võime teha. Eesrindlikkude mees- ja naiskombainistide nõupidamine valitsuse ja partei juhtidega näitas, et meil on olemas kõik tingimused põllumajanduse veel suuremaks tõusuks ja edasilükkumiseks. Kui meie, ütles Stalin sellel nõupidamisel, võrdlemisi lühikese ajaga saavutasime seda, et eilastest talurahva poegadest ja tütardest kasvatasime väga head mees- ja naiskombainistid, siis tähendab see seda, et meil tehnikaliste kaadrite kasvatamine seitsmenikoormaliste sammudega edasi läheb.

Meil on suurmajapidamisele põhjendatult põllumajandus, soodsad maad, küllaldaselt tehnikat, traktoreid, põllutööriistu, kombaine. Meie liigume edasi kiiresti, meie elu muutub jõukaks. Sm Stalin seadis ühenduses sellega uue põhiülesande põllumajanduse ette: lähemas tulevikus tõsta teravilja toodang 7—8 miljardi puudale. Selles on nüüd peaaegu saavutatud.

Meie sotsialistlik tööstus annab kolhoosidele ja sovhoosidele kõike seda, mida jõuka elu loomiseks vaja on. Kapitalistlik tööstus kurnas küla, imes temalt välja ta elumaha, sotsialistlik tööstus tugineb põllumajandusele, annab külale tehnikat, tõstab mahaajäänud küla kõrgemale arengastmele. Ka külas saab masinatöö otsustavaks ja peamiseks töövormiks. Põllutöö läheneb vabrikutööle. Vastuolu linna ja küla vahel hakkab ikka rohkem kaduma.

Sotsialismi ehitamine külas polnud mõeldav ilma talurahva üksikmajapidamisi ühiskondlustamata. Talurahva astumine kolhoosidesse aga ei tähendanud lahtiütlemist isiklikust majapidamisest. Just kolhooside korra juures sai võimalikuks talupoja isiklike ja perekondlike huvide kokku kõlastada. Kolhoosnikkudele jäi oma isiklik majapidamine, oma lehm, oma lambad, oma aiamaa. Kolhooside staalinlik põhikiri kindlustab kolhoosnikkudele isiklike huvide ühiskondlikkude huvide kooskõla.

Sajandite vältel kirjutasiid majandusteadlased terved mäed raamatuid rahvaste jõukuse allikatest ja meist teedest, mis rikkusele viivad. Mitte vähe polnud nende teadlaste hulgas neid, kes tõelikult tahtsid teid avastada, mis rahvad vaesemisest päästaks, mis kõrvaldaks ülekohtu ja rikkaste omavoli. Kõik need katsed jäid aga vagedeks soovideks. Kodanline teadus ei võinud teed näidata inimeste heaolule. Ainult Marxi-Engelsi õpetus, teaduslik sotsialism, Marxi proletariaarse revolutsiooni teooria, Lenini õpetus sotsialismi võidust ühel maal, näitasid töörahvale väljapääsutee. Sotsialismi võit kapitalismi üle NSV Liidus näitas tegelikus elus, kus tõelik jõukuse allik seisab ja missugused need abinõud on, mis vaesuse hävitavad. Sotsialism on klasside hävitamine, õpetas Lenin. Klasside hävitamine, parasitlikkude olluste likvideerimine avas NSV Liidu rahvastele tee jõukale elule.

Sellest arusaamine on tunginud laialiste talurahvahulkade teadmisse, mis väljendust leiab selles, et 1935. a. lõpuks oli meil 90% üksikmajapidamistest kolhoosidesse ühinenud, kogu põllumajanduse toodangust andis kolhooside ja sovhooside sektor

1935. a. 94%. Üksikmajapidamine on oma osa N. Liidus lõpulikult läbi mänginud.

Kolhooside ja sovhooside edusammud on määratusuured. Kuid seni piiridusi need edusammud hulgalise külje esikohale seadmisega, kuna omaduslik külg maha jäi. Nii oli lugu peaaesjalikult külvipinna alal, koristamise tähtaegade jne alal. Maha jäi omadus. Võitlus omaduse eest algas 1934. aastal. Võitlus kevadise külvi eest, viljaväljade umbrohust kiikumine, lõpuks hooletu koristamise eest andis 1934. a., vaatamata kehvale põllumajanduslikule aastale, siiski 250—300 miljonit puuda rohkem vilja kui 1933. a. Tehniliste kultuuride saagi kasv ei tõuse veel farvilikult kiiresti. Kaardisüsteemi kaotamine leiva, tangude ja jahude jaoks toob sellesse olukorda muudatuse.

1935. a. on kõigil põllumajanduse aladel tõusu aasta. Kasvab teraviljade saak, tehniliste kultuuride toodang, suureneb karjakasvatuse, toitainete rohkus kasvab. Stalini loosung: „kaardrid otsustavad kõik“ leidis põllumajanduses ja karjakasvatuses niisamuti elavat vastukaja nagu tööstuseski. Kümmed tuhandet paremad inimesed põllumajanduses on saavutanud nii kõrge töövõime, mida ei tunta ühelgi kapitalistlikul maal. Selle liikumise suur ajaloolik tähtsus ei seisa mitte ainult selles, et üksikud inimesed ja grupid saavutavad kõrgeid rekordilikke tagajärgi töös, viljasaagi tõstmisel, masinatega töötamisel jne. Erioluline tähtsus seisab selles, et see liikumine lahendab peamise küsimuse: küla ja linna vastuolude küsimuse, kehalise ja vaimlise töö vastaspooleuse probleemi. Töö muutub külas kergemaks, muutub masinatega töötamiseks. Inimene saab masina juhtijaks, looduse peremeheks. Miljonites kolhoosnikkudes avastub varjatud elujõud, energia põllumajanduse edasiseks kiireks tõstmiseks. See liikumine kindlustab täielikult praktikast omandatud teadmise, et ainult ühismajapidamise tee viib kolhoosniku jõukusele, ning et selle kättesaamine just temast endast, tema aktiivsusest, tema ausast tööst oleneb. See liikumine külas tekkis, nagu kogu riigis, selle aluspõhjal, et elu on muutunud paremaks, et elada on lõbusam kui enne. Masinvarustab kolhoosniku kurnavast tööst; pole kurnavat kulakut; see, mis kolhoosnik teeb, seda teeb ta endale, oma riigile, enda ja kogu rahva heaolu tõstmiseks. See teadmine tungib sügavale hulkade hingesse.

Lenin oma kõnes põllumajanduse osakondade 1. ülevenemaalisel kongressil 11. detsembril 1918. aastal rääkis:

„Elada vanaviisi, nagu elati enne sõda,

ei või, ja niisugune inimeste jõu ning töö varastamine, mis talupoegliku väike-üksikmajapidamisega seotud, ei tohi enam edasi kesta. Tööviljakus tõuseks kahe- ja kolmekordseks, kahe- ja kolmekordselt saaks põllumajandusele ja inimeste majandusele inimeste töö kokkuhoitud siis, kui sünniks üleminek nendelt laialipillatud väikemajapidamistelt ühiskondlikule majapidamisemale“ (Lenin, XXIII venekeelne k., lhk 424).

Eesrindlike kolhooside tänapäeva praktika tõestab seda sügavat tõtt, mida sisaldavad Lenini sõnad, mis 17 a. tagasi öeldud. Sovhoosides haritakse tuhandeid hektaare põldu kümnete ja sadandete inimestega, kuna väikemajapidamistes selle maaala harimiseks tuhandeid inimesi tarvis läheks. Kolhoosis koristab, peksab, puhastab kombain vilja, milleks varem mitu nädalat ära kulus; müüd aga tehakse see töö tundidega või paari päevaga ära. Enne elas väike talupidaja poolnäljas, ta käis kulaku juures leiba palumas, oli alaliselt võlgades, orjates külakurnajat, mingisugusest kultuursest elust polnud tal aimugi. Nüüd elab endine kehvik kolhoosis jõukalt, tal on sissetulek, millest mitte ainult ta otsekoheseks ülespidamiseks ei jätke, vaid ta müüb vilja ja ostab saadud raha eest omale igasuguseid tarbeasju, millest ta ennem ei unistanudki.

1935. aastal kogusime teravilja üle 5,5 miljardi puuda, kuna revolutsiooniline viljatoodang üle 4,5 miljardi puuda ei tõusnud. Üks miljard puuda teravilja rohkem kui enne sõda! Kolhoosid ja sovhoosid on oma riigikohustused kuu aega varem täitnud, kui eelmisel aastal.

Puuvilla kasvatamise raioonid ületasid partei ja valitsuse poolt antud puuvilla toodangu plaani: 30 miljoni puuda puuvilla asemel andsid nad 33,5 miljonit puuda. Eelmise aastaga võrreldes koguti 10 miljonit puuda puuvilla rohkem, s. o. ühe aastaga kasvas toodang ligi 45 prots. võrd.

Suhkrupeetisid kasvatavad kolhoosid ja sovhoosid pidid 1935. a. plaani järele riigile andma 135 miljonit tsentnerit suhkrupeete. See plaan täideti 15 päeva enne tähtaega 5-miljoni tsentnerilise ületamisega. Eelmise aastaga võrreldes tõusis suhkrupeedi toodang 43 prots. võrd.

Meil on nüüd oma masina- ja rauatööstus. Meil valmistatakse igasuguseid masinaid tööstuse ja põllumajanduse jaoks. Kahe aastaga suurenes N. Liidus masina- ja traktorijaamade arv 77 prots. võrd. Põllumajanduse arendamise plaanis on ette

nähtud 1936. a. 575 uut masina- ja traktorijaama organiseerida, neist kevadeks 465 mtj, ja 1936. a. lõpuks tõsta mtj üldarv 4951-le. Põllumajandus saab juba oleval 350 tuh. traktorit 1936. a. lisaks 84 tuh. traktorit ja mtjaamad 51 980 kombaini; sellest peavad mtjaamad koristuse hoogtööajaks saama 28 585 kombaini.

Eriliseks uudiseks põhjapoolsetele raioonidele on põhjakombain. Sm-te J. Anvelt ja Grigorjevi konstrueeritud põhjakombainid näitasid möödunud aastal proovitöödel igati oma häid omadusi. Nimelt koristavad need kombainid põhjapoolsete raioonide rohuga segatud vilja kergesti ja takistamata, kuna hariliku kombainiga seda teha ei saa. Valitsuse otsuse järgi valmistatakse tänavuseks põllumajanduse hooajaks 1000 niisugust kombaini, millest 300 Leningradi oblastile antakse.

Kui põllumajanduses tehtud masinatöö ümber arvata hektaaridele, siis saaksime järgmise pildi: 1933. a. hariti traktoritega 35 milj. hektaari maad, 1934. a. — 60 miljonit hektaari, 1935. a. — 100 miljonit hektaari, ning 1936. aasta plaani järgi — 165 miljonit hektaari. 15-hobusejõulise traktori tööviljakus aastast põllutöö hooajal oli: 1933. a. — 362 hektaari, 1934. a. — 405 hektaari, 1935. a. — 410 hektaari.

Kombainidega koristati 1934. aastal vilja 2 miljonilt hektaarilt, 1935. a. — 6,8 miljonilt hektaarilt, ning 1936. aasta plaani järgi koristatakse 18—20 miljonilt hektaarilt. Aasta kahe-kolme pärast koristatakse kogu viljasaak kombainidega. Kombaini tööviljakus kasvas järgmiselt koristamise hooegade järgi: 1933. a. — 70 hektaari, 1934. a. — 124,7 ha, 1935. a. — 257 ha ning 1936. aasta plaanis on kavatselud 350 hektaari kombaini kohta.

Toodud arvud käivad mtjaamade ja nende majapidamiste kohta, mis põllumajanduse rahvakomissariaadi alla kuuluvad. Kui siia juurde arvame veel mehaanilise jõu, mis teiste rahvakomissariaatide ja organisatsioonide alla kuuluvates majapidamistes töötas, siis saame järgmise pildi: 1. oktoobriks 1935 töötas põllumajanduses 350 tuhat traktorit, 49 375 kombaini, 92 tuhat traktorisahka, 93 tuhat traktorikultivaatorit, 13 tuhat peksumasinat jne.

Kui võrrelda meie kombaini tööviljakust sotsialistlikudel põldudel kõrgeltarenenud kapitalistliku maa — Ameerika Ühendriikide — kombainiga, siis saame järgmise pildi: Ameerikas koristab üks kombain viljakoristuse hooajal 230 hektaari vilja, NSV Liidus — 257,5 hektaari. Põllumajanduse

masinatega varustamise alal ja selle kasvus meil ja Ameerikas näeme järgmist pilti: Ameerikas oli 1870. aastal ühe hektaari peale põllumajanduses masinaid 3 rubla väärtuses, 30 aastat hiljem, s. o. 1900. aastaks kasvas see väärtus 3 rubla 85 kopikani, ehk 28%. Meil oli 1934. aastal ühe hektaari peale põllumajanduses masinaid 25,9 rubla väärtuses. 1935. aastal kasvas see väärtus 46,6 rublani ehk 84% võrd. Kõik see näitab tegelikult kui määratu suure kiirusega kasvab sotsialistliku põllumajanduse varustamine masinatega, kuidas ühiskondlik valmistamisviis mitte ainult masinate valmistamist ei võimalda, vaid ka masinate tööviljakust ennekuulmata kõrgusele lubab tõsta.

Ühes tehnika alalise tõusuga kasvavad külas ka kaadrid, kes uut tehnikat omastavad ja juhivad. Sm Jakovlev ütles eesrindlike viljakasvatajate, traktoristide ja viljapeksumasinate masinistide ning partei ja valitsuse juhtide ühisel nõupidamisel, et väga tähtis on see, kui üksikud traktoristid koristavad oma traktoriga kuni 75 hektaari, kuid palju tähtsam on see, et meil on sadanded ja tuhanded traktoriste, kes kõik neile antud normid üldiselt on ületanud. See on heaks eeskujuks kümnetele tuhandetele traktoristidele.

Nõukogudemaa on uhke Aasovi-Mustamere piirkonna Leningradski mtjaama traktoristi Voloschini üle, kes Stalingradi traktoritehase traktoriga ühel hooajal kündis 1671 hektaari.

Aserbaidshani Kiirdamiri mtjaama traktorist Mamed Mamedov kündis 1283 hektaari. Donetsi oblasti Starobeschevski mtjaama naiskomnoorte traktorite-brigadiiri Angelina brigaadis kündis iga traktor keskmiselt 1225 hektaari. Dnepropetrovski oblastis Novo-Grigorjevski mtjaamas Tsheljabinski traktoritehase traktoril töötav traktorist, 20-aastane noormees Tihi, kündis 2240 hektaari ja lubas tuleval aastal ühes oma seltsimehaga teisest vahetusest 5 tuhat hektaari künda.

Mitte vähem tähtsad — ja kellelt midagi õppida võib — pole miisugused brigaadid ja brigadiirid, nagu sm Omelko Karonnoi „XV kongressi nim. kolhoosist“ Harkovi oblastis. Tema brigaad töötas nii, et ta hektaarilt 305 puuda nisu sai. Baschkiiria vabariigi kolhoosi „Aivii“ brigadiir Abdulganejev sai hektaarilt 230 puuda rukkeid. Andrejevi nimelise kolhoosi (Khabardiino-Balkaaria oblast) esimees Bljanihov sai hektaarilt 420 puuda maisi. Taataaria Tshukaloni mtjaama viljapeksumasina masinist Saripov peksis viljapeksu-

masinaga hooajal 110 tuh. puuda vilja. Voroneshi oblastis muldamistraktori traktorist Kobelev ühel hooajal traktoriga 800 hektaari.

Si *Ichakova*, Molotovi nimelisest kolhoosist Lenini raioonist, kogus hektaarilt 57,4 tsentnerit toorest puuvilla. Puuvillameistrid *Halimovid* Stalini nimelisest kolhoosist Margeleni raioonist kogusid hektaarilt 60 tsentnerit puuvilla, ületasid sellega puuvilla-kasvatamise maailmarekordi.

Kolhoosnikud muutuvad jõukateks, kultuurseteks mitte ainult mustamulla võotmes, vaid ka mujal. Sellest jutustas „Hommikuse Koidu“ kolhoosi esimees, korealane Ten-Seb, Hauki raioonist, Kauge-Ida piirkonnast järgmist: Kolhoos asutati 1925. aastal, kolhoosil on 7 tuhat hektaari maad sellest tuhat hektaari uudismaana juurde tehtud. 1935. a. külvas kolhoos 550 hektaari riisi, mille saak plaani järgi pidi olema 107 puuda hektaarilt. Kolhoos kogus aga 67 hektaarilt igahhelt 244 puuda ning keskmiselt 183 puuda hektaarilt. Kolhoosis on 141 perekonda, kolhoosil on piimakarja farm — 152 lehma ja mullikaga, seakasvatuse farm 189 seaga, linnukasvatuse farm 428 anega, kolhoosil on 91 tööhobust ja 4 veoautot. Kolhoosnikud said tööpäeva peale 6 kilogrammi riisi ja 2 rubla raha, mõned kolhoosnikud said 270 puuda riisi. Kolhoosnikkudel on 110 jalgratast, 113 perekonnal on õmblusmasinad, kolhoosis on kaks algkooli, üks mittetäielik keskkool, lugemistuba ja klubi. Kolhoosis on ettevalmistatud 2 mehagnikut, 3 traktoribrigadiiri, 45 traktoristi, 5 autojuhti, ning 9 inimest on praegu agronoomiks õppimas. Sarnaseid näiteid võiks sadasid, tuhandeid tuua, kus vähemusrahvused suurrahvastega käsikäes jõukale elule sammuvad.

Need edusammud kolhoosi põldudel saavutati teaduse ja tehnika tööerakendamisega. Nagu tööstuses, nii ka põllumajanduses purustasid need inimesed — stahaanovlased — vanad tehnikalistid normid. Selle kõrval näeme, et teadus põllumajanduse alal stahaanovliku kiirusega tegutseda hakkab. Senine põllumajandusteadus lubas ainult 8—10-aastaste praktiliste katsete järel uusi seemnesortisid põllul tarvitama hakata, ja selle teooria alusel töötasid viimase ajani pea kõik sordiseemne jaamad.

1931. aastal seavad partei- ja valitsuseasutused põllumajanduse teaduste ette ülesande: anda need seemnesordid 4—5 aasta praktiliste katsete järgi. 1935. a. kõrge

viljasaak kõneleb juba nende katsete, edusammudest.

Erilise eduga tarvitati akadeemik Lõssenko poolt proovitud ja soovitatud taliviljaseemne idandamist suviseks külviks. Niisuguste seemnetega külvases suureneb viljasaak tuntavalt. Teraviljasovhoos „Majak“ Orenburgi piirkonnas külvas niisugust nisuseemet 1104 hektaarile; lõikusei sai ta igalt hektaarilt 4,28 tsentnerit rohkem kui taliviljast.

Sm Lõssenko toob näiteid, kuidas tema nimelises instituudis poolteise aasta vältel 15 grammist, s. o. 500 nisuterast välja arendati uus sort seemneid, mis andsid selle aja sees 120 kilogrammi nisu, s. o. kaheksa tuhat seemet. Suurem osa meie katseajamu töölas aga meetoditega, kus 8—10 aastaga saadi 15—20 seemet, kuid oli isegi juhtumeid, kus saadi vaid 5 seemet. Seesugune põllumajandusteadus ei suuda kuidagi meie sotsialistliku põllumajanduse arenemise käiku rahuldada. Sor-diseemne jaamad peavad lähemas tulevikus oma töös stahaanovlikud töömeetodid tarvitusele võtma ning katsejaamadest kolhooside põldudele ilmuma.

Väga tähtis ala, mis niisamuti teaduse sõna nõuab, on kartulate kasvatamine lõunas. Kõik katsed, mis siiani tehtud, lõppesid tagajärgedeta: kartulad ei hakanud lõuna võotmes kasvama. Sotsialistlik põllumajanduse teadus on ka siin selle küsimuse lõpuliku lahendamise lähedal. Katsetest mindi üle praktikale Nõukogude Ukrainas; Odessa piirkonnas on 500 kolhoosi ja Dnepropetrovski piirkonnas on 100 kolhoosi juba möödunud aastal suure eduga kartulaid kasvatanud. Kolhoosid, kes täpselt agrotehnilised nõuded täitsid, kogusid hektaarilt 15—24 tonni kartulaid. Käesoleval aastal asuvad mitmed tuhanded kolhoosid Ukrainas ja teistes lõunariionides kartulakasvatamisele. Tagajärjed näi-

tavad lõpulikult, et sotsialistliku majapidamise juures on võimalik kartulaid ka lõunas kasvatada.

1935. aasta oli põllumajanduses suurte võitude aasta. Kuid suurte edusammude kõrval on põllumajanduses terve rida puudusi. Tähtsamad neist on põllumajanduse tehnika mittetäiemäärane kasutamine. See on tingitud teisest tähtsamast puudusest, nimelt põllumajandusliikude tehnikalistest kaadrite vähesusest ja nõrkusest. Veel on liialt vähe õppinud kaadreid, sagedasti on needki vähesed oma teadmiste poolest nõrgad. Nõrk on ka stahaanovlik liikumine, mis pole veel külas igalpool täielikult maad võtnud. Mtj enamik ei tööta veel täieliku isetasuvusega, sajad jaamad vajavad veel valitsuse toetust.

Suured ja vastutusrikkad on ülesanded. Sm Stalin ütles eesrindlike kombineeritud nõupidamisel, et „meie kogume käesoleval aastal üle 5,5 miljardi puuda teravilja. Seda jätkub täielikult selleks, et elanikke küllaldasel määral toita ja veel küllaldased tagavarad varuks panna, mis vajalikud igaks ettenägemataks juhtumiks. See pole tänase päeva jaoks muudugi halb. Kuid meie ei või piirduda tänase päevaga. Meie peame ka homse päeva peale, lähema tuleviku peale mõtlema. Aga kui asja peale homse päeva seisukohalt vaadata, siis ei või saavutatud tagajärjed meid rahuldada. Kui palju on meil teravilja vaja lähemas tulevikus, ütleme kolme-nelja aasta pärast? Meil on vaja vähemalt 7—8 miljardi puuda teravilja“.

Niisugune on uus, hiiglasuur ülesanne, mis üles seatud sm Stalini poolt. Pole kahtlust, et see ülesanne saab täidetud. 1935. a. kokkuvõtted kinnitavad seda. Kõik tingimused on selleks olemas, et põllusaaki tõsta ja ettenähtud plaanid mitte ainult täita, vaid ületadagi.

2. Sotsialistlik karjakasvatus

Eespool nägime, kuidas põllumajanduse arenemises 1935. a. järsk tõusu murrang sündis. Niisamasugust murrangut näeme ka karjakasvatases. Kaks aastat tagasi kutsus sm Stalin kogu meie aktiivi, parteilikkude ja parteitute, karjanduse asja oma kätte võtma. Sm Stalini kutsele vastasid kohtadelt parteiorganisatsioonid ja nõukogu asutused, karjanduse eriteadlased ja miljonid kolhoosnikud ning sovhoositöölised otsekoheste tööga karjakasvatuse tõstmisel. Selle töö tagajärgede kohta 1935.

aastal pole meil veel lõpulikke andmeid kariloomade üleskirjutusest, mis läbi viidi aasta vahetusel, kuid juulikuul läbiviidud üleskirjutuse andmed räägivad karjakasvatuse tõstmisest esimesel poolaastal küllalt selget keelt.

Riikliku plaani järgi oli vaja möödunud aastal 11,5 miljonit vasikat üles kasvatada, kuid juulikuul andmetel oli juba 16 miljonit vasikat. Juba need andmed näitavad, et noorloomade juurdekasvus plaan on ületatud.

Karjakasvatuse tõusus avaldasid otsustavat mõju piimakarja ahtruse vähendamine ja noorloomade parem alalhoid.

Vaadeldes karjakasvatuse arenemist 1933. aasta juulist 1934. aasta juulini, näeme, et juurdekasvu iseloomustavad järgmised arvud:

Veised	4 miljonit	ehk	10,5	protsenti
Sead	5,3	"	"	44,6
Lambad	1,7	"	"	4,3

Hobuste alal näeme veel vähenemist 1,1 miljonil võrd.

1934. aasta juulist 1935. aasta juulini saame järgmise tõusu pildi:

Veised	6,9 miljonit	ehk	16,1	protsenti
Sead	5,2	"	"	29
Lambad	9,2	"	"	17,6
Hobused	300 tuhat	"	1,5	"

Võrreldes eelmiste aastatega näeme eriliselt varssade arvu juurdekasvu — 50 prots.

Eriti tuleb märkida lehmade arvu kasvu — 3,1 prots., lüpsmatulevate õhvakute arvu kasvu — 10,4 prots., emiste arvu kasvu — 17,3 prots. ja lammaste arvu kasvu — 20,6 prots. võrd. See emaloomade arvu kasv kindlustab lähemal ajal veel kiirema karjakasvatuse tõusu.

Kui karjakasvatuse seisukorda 1935. aastal võrrelda seisukorraga 1934. aastal, siis saame järgmise juurdekasvu pildi:

Veised	18	protsenti
Lambad	25	"
Sead	48	"
Hobused	5	"

Kõigi teiste loomade alal on kontrollarvud ületatud, ainult hobuste juurdekasvu plaan täideti 94 prots. võrd.

Niisugust karjakasvu, nagu viimastel aastatel, ei näe meie ülesehituse ajajärgu aastatel. 1924-28. aastatel kõikus veiste juurdekasvu protsent 3,7—5,5 prots. vahel, lammastel 4,6—12,5 prots. vahel. See arvustik tõendab, missugused suured võimalused karjakasvatuse tõstmiseks avanevad sotsialistliku majapidamise süsteemi juures — kolhoosides ja sovhoosides.

1933-34. aastal pole karjakasvatuse tõus ühetasane. Siis oli oblasteid ja raioone, kus loomade arv isegi vähenes. 1935. aastal pole ühtegi oblastit ega piirkonda, kus loomade arv oleks vähenenud.

Erilist hoogu näitas loomade arvu kasv kolhoosnikkude isiklikkude majapidamistes ja kolhooside karjafermides. Sm Stalini juhtsõna kolhoosnikkude lehmataoleku kaotamisest kolhooside uue staalinliku põhikirja alusel andis juba reaalseid tagajärgi. Möödunud kahe aasta jooksul sai üle kahe miljoni kolhoosniku endale riigi toetusel lehmad ja mullikad.

Need edusammud sotsialistliku karjakasvatuse arendamisel vääriwad erilist tähelepanu sellepärast, et samal ajal kapitalistlikkudel maadel karjakasvatust langeb. Enamarenenud kapitalistlikul maal — Ameerika Ühendriikides — vähenes sarvloomade arv 1934-35. aastal 7,6 miljoni looma võrd ehk 19 protsenti, sigade arv 20 miljonit ehk 33 protsenti.

Samal ajal kui meie põllumajanduse ja karjakasvatuse kasv võimaldas kaardisüsteemi kaotamise ja ülemineku toitainete vabamüügile, pannakse fashistlikul Saksamaal maksta kaardisüsteemi liha ja rasvaainete jaoks.

Samal ajal, kui kapitalistlikkudes riikides, eriti fashistlikul Saksamaal, tõusevad tarbeainete hinnad ja spekulatsioon nendega, näeme meie N. Liidus, kaardisüsteemi kaotamisest hoolimata, toitainete hindade langust. Võrreldes 1934. aastaga on meil loomaliha hind langenud 30—50 protsenti, lambaliha hind 20—35 protsenti, sealihahind 20—40 protsenti, või hind 30—50 protsenti ja piima hind 20—40 protsenti.

Üldise karjakasvuga käesikas kasvab ka kolhoosi kaubafermide arv ning nende loomade hulk. 1935. a. 1. oktoobriks oli 246 tuhat kolhoosi, kuna kaubafermide hulk nendes ulatab 310 tuhandeni, kodulinnu ja kodujäneste ferme arvestamata. Piimakarja fermide arv tõuseb 129 tuhandeni. Esialgsete andmete järgi kasvab kolhooside kaubafermide arv üldse poolteist korda. Kolme aastaga kasvab loomade arv kaubafermides järgmiselt: veised — 58 pots., sead — 58,5 prots., lambad — 72 prots.

Kolhoosid täidavad edukalt ka fermide karja komplekteerimise plaani. Juba 1. oktoobriks oli plaan ületatud: sigadel — 6,3 protsenti, lammastel 18,4 protsenti.

Kolhooside kaubafermid pole mitte ainult liha ja muude karjasaaduste allikaks, vaid nad kujutavad endist ka tähtsat uue karja kasvatuse baasi. Aasta vältel paranes loomade eest hoolitsemine tuntavalt, kuna on paranenud kolhoosniku vaade fermi looma peale. Fermi loomades näeb kolhoosnik juba oma loomi, ja sellele vastavalt paraneb ka hoolitsemine loomade eest. Seda näitab noorloomade lõppemiste prots. alanemine:

	1934. a.	1935. a.	Vähenedmine
Vasikatel . . .	12,7	9,2	3,5
Talledel . . .	8	6	2
Pörsastel . . .	12,5	12,3	0,2

Ka praegune noorloomade lõppemise protsent on veel lubamatu kõrge, kuid saavutatud edusammud lubavad lootust nii kol-

hoosi fermitöölise teadvuse kui ka kvalifikatsiooni ja selle tagajärjel ka fermi töö saavutuste edasist tõusu, mis juba lähematel aastatel võimaldab noorloomade lõppemise protsendi miinimumini alandada.

Kui karja arvuline kasv kiiresti sünnib, siis karjakasvatuse omadusliku külje tõstmisel astume alles esimesi samme. 1935. a. jaanuaris läbiviidud üleskirjutuse andmetel oli üldarvust tõuloomi veiste hulgas 17,7 prots., sigade hulgas 29 prots., lammaste hulgas 33 prots. Kuid karjatõu parandamise suunas ettevõtetud sammud lubavad oletada, et meie kõiki võimalusi ära kasutades 1937. a. lõpuks kõikide kolhooside kaubafermidesse suguloomadeks tõuloomad soeltame.

Nii puhasttõugu loomade vähesuse kui ka olemasoleva karjatähtsate kaardrite madala kvalifikatsiooni tagajärjel on karjast saadav tulu üldiselt veel madal. Ka olemasolevalt karjalt võime hea hoolitsuse abil hoopis kõrgemat produktiivsust saada kui senini oleme saanud.

Vastavalt karja hulgalisele ja omaduslike kasvule peab suureneva ka loomatoidu baas. 1935. aastal saavutasime ka sel alal teatud edusamme. Loomatoidukultuuride külvipind suurenes eelmise aastaga võrreldes 1,5 miljoni hektaari võrd. Heina kogusime möödunud aastal 9—10 miljonit tonni ja silot tegime 1 miljoni tonni rohkem kui eelmisel aastal.

Siiski peab tähendama, et enamas jaos oblastites loomatoidu baasi arenemine karja arvu kasvu tempost maha jääb.

Eritise tähtsuse omab loomatoidu baasis teravilja kontsentreeritud toitude valmistamine. Kolhooside karjafermide teraviljaga varustamiseks vabastas riik 4,7 miljonit hektaari teravilja ja 300 tuhat hektaari kartulaid riiginormide täitmisest.

Karjakasvu edasise edu saavutamiseks on seoses uute ülesannetega, mis ikka kindlalt fermide ette kerkivad. Esimeseks ülesandeks on uute lautade ehitamine. Endised väiketalu laudad ei suuda kasvatada kolhooside karja enam mahutada ja ei anna võimalust kultuurse karjapidamise loomiseks. Juba 1935. aastal ehitati kolhoosides uusi lautasid kogusummas 800 miljoni rubla väärtuses.

Teiseks tähtsaks ülesandeks on karjafermide tegelaste kaardrite ettevalmistus. Sellest oleneb suurel määral karjakasvatuse edasine tõus. Kuigi kolhoosides on võrsunud tuhanded lööklased ja stahaanovlased,

kes armastusega suhtuvad oma vastutusrikkasse töösse karjakasvatusele ja selles töös suuri kogemusi on omandanud kui ka oma kvalifikatsiooni tõstnud, on need kaardrid olemas siiski alles ainult eesrindlikkudes kolhoosides. Ülesanne seisab selles, et ka teisi, mahajäävate fermide kaardreid eesrindlikkude tasemele tõsta, neid tarvilikkude teadmistega varustada ja nendele eesrindlikkude karjakasvatavate töökogemused edasi anda.

Põlluharimine on karjakasvatusega lahutamata seotud. Meie ei saa kõrget viljasaaki ilma väetiseta. Meie põldusid tuleb sõnnikuga väetada ja tublisti väetada. Kui senini arvati, et sõnnik ainult mitterustamulla võõtmes tarvilik on, mustamulla võõtmes aga mitte, siis on praktika nüüd näidanud, et see teooria kahjulik on ja sõnnik nii siin kui ka seal tarvilik on. Karjakasvatuse arendamine annab põllule seda väga tarvilikku väetist. Teisest küljest aitab ristikehina kasvatamine meie põldusid lämmastikuväetisega väetada, millest meil veel puudus on. Kõigi põllumajanduse-teaduse saavutuste kasutamise meie sotsialistlikkude põldude viljasaagi tõstmiseks loob eeldused karjakasvatuse kiiremaks arendamiseks. Nii viljasaagi kui ka karjakasvatuse tõstmiseks on meil kõik eeldused olemas. Meil on sotsialistlik suurpõllupidamine, mis võimaldab ennenägematut tõlviljakuse tõstmist, nagu seda nii põllumajanduses kui karjakasvatuses stahaanovlased juba praktikas ongi tõestanud. Meil on nii põllumajanduses kui karjakasvatuses oma kindlad sotsialistlikule ehitusele truud kaardrid, kes meie suure enamlasteparteiga ja ta suure juhi sm Staliniga eesotsas nii-suguseid tööeeskujusid on näidanud, mida ainult sotsialism anda võib. Meil on proletaarne revolutsioon maa ja tehnika töötavate hulkade eneste kätte annud, ja meil on sadade rahvaste vennalik liit töös sellel maal, selle tehnikaga. Need rahvad näevad, et elu on paremaks muutunud, et elu on lõbusamaks muutunud, ja need rahvad vastasid oma paremate esindajate — stahaanovlaste — suu läbi, et meie töötame selleks, et elu veel paremaks, veel lõbusamaks teha. Selles teadmises, et meie töö meie endi heaks tuleb, aga mitte kurnajate rikastamiseks, et meie töö meile endile jõukat ja kultuurset, head ja lõbusat elu loob, on kindlustus nii põllumajanduse kui ka karjakasvatuse edasistele suurtele võitudele.

H. Tummeltau

Nõukogude Liidu rahupoliitika ja punavägi

Enamlaste partei on ainus töörahva partei, kes tõelikult ja tegelikult rahu eest on võidelnud ja siinamaani võitleb. Juba enne suurt imperialistlikku ilmasõda paljastasid enamlased neid mitmevärvingulisi oportuniste, Kautsky'ga eesotsas, kes rahu kohta kõlavaid sõnu tegid ja hulkadele unutavat mõju avaldasid, nagu võiks valmistusel olevale suursõjale sõnakõlksudega piiri panna. Enamlased kutsusid töörahvast revolutsioonilike võitlusele sõja vastu. Nad kutsusid töölisi üldstreikidele, ja otsekohele sõjariistus ülestõusule. Kuid oportunisti juured välismaade sotsialistlikkudes parteides olid nii sügaval, nende mürgitus-töö niivõrd suur, et kodanlusel korda läks mitte üksi ennenägemata suurt ilmasõda alata, vaid selleks sõjaks koguni 2 Internatsionaali äraandlikkude sotsialistlikkude parteide tegeliku toetust saada. Imperialistlik sõda kuulutati sotsiaaläraandjate kaasabil igalpool rahvuslikuks sõjaks, kus inglased ja prantslased võitlevat belglaste ja teiste „väikerahvaste“ iseseisvuse eest, venelased — slaavi „suguvendade“ eest, sakslased — enda „paiga eest päikese all“ jne. Kogu sõja kestel oli enamlik partei ainus, kes tegelikult sõja vastu võitlema asus juhtsõna all: muuta imperialistlik sõda kodusõjaks. Sest enamlastel oli täiesti selge, et sõdadele teeb lõpu ainult töörahvas ise, kui ta kodanlise korra kukutab, enda diktatuuri sisse seab ja sotsialistlikule ehitustööle asub. Kuritegelik hulkade unutamise oli niisuguste oportunistide, nagu Trotski seisukoht, kes ilmasõja ajal kodanlis-patsifistlikult — imperialistide oneste käest rahu nurus. Enamlased, sm Lenini eesotsas, tegid kõik selleks, et ära kasutada seda suurt poliitilist kriisi, mis ilmasõja mõjul kapitalismi üldkriisiks kasvas, revolutsiooni ohutamiseks. Trotski aga nämmutas rahujuttu imperialistlikkude riikide lepitamiseks ja töörahva revolutsiooni tõusu sumbutamiseks.

Kui Venemaal revolutsioonilik töörahvas ja sõjavägi tsaarivalitsuse kukutas, oli enamliku partei tähtsamaks juhtsõnaks võitlus rahu eest ja imperialistliku sõja kiire lõpetamine. Liitriigid ja vene kodanlus tegid mis suutsid, et sõtside ja es-eride kaasabil revolutsiooni imperialistliku sõjavankri ette rakendada. Pealetung, mis ajutise valitsuse nõudel, Kerenskiga eesotsas 1917 a. juunikuul väerinnal ette võeti, äpardus aga täiesti — see oli revolutsiooni-

likkude soldatite ja tööliste vastus Kerenskile. See pealetung andis esimese tugeva hoobi äraandlikule es-eride parteile, mis lühikese ajaga täiesti kokku varises, nii et temast lühikese ajaga ainult väikesed terroristlikud kontrrevolutsioonilikud grupid järele jäid. Enamlaste „poliitiline armee“ nagu seda sm Stalin nimetas, kasvas päev-päevalt just sellepärast, et enamlik partei ainukene partei oli, kes rahva janu rahu järele õieti hindas ja järjekindlalt selle eest võitles.

Eesti kodanlus ei jäänud võitluses imperialistliku sõja „võidukale lõpule“ viinises oma vene klassivendadest sugugi maha. Eesti rahvuspolkude loomine ei olnud ju ka eestkätt muud kui vene imperialismi toetamine, mida rahvahulkade petmiseks maskeeriti rahvusliku vabaduse sõnakõlksudega. Eesti enamlased oskasid soldatite hulkadele õieti seda äraandlikku poliitikat paljastada. Selle tagajärg oli, et eesti rahvuslikud polgud kodanlusele selja pöörasid ja töölistega ühise väerinna löid. Kuivõrd vähe eesti kodanlus oma rahvuslikkude polkude loomisel rahvusliku vabaduse peale mõtles, näitab juba seegi, et luba nende polkude asutamiseks marurahvuslik tsaarikindral — Kornilov nõutas, ja hiljem eesti kodanlus oma sõjalikke jõude küll saksa, küll fiitriikide imperialistide teenistusse pakkus.

Suur proletaarne revolutsioon tegi lõpu kodanlusele võimule Venes, ja pami sellega alguse imperialistliku ilmasõja lõpetamiseks revolutsioonilikul teel. Kuid mitte kõigil, kes tol ajal enamlaste ridades võitlesid, ei olnud selge imperialistliku sõja jalamaid lõpetamise ja rahu küsimus. Niinimetatud „pahempoolsed kommunistid“ lükkasid tagasi Lenini ettepanekud otsekoheks rahu tegemiseks sakslastega. „Pahempoolsed“ nõudsid „revolutsioonilikku sõda“ saksa imperialismi vastu — olukorras, kus talupoegadest soldatite mass, kes tiidinenud oli 3-aastasest pikast sõjast, „jalgadega sõja vastu hääletas“ (Lenin) ja kodu valgus, end ise demobiliseerides. Trotski, keda sakslastega rahuläbirääkimistele saadeti, ei täitnud Lenini nõudmist rahu alla kirjutada. Selle asemel sai Trotski kandetava ja kuritegeliku sõnakõlksuga maha: „Ei sõda, ega rahu.“ Trotski ja teda tegelikult toetavate „pahempoolsete kommunistide“ töö oli see, et saksa imperialismi uues suures pealetungis rida Sotsialistliku Nõukogude

Vabariigi ääremaid (seal hulgas Balti riigid) saksa imperialismi täägi alla sattusid, kes seal revolutsiooni võidud purustas. Eesti kodanlus mängis neil saksa vägede pealetungi päevadel kõige alatumat rahva ja maa äraandmise osa. Tõsiasi on see, et mõjuvam osa Eesti kodanlusest mitte üksi vastupanu ei avaldanud saksa okupatsioonivägedele, vaid et ta Balti parunitega ajalooliku bloki lõi revolutsiooniliku töörahva vastu, imperialistliku maadeahmitseva sõja toetuseks ja Eesti rahvusliku vabaduse hävitamiseks, mida okupatsioon tõi. Eesti *tööraha punakaart ja punavägi*, kes samm-sammult Saksa ülevõimu eest Peterburi poole taganes, oli *ainus jõud*, kes sel ajal *eesti rahva poliitilise vabaduse eest, mõisnikkude ja kodanluse bloki vastu, sotsialistliku revolutsiooni ja tõeliku rahu eest võitles.*

Lenin ja Stalin, kes mõtsid Bresti lepingut, seda saksa imperialismi röövrabu revolutsiooniliku Nõukogude Vabariigi vastu, tegid seda eeskätt selleks, et päästa kõige kallimat, mis proletariaadi revolutsioon annud — proletariaadi diktatuuri 1/6 maailmas. Juba sel ajal oli Leninil ja Stalinil selge, et Nõukogude Venemaal on kõik võimalused selleks, et kasutades imperialistlikkude maade vastuolusid ja rahvusvahelise proletariaadi toetust, üles ehitada uus sotsialistlik töörahva kodu, mis ei oleks mitte avantüristlikuks ilmarevolutsiooni „*tõukeks*“, nagu seda endile kujutasid Trotski, Sinovjev ja teised pärastised töörahva äraandjad, vaid selle revolutsiooni baasiks ehk aluspinnaks üleilmsetes võitlustes töö ja kapitali vahel. Sellepärast ei olnudki Trotskil ega teistel opositsionääridel arusaadav, miks niisugusel tähtsal silmapilgul saksa imperialismi pealetungi ees eluliselt nii tähtis oli rahu, saagu mis saab. Leninil ja Stalinil, kogu enamlaste parteil oli tarvis Nõukogude Venet kui proletariaadi revolutsiooni kantsi, alal hoida, Trotskil aga polnud see tähtis, sest ta ei uskunud, et revolutsiooniline töörahvas suudab oma sotsialistlikku kodu üles ehitada. Oma avantüristliku „permanentse revolutsiooni“ poliitikaga läks Trotski miikaugele, et Nõukogude Vene „ilusat summa“ ilma-revolutsiooni alguseks kuulutada (!).

Edasine arenemiskäik näitas Lenini ja Stalini õiget liini sõja ja rahu küsimuses. Saksa töölisteklass tegi lõpu imperialistlikule sõjale mimmelt *revolutsioonilikul* teel. Asjata hõiskas liitriikide kodanlus oma miljoniliste sõjavägede, tuhandete tankide ja lennukite ülekaalust — *rahutused nende sõjavägedes* sundisid ka neid teid

otsima, et valitsevatele klassidele endile hädaohtlikuks saanud sõjale kiiremlt lõppu teha. Asjata lobisemine on Saksa kindralstaabi jutt, et „vahva“ saksa sõjavägi ainult sellepärast lüüa sai, et Ludendorff ja teised kindralid õiget sõjapoliitikat ei osanud ajada. Tõsiasi on see, et imperialistlikule ilmasõjale tegi lõpu *revolutsioonilik töörahvas väetiinil ja seljataga.*

Sotsialistlikul Nõukogude Vabariigil ei ole sõda tarvis. Vastupidi, sõda oleks kõige suuremaks takistuseks sotsialismi ehitamisel. Sellepärast nõuab Nõukogude Liidu poliitika püsivat rahu. Ennenägematud saavutused majanduse ja kultuuri alal kinditavad tervele maailmale selle poliitika suuri tagajärgi.

Hoonis teistsugune on kodanluse poliitika. Sotsialistlikku Vabariiki ei vihka kodanlus mitte üksi tema revolutsiooniliku iseloomu ja sisu pärast, mis eeskujuks on iga kodanlise riigi töörahvale, vaid ka sellepärast, et seesuguse riigi olemasolu ise juba teatavaks takistuseks on kodanliste riikide imperialistlikule poliitikale, mis eeskätt väljendub uute sõdade sepitsemises ja läbiviimises.

14 kapitalistliku riigi interventsioon noore Nõukogude Vabariigi vastu 1918-21 aastatel ei olnud muud kui tahe sõja teel eemaldada maailma poliitiliselt näitelavalt sarnane kardetav riik. Nii tuli sotsialistlikule tööliisteriigile uus sõda kaela, enne veel kui ta imperialistliku sõja kohutavaid haavu sai parandama hakatagi. Kuid revolutsiooniliku töörahva tahe ennast lõpuni kaitsa, ühes klassivendade otsekoheste toetusega kodanliste sõjavägede seljataga, tegi häleda lõpu katsele töörahva valitsust Nõukogude Venes murda. Võidukas punavägi purustas valgekaardlaste ja interventide väed, pekstes nende jäänused kaugemale purnaste piiride taha. Kangelasliku võitlusega, töörahva paremate poegade verega tuli Nõukogude Vabariigil kätte võita õigus ja võimalus rahulikult oma uut sotsialistlikku kodu ehitada.

Selles ägedas võitluses Nõukogude võimu hävitamiseks mängis oma osa ka Eesti kodanlus. Meie nägime juba, kuidas ta okupatsiooni tulekul eesti rahva Balti parunitele ja Saksa imperialistidele maha sahkerdas. Veel enne Saksa okupatsiooni kokkulangemist hakkas ta endale uut pere-meest otsima töörahva revolutsiooni ikägistamiseks sõja abil. Eesti töörahvas ei tahtnud sõda, vaid rahu sotsialistlikuks ehitustööks oma kodus, mida oleks võimaldanud nõukogude võim Eestis. Jõuliselt ja aateliselt võimetu eesti kodanlus oli valmis mis-

sugust tahes imperialismi teenima, et aga töörahvast mitte lasta võimule saada. Ta pakkus oma „põllealust“ küll soome, küll inglise, küll vene imperialistidele, et toetust saada proletaarse revolutsiooni hävitamiseks sõja teel. Alatu silmakirjalus on kodanluse poolt seda kodusõda „vabadussõjaks“ tembeldada, mida olevat peetud „iseseisvuse“ eest. Mis „iseseisvust“ otsisid eesti valgekaardlased ühes Balti parunitega, vene monarhistidega ja soome pussimeestega Peterburi all ja Pihkva taga? Mis ajast peale olid Peterburi ja Pihkva „sajaprotsendilisteks“ eesti linnadeks saanud? Kuid Nõukogude Sotsialistlik Vabariik oli valmis esimesel võimalusel kodanlise Eestiga rahu tegema. Sama lugu kordus Soome, Poola j. t. äsjasündinud kodanliste ääririikidega. Suur proletaarne revolutsioon tõestas ka siin, et tema rahu ja rahvaste enesemääramise õigust nõuab ja teostab. Need kaks põhimõtet mängivad Nõukogude Vabariigi sotsialistlikus ehitustöös siiani hiiglasuurt osa. Lenini-Stalini selge ja otsekohene rahvuspoliitika, rahvaste enesemääramise õiguse tunnistamine juhib ka Nõukogude Liidu välispoliitikat. Väikerahvaste huvide kaitsmine Rahvasteliidus, võitlus Abessiinia rahva iseseisvuse alalhoidmise eest jne., kas ei kõnele see selget keelt Nõukogude Liidu sotsialistlikust rahvuspoliitikast? Kas ei ole see poliitika täielikuks vastandiks saksa faschistide rahvuspoliitika, mis ainult „puhastverd“ saksa aaria tõugu maailma peremeesteks tunnistab ja selle „tõupoliitika“ hulluses valmis on tule ja mõõgaga hävitama nõrgemate rahvaste iseseisvust? Kas ei ole saksa faschistid need, kes tänapäev just ka eesti rahva kõige kardetavamateks vaenlasteks on saanud? Ei ole see ju kellegile saladuseks, et Hitler oma faschistlikkudele rõvtsalkadele sõjateed idasse, s. o. Nõukogude Liidu kallale näitab muu seas ka Eesti kaudu, kes selleks oma iseseisvuse peab ohverdama. Ega's muidu saksa sõjaväe häälekandja „Militär-Wochenblatt“ nr. 23, 18. detsembrist 1935, ei kirjuta:

„Põhjas asetsevad kolm Balti riiki. Nemed peavad asuma kas ühele või teisele poole, sest et igal juhtumil nende maad saavad sõja tallermaaks olema.“

Nii siis vaevalt kümme-kümmend päeva pärast vabside läbikukkunud avantüüri jätkub Hitleri loomameestel veel küllalt jultumust eesti kodanlusele näkku visata: „Allu vasturääkimata saksa imperialismi sõjapoliitika, muidu paiskame sind jalust minema, nagu seda tegime 1914 aastal Belgiaga!“

Kas võib eesti rahvas ärganes lootä, et päts-

faschistid hitlerfaschistide vastu tõeliselt välja astuvad Nõukogude vastase sõja küsimuses? Kodusõja aastate kogemused kõnelevad, et eesti kodanlus oma klassihuvides valmis on blokki looma kõige reaktioonilikumate rahvavägistajatega, nagu seda omal ajal olivad Balti parunid ja vene mustasajalised. Mitte väga ammu, möödunud oktoobri kuus, käis Eesti valgeväe ülemjuhataja kindral Laidoner Soomes. Selle külaskäigu kohta rääkis Laidoner ise („Vaba Maa“, 21. X. 1935):

„Minu külaskäik Soome oli täiesti ametlik ja toimus kindla programmi järgi... Oli võimalus tutvuda ka maastikuoludega, Soome teedega ja paari tööstusentrumiga. Käis minu juures „Põhja poegade“ delegatsioon, mis oli meeldiv üllatus ja aina süvendas minu tänutunnet Soome vastu selle abi eest, mis Soome vabatahtlikud andsid Eestile raskel võitlusajal. *Mis puutub meie ja Soome kaitsevõgede vahetada, siis meie ei salanud midagi soomlaste ees*. Olime täiesti avameelsed ja samuti suhtusid meile ka Soome kaitsevõe tegelased...* Arutasime mitmeid küsimusi ühise arusaamisega... Meie ja Soome kaitsevõe juhid on alati olnud lähedases kontaktis teineteisega ja on töötanud vastastikkuse usalduse õhkkonnas.“

Nagu teada, ei tee kindralid ametlikke külaskäikusi mitte oma trumbi mängimiseks ega peataie parandamiseks. Soome kodanluse „sügav tänutunne“ saksa imperialistidele nende abi eest soome töörahva revolutsiooni mahasurumisel 1918. aastal on kõigile teada. Mitte vähem ei ole soojusetunne seal peres ka hitlerfaschistide vastu. Laidoner sai selle külaskäigu mälestuseks Soome kaitseliidu aumärgi... Üks vana tark sõna lausub: ütle mulle, kes su sõbrad on, ma ütlen siis, mis sa ise oled. Laidoneril on soomlastega juba õige vana sõprus, ja ega seda sõprust mäisugune tühi „kodume tüli“, nagu vabsidejant, suurt ei riku. Ütleb ju rahvasuu: „Omad mehed kisuvad, omad mehed lepidavad“, ehk veel parem: „Vana arm ei roosteta!“* Eesti, Soome ja teiste piiriiriikide töörahvas peab valvel olema, et nad end ühel „ilusal päeval“ äraandlikult hitlerfaschistide sõjavankri ette rakendatult ikkes ei leiaks, aidates hävitada oma rahvuslikku vabadust ja muutudes suurtükilihaks saksa imperialismile võitluses Nõukogude Liidu vastu.

Paha eeskuju ei anna rahu Euroopa fa-

* Igalpool minu sõrendus. — H. T.

* Mida küll ka Laidoneri uus hiljutine külaskäik Soome kinnitab.

schistidele. Jaapan kägistab juba aastate viisi Hiina rahva iseseisvust, luues sõjariistus jõududega imperialistlikke „kuõsid“, küll Mandshuurias, küll Põhja-Hiinas. Itaalia fashistidel on mitu kuud käimas imperialistlik röövsõda Abessiinias. Itaalia fashism teguseb seal sellesama kulunud võttega: „tsiviliseeritud Rooma tõu õigustatud sõda metsinimeste — abessiinlaste vastu.“ Kui lugeda sõjatelegramme Abessiiniast, siis tuleb välja vastupidi: „tsiviliseeritud“ meislased tapavad lennukite, tankide ja mürkgaasidega primitiivselt varustatud rahulikke abessiinlasi ja nende perekondi, kellel muud süüdi ei ole, kui et nad abessiinlased ja tõmmunahalsed on ning sel maaalal elavad, mida Itaalia fashistid tahavad omale röövida.

Hiina ja Abessiinia rahva õnnetus seisab selles, et nad sõjaliselt nõrgad on. See nagu „virutab“ imperialiste oma sõjariistus kappi nende peale panema.

Kaugeltki mitte nii kerge ei paista imperialistlikele röövikutele enestelegi katvataset sõjakäik Nõukogude Liidu kallale. See on sõjaliselt tugev küllalt, et röövikute saagihaeid küüsi enda kallalt eemale hoida. Teise viisaastaku võidukas rünnak, vägev stabaanovlik liikumine kõigil tööaladel ja ka punaväes, teeb meie sotsialistliku kodumaa järjesti veelgi tugevamaks. Kasvavad uued tugevad tööstuse-keskkohad üle terve maa, kasvab rahva heakäekäik, tõuseb kultuurne tasapind. Vaba, rõõmus elu sotsialistlikus riigis tõuseb ennenägemata kõrgusele.

Kordame: kõik need hiiglasaavutused, mis meil olemas on, on Nõukogude Liidu töörahvas kätte võitnud teostades rahvaste kõige vennalikuma koostöö poliitikat N. Liidus ja ajades kõige järjekindlamat rahupoliitikat väljapool. Tuletame meelde sm Litvinovi mitmekordseid ettepanekuid Genfi sõjariistade ja vägede vähendamise konverentsidel. Nõukogude diplomaatia pani ette täieliku sõjavägede kaotamise projekti ja tegi terve rea üksikasjalikke ettepanekuid vägede vähendamiseks, kui esimene projekt kodanliste riikide poolt läbi kukutati. Kõik need ettepanekud liukati aga tagasi. Hiljem töötas Nõukogude delegatsioon välja selge ja igapidi läbimõeldud ettepaneku agressori (pealetungija) äramääramiseks sõjalise kallaletungi puhul. See ettepanek võeti vastu terve rea delegatsioonide poolt ja hiljem aitas just see ettepanek fashistlikku Itaaliat agressoriks tunnustada Abessiinia sõja lahtipuhkemisel. Et kaasaadata ja toetada iga vähematki võimalust rahu alal, astub N. Liit Rahvas-

teliidu liikmeks, nõudes seal kõige valjemaid abinõusid (sanktsioone) Itaalia imperialismi vastu, kes algas sõda Abessiinia rahva orjastamiseks. Silmas pidades, et saksa fashismi võimulepääsemine endaga kaasa tõi reaktsoonilikkude olluste aktiivsuse tõusu pea kõikidel kapitalistlikele maadel ja et fashism eestkätt uue ilma sõja ettevalmistust tähendab, mis juhitud kogu revolutsiooniliku töörahva vastu, paneb Nõukogude Liit reale kapitalistlikele riikidele, nende seas ka Saksamaale, ette suureulatuslikule rahu alalhoidmise lepingule, nimetatud „Ida-Euroopa paktile“ alla kirjutada.

Poolamaa, Balti riigid (nende seas ka Eesti), Soome ja Saksamaa ei võta seda ettepanekut vastu. Ainult Prantsusmaa ja Tšehhoslovakkia, kes teravalt hitlerfashismi sõjalise pealetungi hädaohtu tunnevad ja real põhjustel praegusel silmapilgul sõda ei taha, kirjutavad Nõukogude Liiduga ühisele vastastiku abiamdmise lepingule alla. Viimasel ajal näib nii Saksa kui Jaapani sõjalise lautumise hädaoht ka Inglismaad üha sügavamalt arusaamist kasvavat, et Euroopa (ja maailma) rahu säilitamiseks vaja on seda rahupoliitikat toetada, mida N. Liit ajab. Igatahes näib inglise diplomaatia vanas traditsioonilikus venevaenulikus poliitikas juba sestsaadik kui Edem Moskvast käis, midagi nagu käärima ja pragunema hakanud olevat, olgugi, et see väga visalt sünnib. Isegi Jaapanile, kes otsukohe N. Liidu idapiiriseid ähvardab, on Nõukogude Liidu valitsus korduvalt ettepanekuid teinud mittekallaletungimise lepingut sõlmida. Kuid ikka on Jaapan selle tagasi lükanud. Nõukogude Liit müüs Jaapanile ära oma Ida-Hiina raudtee, mis ehitatud Venemaa tööliste rahaga. Veel enam, Nõukogude Liit püüab võimalikult külmaverelikult likvideerida kõik need avalikud sõjaprovokatsioonid, mis pea iga päev meie Kauge-Ida piiridel ette tulevad ja viimasel ajal iseäranis jultumaks lähevad. Nõukogude Liit teeb kõik, et sõda ära hoida, sest sõda pole meile tarvis.

Kuid see ei tähenda, et Nõukogude Liit sõjaks valmis pole, või sõda kardab. Ei, punavägi ja kogu töörahvas on valmis vaenlasele, kust poolt ta ka ei tuleks, kui üks mees raudse väerinna vastu astuma. Tänapäeva punavägi ei ole oma tugevuse poolest enam kaugeltki see, mis ta oli kodusõja päevil. Ta ei ole enam isegi see, mis ta oli alles 3—4 aastat tagasi. Punaväes on eesrindlik sõjatehnika — suurtüüdid, kuulipildujad, tankid, lennukid ja laevad, mis arvuliselt küllaldased ja oma-

duste poolest eriliselt kõngel astmel seisavad, et kõige „esimest järku“ imperialistlikkude vägedega jõudu katsuda. Kuid peale kõige selle ja kõigepealt on punaväel nii maa-, mere-, kui õhujõududel veel üks jõud, mida pole ja ei saa olla ühelgi imperialistlikul sõjaväel — meie uus, tahtejõuline, kangelaslik sotsialistlik *inimene*, meie *punaväelane*, *komander* ja poliittööline. Kui kodanlus veel mõni aeg tagasi lootis küla ja linna vastuoludega spekuloida, mis ennast tunda pidid andma punaväes, siis tõmbab kolhooside otsustav võit maal müüd kõigele sellele igavesti kriipsu peale. Kui kodanlised sõjaspetsialistid alguses punaväe tehnilise arenemise üle hirmitasid, seletades, et seda takistama pidi osavate lendurite, tankistide ja meremeeste puudus, siis on nad tänapäev sunnitud avalikult tunnustama, et meie lennuvägi, tankide väeosad ja veealune laevastik mitte üksi kodanlastest vägedest maha ei jää, vaid nii mitmelgi alal neist ette on jõudnud. Missuguses kodanlises sõjaväes on siamaani võimalik olnud tuhandeid lapevarjumehi „vihmana“ vaenlase seljataha saata? Missuguses kodanlises sõjaväes on tankid suutelisid kõige raskemates tingimustes veest ja lumest läbi tungima ja hüglahüppeid tegema kergusega, mis omane hästivilunud spordimehele või ratsahobusele? *Seda võivad ainult meie sotsialistlikud inimesed meie punaväelastest-stahaanovlased. Nüisuguse tehnikaga, mida annud ja veel annab meie sotsialistlik tööstus, nüisuguste lahingumeestega, nagu meie kangelaslik punaväelane, komandör ja poliittööline nüisuguste uute sotsialistlikkude inimestega, nagu meie tööline ja meie kolhoosnik, nüisuguste osavate, kindlate ja kõigi nõukogu rahvaste poolt armastatud juhtidega, nagu*

kaljukindel revolutsiooni strateeg Stalin, ja raudne marssal Voroschilov, — kas tarvitseb seesugusel punaväel karta neid kapitalistlikkude riikide vägesid, milles valitsevad kõige teravamad sisemised vastuolud, kus lihtsoldat ja ohvitser harilikult on üksteise klassivaenlased. — Nõukogude Liit võib eriti ka veel sellepärast julge olla oma tuleviku pärast, et teda toetab kogu ilma töörahvas.

Kodanlusel ja eestkätt fashistidel ei maksa unustada neid õppetunde, mis andis kodusõda Venemaal 1918—21. a. ja annab praegu veel Hiina punavägi, kes vahvalt võitleb Hiina töörahva vabaduse eest ju mõnda pikka aastat. Revolutsiooni ägedad võitlused Hispaanias, Austrias, Brasiilias ja mujal — see kõik mäitab, et kodanluse seisukord juba rahuaajalgi kõlkuv on. Sõja lahtipuhkemisel peavad klassivahekorrad muudugi veel enam teravnema, iseäranis siis, kui see sõda Nõukogude Liidu vastu saab juhitud. Nii siis — sotsialismi ülesehitamiseks meil sõda vaja pole, kuid kallaletungi vastu oleme meie valmis: fashistide mõõgatärin meid ei hirmuta. Neile võime vastata proletaarse revolutsiooni võimsa marssali, kogu maailma töörahva juhi sm Stalini sõnadega: „Vaevalt võib kahelda, et teine sõda SSSR'i vastu kallaletungijatele täieliku hävituse toob, revolutsiooni rea Euroopa ja Aasia maadel ja kodanluse ning mõisnikkude valitsuste purustamise nendel maadel.“

... „Ja ärgu härrad kodanlased meie üle pahandagu, kui nad järgmisel päeval peale nüisugust sõda endi hulgast enam mõnda neile lähedal seisnud valitsust ei leia, kes praegu „jumala armust“ õnnelikult võimul püsivad.“

Moskvas, 31. I. 36.

A. Stetski

Sotsialism ja kommunism

Meie partei on oma võitluses ja sotsialismi ehitustöös lähtunud ja lähtub leenilik-staalilnikust teooriast, et sotsialismi võit ühel maal võimalik on.

Lenin vormuleeris selle teooria täieliku selguse ja täpsusega juba 1915. aastal, väeldes Euroopa Ühendriikide trotskistliku juhtsõna vastu, mis oletas, et sotsialistlik revolutsioon kõigil maadel ühel ajal tuleb.

Lenin ütles siis:

„Majandusliku ja poliitilise arenemise

ebahühtsus on kapitalismi ilmtingimatu seadus. Sellest järgneb, et sotsialismi võit on võimalik esialgu mõnel või isegi ühel, eraldi võetud kapitalistlikul maal. Selle maa võidusaanud proletariaat astuks, kui ta kapitalistid on eksproprieerinud ja endal sotsialistliku valmistuse organiseerinud. ülejäänud, kapitalistliku ilma v a s t u, tõmmates enda poole teiste maade rólulud klassid, tõstes seal ülestõusu kapitalistide vastu, astudes tarviduse korral kurnajate klasside ja nende riikide vastu välja isegi

sõjalise jõuga“, sest „*võimata on rahvaste vaba ühinemine sotsialismis ilma sotsialistlike vabariikide enam-vähem kestva, visa võitluseta teiste riikide vastu*“.*

Neid põhilauseid sotsialismi võidu võimalusest ühel maal arendas Lenin korduvalt meie maa kohta reas artiklites ja väljaastumistes juba pärast oktoobrirevolutsiooni, kinnitades, et meie maal on olemas kõik mis vaja ja millest küllalt, on sotsialismi ehitamiseks.

Just niisamuti kaitses seltsimees *Stalin* seda teooriat Venemaal juba sotsialistliku revolutsiooni ettevalmistamise ajajärgul.

Meie teame tema väljaastumist partei VI kongressil enne oktoobrirevolutsiooni. „*Pole võimata — rääkis seltsimees Stalin*, — et nimelt Venemaa see riik on, kes rajab tee sotsialismile... Vaja on kõrvale heita see iganenud ettekujutus, et ainult Euroopa võib meie teed näidata. On olemas dogmaatlik marksism ja loov marksism. Mina seisain viimase pinnal.“

Meie partei, kes relvastatud Lenini-Stalini teooriaga ja keda see teooria vaimustas, viis läbi oktoobrirevolutsiooni, organiseeris maailmas esimese proletariaadi diktatuuri riigi, kaitses riiki interventide ja sisemise kontrevolutsiooni pealetungimise vastu, pani töölisklassi ja talurahva vahel maksma õiged vastastikused vahekorrad, leeninlike nõuannete järgi toimides suutis kõvendada talurahva juhtimist töölisklassi poolt, teostas ja teostab meie kõige suuremaid sotsialistlike ümberkujundamisi.

Usk oma jõududesse, oma asja õigsusesse, sotsialismi võidu võimalusse meie maal — see vaimustab meie parteid ja tema järgi minevaid kümne miljonilisi tööliste, kolhoosnikkude ja kõgu töörahva hulki.

Seepärast, loomulikult, relvastusid kõik kommunisti vaenlased, Lenini ja Stalini vaenlased, meie partei vaenlased võitluseks selle teooria vastu, et sotsialismi võit ühel maal võimalik on.

Nad püüdsid partei käest seda leeninlike kompassi ära kiskuda, temalt võtta usku oma asja võidusse, parteid leeninlike kommunisti eest võitlemise teelt kõrvale juhtida.

Trotskism juhtis ja relvastas meie partei vaenlasi oma argumentidega, kavalalt põimitud vormuleeringutega, marksistlike seadete vähemlastelt laenatud seletamis-

tega, mis võrtsutatud ebarevolutsiooniliku sõnakõlksude tegemisega.

Trotskismi poole pöörasid selles küsimuses kõik leninismivastased rühmitused nimelt sellepärast, et trotskism enam, kui teised leninismivastased voolud, oma vähemlikku sisemust, parteile ja kommunismi asjale vaenulikku põhiolu oskas kõlavate revolutsioonilikkude sõnakõlksudega varjata.

Leninismi rünnates süüdistas Trotski meie parteid „*rahvuslikus kitsarinnaluses*“, justku rahvusvahelise proletaarrevolutsiooni ülesannete unustamises; ta kuulutas ette meie revolutsiooni hukkumist selle tagajärjel, nagu oleks proletariaadi kokkupõrkamine talurahvaga paratamatu ja et meie maa tehnikaliselt maha on jäänud, ning lõpuks selle tagajärjel, et nõukogude valitsus ei suuda vastu seista mitte üksnes sõjalisele pealetungile, vaid ka kapitalistlike maade majanduse poolt tema peale avaldatavale survele.

Partei punustas seltsimees *Stalini* juhtimisel lõpulikult trotskismi, Kamenevi-Sinovjevi rühma, niisamuti ka parempoolse kallaku, kes faktiliselt sotsialismi võitu meie maal eitas.

Seltsimees *Stalin* mitte üksnes ei kaitsnud võitluses partei vaenlastega leeninlike teooriat sotsialismi võidu kohta meie maal, vaid arendas seda teooriat veel edasi, rikkastades teda NSV Liidu võitluse ja sotsialismi ehitustöö kogemustega.

„*Mis on sotsialismi võidu võimalus ühel maal?*“

See on vastuolude lahendamise võimalus proletariaadi ja talurahva vahel meie maa sisemiste jõududega, proletariaadi võimuvõtmise ja selle võimu ärakasutamise võimalus täieliku sotsialistliku ühiskonna ehitamiseks meie maal, teiste maade proletarlaste kaasatundmisel ja toetusel, kuid ilma et proletaarne revolutsioon teistest maadest veel oleks võitnud.

*Ilma niisuguse võimaluseta on sotsialismi ehitamine — ehitamine ilma välja vaateta, ilma veendumuseta, et sotsialismi saab valmis ehitada. Ei saa sotsialismi ehitada, kui ei ole kindel, et teda võib valmis ehitada, kui ei olda kindel, et meie maa tehnikaline mahajäämine ei ole täieliku sotsialistliku ühiskonna valmishitamise ülesamatuks takistuseks. Selle võimaluse eitamine on uskumatus sotsialismi ehitamise asjasse, on leninismist eemaleminek.“ **

* *Lenin*, venek. teostekogu, XVIII köide, lhk 232—233; 3. trükk.

* *Stalin*, „*Leninismi alused*“, lhk 136—137, eestik. tõlge.

Sellejuures rõhutasid seltsimees *Stalin* ja meie partei alaliselt, et sotsialismi lõpuliik võit meie maal, tagamise mõttes kapitalistlikkude riikide interventsiooni vastu ja interventsiooni teel kapitalistliku korra uuesti jaluleseadmise vastu, võimalik on ainult proletaarse revolutsiooni võidu tagajärjel teistel maadel.

„Mis on sotsialismi täieliku, lõpuliku võidu võimatus ühel maal ilma revolutsiooni võiduta teistel maadel?”

See on võimatus täielikku tagatist saada interventsiooni vastu, tähendab, ka kodanlike korra uuesti jaluleseadmise vastu, ilma revolutsiooni võiduta vähemalt realmaadel. Selle ümberlökkamatu põhilause eitamine on eemaldumine internatsionalismist, eemaldumine leninismist.“ *

*

Ühenduses sellega, et meie edukalt teostame ja lähematel aastatel täidame sotsialistliku ühiskonna valmishitamine ülesande, tekib paljudel seltsimeestel küsimus: aga mis edasi saab? Kuidas meie edasi läheme? Kas meie võime kommunismi ka sel juhtumil endi maal valmis ehitada, kui oletada, et meie maa rahvusvaheline seisukord põhimiselt endiseks jääb, s. o. kui meie maa endiselt ainukeseks sotsialismi maaks jääb?

Muidugi, niisugust oletust on raske teha. Imperialismi vastuolud kasvavad ja teravnevad kapitalismi jatkuva üld- ning majanduskriisi tingimustes; halvneb tööliste klassi seisukord kapitalistlikkudes riikides, ja kõigi raskuste peale vaatamata kasvab tema revolutsioonilik vaim ja tema klassiteadvus. Meie sotsialistliku ehitustöö edusammud ja NSV Liidu proletaarlaste võidurikkad kogemused vaimustavad teiste maade tööliste klassi.

Kõige jõhkramad imperialistlikud ja fashistlikud ringkonnad pole oma plaane, sotsialismi maale sõjaliselt kallale tungida, kogunisti mitte kõrvale heitnud. Selle kallale tungi hädahoht läheb teravamaks. Meie peame seda hädahohtu, seda väljavaadet, et proletaarsel revolutsioonil veel tuleb imperialismiga västisti enam kui üks kord lahinguid pidada, et teostada oma ajaloolikku ülesannet — rõhutada inimsugu vabastada, — seda peame alaliselt silmas pidama.

Proletariaadi diktatuuri võimsuse hiigla suure kõvenemise tagajärjel kujutab sõda Nõukogudemaa vastu imperialistlikkudele

interventidele praegu palju suuremat hädahohtu, kui meie suurele kodumaale.

Seepärast oleks ebaõige oletada, et proletariaadi võit ühel või mitmel kapitalistlikul maal veel kauaks ajaks edasi liukataks ja et meie maal veel hulk aastaid kapitalistlikus ümbritses tuleks elada.

Kuid põhiküsimus seisab siiski järgmises: kas on olemas mingisuguseid äravõitmatuid sisemisi takistusi meie maa edasilükkumiseks täielikult Kommunismi poole? Kas suudame meie, kui sotsialistliku ühiskonna olemine valmis ehitatud, edasi liikuda kommunismi poole isegi kapitalistlikus ümbritses?

Mitmetel seltsimeestel on selles küsimuses kahtlusi ja ebaselgusi. Neid kahtlusi ja ebaselgusi kasutavad ära trotskistlikkude olluste jäänused, kes püüavad untes tingimustes sellega parteile kätte tasuda, et parteilaste päid segamini ajavad, kinnitades, et „sotsialismi teie ehitate küll üles, aga kommunismini teie kuidagi ei jõua, täielikku kommunismi ei saa teie kapitalistlikus ümbritses kuidagi valmis ehitada“.

Eelpool märkisime, et see väljavaade, nagu tuleks meil kommunismi ehitada üksinda, et pika aja vältel ei tule proletaarset revolutsiooni veel ühel või mitmel kapitalistlikul maal, vähe usutav on.

Kuid siiski on küsimusel: kas meie maal on olemas tingimused ja võimalused edasilükkumiseks täielikule kommunismile, kommunismi ehitamiseks ja valmishitamiseks, — sel küsimusel on suur põhimõttelik ja praktilik tähtsus.

Selles küsimuses peab olema täielik selgus, eriti nüüd, mil täis sotsialistliku ühiskonna ehitamine homse päeva tõeluseks muutub.

Ja siin on vaja, kõigepealt, meelde tuletada, et sotsialism ja kommunism pole üks teisest hinnamüüriaga lahutatud, et Marx ja Lenin määravad sotsialismi ja kommunismi ära kui kommunistliku ühiskonna madalama ja kõrgema faasi (astme, järgu).

Nii ei ole siis sotsialismi ja kommunismi vahel, ega võigi olla, mingisuguseid äravõitmatuid, või raskelt äravõidetavaid vaheseinu.

Kommunistliku ühiskonna kõrgem aste — täis kommunism — kasvab ja areneb välja tema madalamast — sotsialistlikust ühiskonnast.

Loomulik, et see arenemine peab teistsugust iseloomu kandma, kui, näiteks, sotsialistlikkude vahelkordade arenemine, sotsialismi ehitustöö ülemineku ajajärgul, mil proletariaat, kui ta oma diktatuuri on

* Sealsamas, lhk. 137.

kätte võitnud, teda kindlustades võitleb vaenu liikude klasside jäännuste vastu ja neid likvideerides, talurahvast ümber kasvatades, oma enese loomust võitluses ja ehitustöös muutes, sotsialistlikku valmistust organiseerib, hävitades sellega ühiskonna klassidesse jagunemise põhialuse.

Sotsialismil ja kommunismil on omavalhel see põhimine asjaolu ühine, et valmistuse abinõud pole mitte üksikute isikute käes, vaid on ühiskondlik omandus; et seepärast ei ole ühiskonna klassidesse jagunemist, et üks inimene teist kurnata ei saa, sest et ei saa haarata oma kätte valmistamise abinõusid: vabrikuid, masinaid, maad jne — eraomanduseks, et puudub valmistuse anarhia ja valmistus sünnib plaani järgi.

Nimelt see sotsialismi ja kommunismi ühine põhialus just annabki võimaluse eraldada sotsialismi ja kommunismi ainult kui *kommunistliku ühiskonna madalamat ja kõrgemat astet*.

Marx, Lenin ja Stalin määrasid ühes sellega ära kommunistliku ühiskonna mõlema astme iseäraldused.

*

Oma suurepäralises teoses „Riik ja revolutsioon“ arendab Lenin edasi Marxi mõtteid kommunistliku ühiskonna esimese ja teise astme kohta.

„Seda kommunistlikku ühiskonda, mis äsja alles kapitalismi rüpest päevavalgele ilmub ja mis igas suhtes vana ühiskonna pitsatit kannab, nimetabki Marx kommunistliku ühiskonna „esimeseks“ või madalamaks astmeks.“*

Valmistamise abinõud ei ole enam üksikute isikute eraomandus. Valmistamise abinõud kuuluvad kogu ühiskonnale. Ühiskondlik valmistus ise sünnib plaani järgi. On hävitatud valmistuse anarhia, kriisid, tööpuudus, pauperism — need kapitalistliku ühiskonna lahutamatud kaaslased. Kõik ühiskonna liikmed on üheõiguslikud sotsialistlikud töölised, nad kõik on kohustatud tööd tegema.

Mis jaotamise puutub, siis sünnib see kommunistliku ühiskonna sel esimesel astmel põhimõtte järgi: „*igäühelt tema suudete järgi, igäühele tema töö järgi*.“

„... Niikaua kui klassid pole lõplikult hävitatud ja niikaua kui töö pole muutunud olemasoleku vahendist esimeseks eluajaduseks, vabatahtlikuks tööks ühiskonna kasuks, niikaua makstakse inimestele nende töö järgi. „*Igäühelt tema suudete*

järgi, igäühele tema töö järgi.“ — *niisugune on sotsialismi marksistlik vormel, s. o. kommunismi esimese astme, kommunistliku ühiskonna esimese astme vormel.*“*

Selkombel saab iga sotsialistliku ühiskonna tööline oma töö eest, maha arvatud see, mis läheb ühiskondliku kuhinemise fondi, vastava hulga tarbeaineid, ta saab ühiskonnalt oma töö eest niisama palju, kui ta ühiskonnale andis.

Kuid see töö järgi jaotamine näeb ette teatud ebaühtlust, mis kommunistliku ühiskonna arenemise antud astmel paratamatu on.

„Tööpöolest, igäüks saab, kui ta teistega võrdse osa ühiskondlikust tööst on ära teinud, võrdse osa ühiskondlikust valmistusest (peale tähendatud mahaarvamiste).

Kuid üksikud inimesed ei ole siiski ühesugused, üks on tugevam, teine nõrgem; üks on abielus, teine ei ole; ühel on rohkem lapsi, teisel vähem jne...

Järelikult ei saa kommunismi esimene aste veel õiglust ja ühtlust anda: rikkuse vahed ja ülekohtused vahed jäävad alale; kuid üks inimene teist kurnata enam ei saa, sest ei saa ahmida oma eraomanduseks valmistamise abinõusid, vabrikuid, masinaid, maad ja muud. Lassalle väikekodanlast, ebaselget sõnakõlksu „ühtlusest“ ja „õiglusest“ üldse, purustades, näitab Marx kommunistliku ühiskonna arenemise käiku, milline ühiskond sünnitub on esialgu ainult seda „ülekohtu“ hävitama, et üksikud inimesed on valmistamise abinõud oma kätte haaranud, ja mis (ühiskond) suuteline pole korruga ka muud ülekohtu hävitama, mis selles seisab, et tarbeaineid „töö järgi“ (aga mitte tarviduse järgi) jaotatakse.

Selkombel ei kaotata kommunistliku ühiskonna esimesel astmel (mida harilikult sotsialismiks nimetatakse), „kodanline õigus“ mitte täielikult ära, vaid ainult osaliselt, ainult sel määdul, kuidas majanduslik pööre on saavutatud, s. o. ainult valmistamise abinõude suhtes. „Kodanline õigus“ tunnustab need viimased üksikute isikute eraomanduseks. Sotsialism teeb nad *ühiseks* omanduseks. *Nüüd* — ja ainult nüüd — langeb „kodanline õigus“ kõrvale.

Kuid ta jääb siiski alles oma teises osas, ta jääb alles kui saaduste jaotamise ja töö jaotamise reguleerija (määraja) ühiskonna liikmete vahel. „Kes tööd ei tee, see ei pea ka sööma“, see sotsialistlik põhimõte on

* Stalin, „Jutuajamine saksa kirjaniku Em. Ludviga“, lk 12—13. Parteikirjastus 1933. a.

* Lenin, Valitud teosed, eestik., III, lk 180.

juba teostatud; „ühesuguse töö hulga eest ühesugune hulk saadusi“ — ka see sotsialistlik põhimõte on juba teostatud. Ometi ei ole see veel mitte kommunism ja see ei kõrvalda veel mitte „kodanlist õigust“, mis mittevõrdsetele inimestele mittevõrdse (faktilikult mittevõrdse) töö hulga eest võrdse hulga saadusi annab.

See on — „puudus“, ütleb Marx, kuid see on kommunismi esimesel astmel paratamatu, sest ei saa, — kui mitte utoopiasse ei taha sattuda, — ei saa mõelda, et inimesed korraga, kui kapitalism on kukutatud, õpiksid ilma igasuguste õiguse normideta ühiskonna heaks töötama, ja korraga ei anna kapitalismi kaotamine ka majanduslikke eeldusi niisuguseks muudatuseks.

Teisi norme, peale „kodanlike õiguse“ aga ei ole. Ja sedavõrd jääb alles ka riigi vajadus, kes, kaitstes üldist omandusõigust valmistamise abinõudele, kaitseks ka töö võrdsust ja saaduste jagamise võrdsust.

Riik sureb, kui võrd kapitaliste enam ei ole, klasse enam ei ole, ja sellepärast ühtegi klassi enam maha suruda ei saa.

Kuid riik pole veel lõpulikult surnud, sest „kodanlike õiguse“ kaitse on veel alal, ja see õigus pühendab tegelikult ebaühtsust. Riigi täielikuks väljasuremiseks on vaja täielikku kommunismi.*

Nüüd, mil meie juba üheksa kümnendikku oleme sotsialistlikku ühiskonda läinud, mil täis sotsialism, kommunistliku ühiskonna esimene aste, juba ellu viiakse, kui aktuaalseteks saavad meile need Lenini geniaalselt sügavad read, mis ta kirjutas oktoobrirevolutsiooni eel!

Sotsialistlik valmistus valitseb meil nii linnas kui maal.

Eraomandus valmistamise abinõudele on pea täiesti kaotatud. Valmistamise abinõud on ühiskondlik omandus. Ei ole enam kriise, tööpuudust, küla kihinemist, pauperismi ei linnas, ega maal.

Saaduste vahetamine linna ja maa vahel käib meie nõukogude organisatsioonide kaudu, nõukoguliku kaubanduse kujul, ilma erakaupmeesteta, ilma kapitalistideta.

Kuid veel on olemas vahe järjekindlalt sotsialistlikku tüüpi riiklikkude ettevõtte (vabrikud ja tehased, transport, sovhoosid) ja kolhooside vahel, mis küll sotsialistlikud ettevõtted on, ühes sellega aga kolhoosnikkudele teatud individuaalset majapidamist lubavad ja millel oma ühiskondliku saaduse eriline jaotamisvorm on. On olemas vahe vaimlise ja füüsilise töö

vahel, kvalifitseeritud ja kvalifitseerimata töö vahel. Nõukogude valitsus organiseerib kvalifitseeritud tööliste, põllumajandusliku valmistuse juhtide, inseneride, agronoomide, arstide, õpetajate, professorite ja teaduslike töölise ettevalmistamist. Tööjaotus on veelgi võimul. Tööliste ja kolhoosnikkude vahel on klassilise erinevuse jäänused. Meil tuleb veel klassivaenlase jäänuseid lõpuni puruks lüüa.

Peaasi aga on see, et meie riigil tuleb veel läbi viia kõige valjum kontroll „töö määra ja tarvitamise määra üle.“ Selles on üks tema kõige tähtsamaid ülesandeid.

Tööviljakus meie maal kasvab. Proletariaadi diktatuuri loodud tehniline baas võimaldab iga aastaga tarbeainete valmistamist suurendada ja tööraha ainelikku heaolu tõsta.

Kuid meie oleme veel kaugel kommunistliku põhimõtte teostamisest, et „igaltühelt tema suudete järgi ja igähele tema tarviduse järgi.“

Tuleb kindlalt omastada, on vaja tungivalt hulkade teadvusesse sisendada, et väikekodamine ühtlustamine, püüe saaduste ühetasasele jaotamisele, ühtlustamine töötasus — sotsialismi kõige pahem vaenlane on, sest ta õhustab õhustust töötegemiseks ja kvalifikatsioonitõstmiseks, ta ergutab loogelejaid ja enda poole kiskujaid, soodustab kapitalismi kõige halvemate jäänuste alleshoidmist ja lõhub sotsialistlikku ehitustööd.

„Marx ja Lenin räägivad, et vahe kvalifitseeritud ja kvalifitseerimata töö vahel saab olema isegi sotsialismi juures, isegi pärast klasside kaotamist, ja et see vahe alles kommunismi juures peab kaduma, et sellepärast isegi sotsialismi juures „tööpalka maksta tuleb töö järgi, aga mitte tarviduse järgi. Kuid meie ühtlustajad majandusmeeste ja ametiühingute tegelaste seast pole sellega nõus ja arvavad, et see vahe juba meie nõukogude korra juures kadunud on. Kellel on õigus — Marxil ja Leninil või neil ühtlustajatel? Tuleb arvata, et õigus on siin Marxil ja Leninil.“ *

Veel seisab ees visa töö, et viimasele kui tööinimesele kommunistlikku töösse suhtumist sisse kasvatada, et tööd muuta kohustusest — vabatahtlikuks teadlikuks ajaks, esimese järguliseks elutarbeks, et saavutada niisugust astet, mil igäüks tööd teeb vabatahtlikult, suudete kohaselt.

Esrindlikud lõoklastest-töölised, kol-

* Lenin, Valitud teosed, eestik. tõlge, III k., lk 181—182.

* Stalin, „Leninismi küsimused“, lk 452; venek. 10. väljaanne.

hoosnikud, insenerid ja õpetlased on selles suhtes kogu töörahvale mustriks ja eeskujuks.

Meie ülesanne seisab selles, et kõiki peenda neile töö mustritele ja eeskujudele järele tegema.

Veenmise kõrval peab süüski neilsamadel kasvatamise eesmärkidel tegutsema ka „õigus“: kes rohkem ja paremini töötab, see saab ka ühiskondlikust valmistusest rohkem.

Meie partei ja riigi kõige esimene kohus on seda põhimõtet kõige valjemalt teostada, ühiskondlikku omandust ja seda sotsialistlikku jaotamist korda kaitsta, sest ainult sellel alusel võime meie sotsialistlikku valmistust arendada, valmistamisjõudusid uuele kõrgusele tõsta, teadlikku töösse suhtumist kasvatada ja üleminekut kommunistliku ühiskonna järgmisele astmele ette valmistada.

Sotsialistliku ühiskonna riigi ees, riigi ees, kes tõesti esimest korda ajaloo mitte klassi, vaid terve ühiskonna tõelik esindaja on, seisavad selkombel väga omapärased ja suured ülesanded. Nõukogude riigi, kõigi tema asutuste kõvendamine, nõukogude demokraatia edasiarendamine; Nõukogude maa kodanikkude muutmine sotsialistliku ühiskonna ehitajateks viivad juba meie silma all nõukoguderiigi, mis on proletariaadi diktatuuri vormiks, sotsialistliku ühiskonna riigivormiks muutumisele.

Marx, Lenin ja Stalin andsid üldjoontes iseloomustuse kommunistliku ühiskonna kõrgemale astmele.

Need iseloomustused on tuntud ja praegusel ajal ei saa neile midagi juurde lisada. „Kommunistliku ühiskonna kõrgemal astmel, pärast seda, kui kaob inimest orjastav allutamine töö jaotusele; kui ühes sellega kaob vastaspoolsus vaimlise ja füüsilise töö vahel; kui töö ei saa enam olema mitte ainult elamise vahendiks, vaid muutub ise elu esimeseks tarbeks; kui ühes indiviidumite igakülgse arenemisega kasvavad ka valmistamisjõud, ja kõik ühiskondliku rikkuse allikad hakkavad hoovama täiel võolul, — ainult siis saab täielikult üle kodanlike õiguse kitsast vaatepürist, ja ühiskond võib kirjutada oma lipule: „Igaüks oma suudete kohaselt, igaühele tema tarviduste järgi.“ *

Marxi mõtteid edasi arendades ütleb Lenin:

„Riigi tõeliku väljasuremise majanduslikuks aluseks on kommunismi niisugune

kõrge areng, mille juures vaimlise ja füüsilise töö vastaspoolsus kaob, järelikult kaob üks tänapäeva kõige tähtsamaid ühiskondlikku ebaühtluse allikaid, ja pealegi niisugune allik, mida ei saa kuidagi korraga kaotada üksnes valmistamisabinõude üleminekuga ühiskonna omanduseks, üksnes kapitalistide eksproprieerimisega...“

Riik võib täielikult välja surra alles siis, kui ühiskond on teostanud reegli: „igaüks oma suudete kohaselt, igaühele tema tarviduse järgi“, s. o. kui inimesed sedavõrd on harjunud ühiselamise põhireeglitest kinni pidama ja kui nende töö on sedavõrd viljakaks saanud, et nad vabatahtlikult oma suudete järgi tööd teevad.“ *

Neist teadusliku sotsialismi suurte alusepamijate määrustest kommunistliku ühiskonna kahe astme kohta on näha, et nende astmete vahel mingit vastaspoolsust ei ole ega võigi olla. Ei ole nende vahel ka mingisuguseid tõkkeid, millest ei võiks üle hüüpata või mida oleks vaja puruks lüüa selleks, et kommunistliku ühiskonna esimeselt astmelt teisele, kõrgemale astmele üle minna.

Kuid vahe on nende kahe astme vahel suur, ja arvatavasti tuleb see vahe edaspidi, sedamööda kuidas arenemine edasi läheb, veel enam nähtavale.

*

Mõnedel seltsimeestel kerkib küsimus: aga kas meie võime arenedes kommunismini jõuda ja ta üles ehitada, kui väljaspool meie piire alale jääb meile vaenulik kapitalistlik ümbrus? Kas meie võime siis läbi saada ilma riigita ja ilma sõjaväeta, mis on selle riigi relv?

Sellele küsimusele annab vastuse seltsimees Stalini kõne Kommunistliku Internatsionaali täidesaatekomitee VII pleenumil:

„... Teoreetiliselt võib täiesti võimalikuks pidada niisugust ühiskonna seisukorda, mille juures ei ole klasse, ei ole riiki, kuid on relvastatud rahvas, kes kaitses oma klassideta ühiskonda väliste vaenlaste vastu. Sotsioloogia annab rohkesti näiteid sellest, et inimsoo ajaloo on olnud ühiskondi, kellel polnud klasse, polnud riiki, kuid kes endid nii või teisiti välise vaenlaste vastu kaitsesid. Sedasama tuleb öelda tulevase klassideta ühiskonna kohta, kellel ei ole klasse ega riiki, kuid kellel süüski võib olla sotsialistlik müllits, mis va-

* Marx, „Gotha programmi kriitika“, lhk 28. Parteikirjastus, 1933.

* Lenin, Valitud teosed III, lhk. 183; eestik. tõlge.

jalik on kaitseks väliste vaenlaste vastu. Ma pean vähe usutavaks, et asi võiks meie juures nüüsguse seisukorrani minna, sest pole kahtlust, et sotsialistliku ehitustöö saavutused meie maal, seda enam aga sotsialismi võit ja klasside kaotamine, — need on nüüsgused maailma-ajalooliku tähtsusega tõsiasjad, mis tingimata peavad esile kutsuma kapitalistlikkude maade proletaarlaste võimsa tungi sotsialismi poole, mis peavad esile kutsuma revolutsioonilikud plahvatused teistel maadel. Kuid teoreetiliselt on täiesti võimalik nüüsgune ühiskondlik seisukord, kus on olemas sotsialistlik müüts, kuid ei ole klasse ega riike.

Muide, see küsimus on teatud määral

valgustatud meie partei programmis. Sealt loeme järgmist:

„Punaväel, kui proletariaadi diktatuuri tööriistal, peab vajalikult avalik klassiline iseloom olema, s. o. ta peab moodustatud olema ainuüksi proletariaadist ja temale lähedastest poolproletaarlistest talurühva kihtidest. Ainult ühenduses klasside kaotamisega muutub nüüsgune klassiline sõjavägi üldrahvalikuks sotsialistlikuks müütsaks“ (vaata ÜK(e)P programm).“ *

Need seltsimees Stalini sõnad lahendavad selle küsimuse täielikult. Nendega võimegi artikli lõpetada.

* Stalin, Kogumik „Opositsioonist“, lhk 532—533. Meie sõrendus. — A. S.

J. Koit.

Leninismi alusel proletariaadi ühtsusele

I.

„Õigete taktiliste otsuste väljatöötamisel on määratusuur tähtsus partei jaoks, kes tahab kindlate marksismi põhimõtete vaimus proletariaati juhtida, aga mitte ainult sündmuste sabas sörkida“ — õpetas Lenin (Lenin, VIII köide, lhk. 33). Elu areneb ja muutub oma sisemiste seaduste järele: muutuvad ka klasside vahekorrad ja klassivõitluse tingimused rahvusvahelise proletarise revolutsiooni rindel, ja et mitte sündmuste sabassörkijaks jääda, tuleb rahvusvahelise proletariaadi võitlusstaabil — Kominternil — selle Lenini juhtnööri järele vastavalt oma võitluse taktikat muuta. Kindlasti tõsielul praktikale tuginedes valgustab Komintern proletariaadi võitlusteed marksismi-leninismi teooriaga, mis on kõigi revolutsioonilikkude võitluskogemuste kokkuvõtteks minevikust. Mineviku kogemuste varaaht on aga väga rikas, ja sealt on eriti enamluse ajaloo salvest leninismi näol külluses teoreetilist pagaashi praktikale teevalgustamiseks ammutada.

Enamlaste partei taktika ülesanne revolutsiooni igal jaamavahele on selles seisnud, „et proletariaadi kõiki võitluse ja organisatsiooni vorme vallata ja nende õiget kasutamist kindlustada selleks, et jõudude antud vahekorra juures kõige suuremaid tagajärgi saavutada, mis strateegilise edu ettevalmistamiseks tarvilik“ (Stalin, „Leninismi küsimused“, eestik., I osa, lhk. 62).

Vastavalt Venemaa revolutsiooni arenemise kolmele jaamavahele jaguneb ka enamlaste ühtne strateegia klassivõitluses, strateegia, millel oli üldeesmärgiks töölisteklassi vastastamine, tegelikult kolmeke jaamavaheks — nagu sm Stalin „Leninismi alustes“ näitab. Esimesel jaamavahele 1903 a. — 1917 a. veebruarini, pidasid enamlased võitlust oma lähema eesmärgi, tsaarivõimu kukutamise pärast, valmistades ette, kasvatades ja mobiliseerides töölisteklassi, kui revolutsiooni põhimist jõudu ja talurahvast, kui lähemat tagavarajõudu, kodanlis-demokraatliku revolutsiooni teostamiseks, tarvitades sealjuures vastavalt revolutsiooni tõusu- ja mõõnaegadele mitmesuguseid võitlusvorme ja vahelduvat võitlustaktikat. Revolutsiooni teine jaamavahe, 1917 a. märtsist — 1917 a. oktoobrini, revolutsiooni sotsialistlikuks ümberkasvamise ajajärk, seadis üles uued strateegilised ülesanded, sest siis oli juba eesmärgiks kodanluse võimu kukutamise Venemaal. Siin tuli nüüd enamlastel ka oma taktika uutes klassijõudude vahekorrad proletariaadi ja kehvtalurahva, kui revolutsiooni ajejõudude, mobiliseerimisele proletarise revolutsiooni teostamiseks rakendada. Oktoobrirevolutsioon Venemaal, ulatudes üle ühe maa raamidest ja pannes alguse üleilmsele proletarisele revolutsioonile, avas kolmanda jaamavahe revolutsiooni

siooni arenemises, mis jällegi uut strateegiat ja taktikat nõudis. Nüüd sai revolutsiooni eesmärgiks „proletariaadi diktatuuri ühel maal kindlustada, teda kui toetuspunkti kõigi maade imperialismi kukutamiseks kasutades... Revolutsiooni peajõud: proletariaadi diktatuur ühel maal, proletariaadi revolutsioonilik liikumine kõigil maadel. Peamised tagavarajõud: poolproletaarlased ja väiketaturahva hulgad arenenud maadel, asumaade ja sõltuvate maade vabastusliikumine. Peahoobi suund: väikekodanlise demokraatia isoleerimine, imperialismiga *kokkuleppimise* poliitika põhitööks olevate II Internatsionaali parteide isoleerimine“ (Stalin, „Leninismi küsimused“, eestik. I osa, lhk. 57).

Revolutsiooni käesoleva jaamavahe arenemine algas ilmasõjale järgnevate revolutsioonide esimese voozu tingimustes, kõigi sellega kaasaskäivate kapitalistliku korra vapustustega ja üle ilma käivate võimsate revolutsioonivogudega. II Internatsionaali parteide juhtivate ladvakihtide otsekohesel ja kõige aktiivsemal kaasabil läks kodanlusele korda oma võimu püsima jäämist menses vapustustes siiski säilitada ja isegi kapitalistliku korra osalisele lap-pimisele asuda. Järgnev kapitalismi osaline stabiliseerumine tõi kaasa revolutsiooniliku liikumise mõõna. Kapitalistlike maade kommunistlikud parteid olid sel ajal veel noored ja nõrgad, mingi see võimaldas sotsiaaldemokraatia juhtidel töölisklassi enamusel klassivõitluse teel kodanlusega kokkuleppe teele panna ja tööraha huvisid maha sahkerdada. Kuid kapitalismi osaline stabiliseerumine ei kindlustanud kapitalistlikku korda, vaid süvendas veelgi ta sisemisi vastuolusid, sisemist võitlust. Kapitalistliku majanduse osalisele stabiliseerumisele järgnes uus sügavam lagunemine ja vapustuse hoog, revolutsiooniliku ajutine mõõna üheks tõusuks.

Arusaadav, et revolutsiooniliku partei taktilised võitlusvormid ei võinud kapitalismi osalise stabilisatsiooniga kaasaskäiva revolutsiooniliku mõõna ajal seksamaks jääda, mis nad revolutsiooni esimeses voozus asfleidvates suurtes klassivõitluse lahingutes olid. Ja selge on ka see, et revolutsiooniliku mõõna uus tõus proletariaadi võitlusparteilt uusi võitlusviise ja meetodeid nõudis ja nõuab. Taktika, mis täiesti õige on neis ajaloolistes tingimustes, mille jaoks ta kohastati, osutub ebaõigeks, kui teda tahetakse uut, muutunud tingimustes tarvitada. Sellepärast on täiesti õige Kominterni seade, et „seistes kindlalt *marksismi-leninismi* kõikumatu seisuko-

hal, missugust seisukohta on kinnitanud kõik rahvusvahelise töölisklassi liikumise kogemused ja kõigepealt suure oktoobrirevolutsiooni võidud, vaatas meie kongress nimelt elava *marksismi-leninismi* vaimus ja selle abiga läbi Kommunistliku Internatsionaali taktilised seaded vastavalt muutunud ühileilisele olukorrale“ (sm Dimitrovi lõpu-kõne VII kongressil 20. aug. 1935 a.).

VII kongress andis sügava analüüsi üksikute maade, parteide, gruppide ja nende vahelkordade arenemise kohta mingi näitas ära, missugused nihkumised ja muudatused neis vahelkordades tingisid Kominterni uute taktiliste seadete väljatöötamise. Põhimistena märkis kongress ära järgmised muudatused: sotsialismi lõpulik ja jäädav kasv NSV Liidus ning ta mõju määratu suurus kapitalistlikul maadel; fashismi pealetung ja hitlerlaste võimuletulek Saksamaal; uue imperialistliku ilmasõja ja NSV Liidule kallaletungimise hädahoogu kasv; Austria ja Hispaania tööliste sõjariistus võitlustes väljendunud poliitiline kriis 1934 a. ja sama aasta veebruaris alanud võimas fashismivastane liikumine Prantsusmaal; töötavate hulkade revolutsioniseerumine ja reformismi varing klassiliste kokkupõrgete protsessis real maadel.

Kui Kominterni VI kongressi ajal (1928) sotsiaaldemokraatia veel Saksamaal, Austrias ja teistel maadel oma pealesõjajaegses õitseajas oli ning töölisklassi enamiku enesega kaasa tõmbas, siis võis VII kongress kinnitada „II Internatsionaali juhtiva partei — Saksamaa sotsiaaldemokraatia — pankrotti, mis kogu oma poliitikaga fashismi võitu kergendas, samuti ka „varem“ reformistliku Austria sotsiaaldemokraatia läbikukkumist, kes isegi läheneva fashismiga möödapääsematu sõjariistus kokkupõrke pale ees laiu hulki võitlusest kõrvale juhtis“ (resolutsioonist sm Dimitrovi aruande kohta). Kõik see kutsus esile sotsiaaldemokraatlikudes töölisklassides pettumuse sotsiaaldemokraatia endise poliitika suhtes, mis töölisklassi hulgad fashismi pealetungi ees ettevalmistamata ja kaitseta jättis. Algas kodanlusega koostöötamise ja koalitsioonipoliitika otsustavast järelekaalumise, algas endiste veendumuste ümberhindamine ja hulgaline tung kommunistlike töölisklasside ühise väerinna loomisele mitte ükski sotsiaaldemokraatlike reatöölise vaid ka aktivistide hulgas.

Nendes sügavates klassijõudude vahelkordade muutumistes rahvusvahelise revolutsiooni rindel seisabki põhjus, miks Kominterni VII kongress ühise väerinna taktika küsimuse uutviisi üles seadis.

II.

Kapitalistlikku ilma ähvardavas sotsialistlikus revolutsioonis on proletariaadi ajalooline osa revolutsiooni põhimise ja juhtiva jõuna klassivõitluse eellinil võideldes vana kurnamiskord purustada. Seda ajaloolist osa võib aga töölisteklassiis täita, kui ta oma ülesande täielikule äratundmisele on tulnud ja kui ta jõud otsustavateks lahinguteks klassivõitluse rindel üksmeelselt on ette valmistatud ja küllalt hästi organiseeritud. Näikaua kui aga proletariaadi hulkades nende klassivõitluse õige eesmärgi ja teede kohta selget arusaamist pole mingi töölisteklassi read killustatud on — näikaua ei ole see klass suuteline oma ajaloolist ülesannet proletaares revolutsioonis täitma. Kurnamisest ja majanduslikust võitlusest väljakasvanud klassivõitluse praktikas on proletariaadi vaenlane — kodanlus — selle tõsiasja kindlasti omandanud, ja sellepärast püüab ta töölisteklassi klassiteadvust igati lüüa, segada, töörahvast võimaliselt oma mõju all hoida ning ta jõudsid killustada. Kodanlusele kaasa aidanud on ja aitavad sel alal igasugused oportunistlikud voolud töölisteklassi enda ridades, kes nii ehk teisiti proletariaati ta õigelt klassivõitlusesteelt kõrvale on kiskunud. Eriti suuri teenuseid on kodanlusele üles näidanud II Internatsionaali parteid, iseäranis ilmasõjast alates. Tihedalt koos töötades kodanlusega läkski neil korra töölisteklassi enamikku moonutatud „marksistlikkude“ sõnakõlksude abil klassivõitluse seisukohtadelt vale teele petta. Töölisteklass lõhestati, ta enamus läks sotsiaaldemokraatia järel kodanluse mõju alla, toetas kodanliste kihtide huvide kaitsmise poliitikat. Ei ole siis ka imes, et ta mitmelgi revolutsiooniks soodsal silmapilgul oma ajaloolist osa täita ei suutnud (Saksamaal sotsialistide valitsuse juures 1919 a., Itaalias 1920 a. jne.).

Loomulik, et niisuguses olukorras tuli kommunistidel mitte üksi kodanluse kui oma otsekoheste klassivaenlase vastu võitlust pidada, vaid ka halastamata tuld anda sotsiaaldemokraatiale kui kodanluse põhitoele. Kui neiski tingimustes kommunistid üksikute sündmuste puhul sotsiaaldemokraatlikele organisatsioonidele ühiseks väljaastumiseks kapitali vastu ettepanekuid tegid, siis ütlesid viimased alati sellest ära, tööliste pealerõhumine alt s.d. juhtivusele ühise väerinna toetamise kasuks oli veel liig nõrk.

Hoopis teiseks on olukord kujunenud

nüüd, mil töölisteklassi hulgas kogu maailmas, ülevalpool äramärgitud sotsiaalsete muudatuste tagajärjel, tungivalt ühist tegevust, ühist väljaastumist tagurluse pealetungi vastu nõuavad. Astudes välja endise pankrottijäänud sotsiaaldemokraatliku poliitika vastu, nõuavad sotsiaaldemokraatlikud töölistes oma organisatsioonide eesotsas seisvatelt juhtidelt kodanlusega klassilisest koostööst lahtiütlemist ja klassivõitlusele põhjeneva poliitika ajamist. Olles veendumisele tulnud oma partei endise poliitika ekslikkuses, püüavad nad nüüd seda parteid, kui oma parteid, õigele, klassivõitluse teele pöörata. Ekslik oleks aga arvata, et see pööre sotsiaaldemokraatlike tööliste ridades juba iseenesest nende lõpulikku sotsiaaldemokraatiast lahtiütlemist ja kommunistlike seisukohale asumist tähendab. Reformistlike tööliste enamik pole veel suuteline sündmuste praeguse arenemise astmel sidemeid oma paendlike juhtidega lõpulikult katkestama. Raske on seda teha järsku inimestel, kes aastaid ja tihti aastakümneid on s.d. organisatsioonidesse kuulunud, nende vastu oma distsipliini kohustust tunnevad jne. Klassivõitluse kogemused on neile töölistele aga näidanud, et tõelikeks töölisteklassi huvide eest võitlejateks on kommunistid, ja sellepärast peavad nad tarvilikuks kommunistidega tegevuseühitsusesse astuda, nendega ühise vaenlase vastu ühtsat väerinda luua. Sotsiaaldemokraatlike tööliste meeoleu pöördest mõjutatuna ongi osa s.d. organisatsioonide juhtivate tegelaste hulgas tuntavat pahemale poole nihkumist märgata.

Kõigest sellest lähtudes kriipsutab kongress alla, et kommunistidel ei tule nüüd sotsiaaldemokraatiasse mitte kui ideeliselt ühtsasse organisatsioonis suhtuda, vaid arvesse võtta ta kaheks jagunemist peale Saksamaa ja Austria s.d. purustamist — vanadele oportunistlikele seisukohtadele truuksjäänud tagurlikuks leeriks ja revolutsioneeruvaks leeriks — tuleb revolutsioneeruvatele ollustele kõigiti kaasa aidata õigele võitlusele välja jõuda, samal ajal pidades armuta võitlust tagurlike olluste vastu. Ilma s.d. tagurliku osa vastu võitlust pidamata, ilma ta kodanlusega koostöötamise poliitika paljastamiseta on võimata s.d. revolutsioneeruvat osa lõpulikult klassivõitluse teele ja ühtsa väerinna loomisele võita.

Eriti suurt tähelepanu pööras kongress

töolisteklassi ühtsa väerinna loomise alal ametiühingute ühtsuse saavutamise küsimusele, kohustades kõigi maade kommunistlikke parteisid selles liinis igati oma tööd kindlustama. Ametiühingute ühinemine, mis likvideerib lõhe töolisteklassi organiseeritud ridades majandusliku võitluse alal, avaldaks määratusuurt mõju ka organiseerimata töölistele ning looks seega võimsa aluspinna proletariaadi *tegevuse-ühtsuse* hargestamiseks.

Edasi märkis kongress ära, et kuivõrd töolisteklassi laiad hulgad ei või mitte üleöö iseenesest kommunistlikkudele seisukohtadele tulla, vaid komparteidel neid nende oma kogemuste kaudu sinna tuleb tuua, siis tuleb seda teed alata sealt, kus need hulgad praegusel silmapilgul seisavad. See tähendab, et ühtsa väerinna taktika teostamist tuleb algada niisuguste igapäevaste praktilikkude nõudmiste alusel, mis tööliste hulkadele kõige lähedasemad ja arusaadavamad on — tuleb lähtuda tööliste klassilise teadvuse tasemest ja võitluseks valmisoleku astmest käesoleval silmapilgul. Suur viga, mis paratamata hulkadest eraldumisele viiks, oleks aga see, kui kommunistid ühtsa väerinna teostamist otsekohe proletariaadi diktatuuri maksmapanemise, st lõpueesmärgi kättevõitmise juhtsõna all tahaksid alustada. See oleks hulkade teadvuse praegusest faasemest ülehüppamine, hulkadest ettejooksmine ja nendega sideme kaotamisele minek. Kui aga VII kongress kommunistlikkudele parteidele ülesandeks tegi ühtsa väerinna taktika teostamist nimelt töolisteklassi kõigi osade *tegevuse ühtsuse* loomisest alata, ennem kui töolisteklassi enamik valmis oleks *proletaarse revolutsiooni* teostamiseks ja kapitali vägivaldseks kukutamiseks ühinema, siis tähendab see niihelgi ühtsa väerinna taktika uutviisi tarvitamist, ta rakendamist töolisteklassi revolutsioonilikele seisukohale toomiseks nimelt ühtsa *tegevuse* ühtsate väljaastumiste kaudu. Ühtsa tegevuse kokkulepete loomiseks ei tule kommunistidel mingisuguseid erilisi tingimusi üles seada, peale kõigile töölistele iseenesest arusaadava tingimuse, „et ühtne tegevus oleks sihitud fashismi vastu, kapitali pealetungi vastu, sõjahädaohu vastu, klassivaenlase vastu“ (sm Dimitrovi aruanne, eestik. lhk. 32).

Arusaadav, et see lihtne tingimus peab kommunistide poolt kõige mitmekesisemates konkreetsetes vormides töolisteklassi hulkadele esitatud saama, alates tööliste igapäevaste majanduslikkude ja poliitiliste huvide kaitsmisest kapitali ja fashismi vastu, et miivüsi proletariaadi lai hulk liikumisesse tõmmata.

Sedamööda kuidas proletariaadi ühtsad väljaastumised teatud konkreetsete kokkulepete alusel edukaid tagajärgi annavad, tuleb kommunistidel ühtsat tegevust, ühtsaid väljaastumisi laiendada ja süvendada, uusi kaugemale ulatavaid juhtsõnu üles seada, uusi kokkuleppeid edasiseks ühtsaks tegevuseks luua, et seega kogu ühtsa väerinna liikumist kindlustades töolisteklassi ette valmistada üleminekuks kaitseseisukohalt kapitalismile pealetungimisele, „pidades suuna *hulgalise poliitilise streigi* organiseerimisele, kindlustades tingimata riigi peamiste ametiühingute osavõttu sellest streigist“ (resoluts. sm Dimitrovi aruande kohta).

Niivüsi peavad kommunistlikud parteid ühtsa väerinna taktika abil proletariaadi lai hulk nende oma kogemuste kaudu ühedelt ülesannetelt ja juhtsõnadelt edasi viima teistele, kõrgematele, ning neid hulk eeltulevateks otsustavateks võitlusteks ja võimuvõtmiseks ette valmistama. Kongress kohustas kommunistlikke parteisid kõigil kapitalistlikudel maalid viibimata oma organisatsioonide kaudu töolisteklassi laialistes ridades tegevuseühüst arendama, selleks kokkuleppeid luues kodanlikes organisatsioonides, ettevõtetes, rajoonides ja riigi ulatuses, avaldades ühtlasi valmisolekut igal ajal ka rahvusvahelises ulatuses sotsiaaldemokraatlikkude organisatsioonidega ja reformistlikkude ametiühingutega ühtsa väerinna loomiseks. Siiaajani on II Internatsionaali tagurlik juhatus ja Amsterdami Internatsionaal korduvalt Kominterni ja Profinterni ühtsa väerinna loomise ettepamekustest rahvusvahelises ulatuses igasuguste ettekänetega kõrvale põigelnud, kuid üksikutel maalidel ja mõnede organisatsioonide piirides ei suuda nad enam ühtsa väerinna liikumist kinni pidada, mille tagajärjel real maalidel, eesotsas Prantsusmaal, kommunistid ühtsa väerinna taktika teostamise alal juba suuri edusamme on astunud.

III.

Nende (ja teiste, millest tagapool kõneme) uute taktiliste seadete ja juhtnõude andmiseks kasutas Komintern rikka-

like kogemusi mineviku revolutsioonivõitlustest, ja sellepärast pole ülelignepilku tagasi heita näitele, kuidas Lenin

ühtsa proletaarset väerinna küsimust käsitas ja ellu viis.

Ühtsa väerinna taktika on olnud enamlaste võitluses hulkade pärast põhimisi meetodeid, kuigi ta mitte „ühtsa väerinna“ nimetust ei kannud. Enamlased, Lenini juhatuse all, tarvitasid seda taktikat, näiteks, vähemlastega tegevuseühtsust luues, et töölisi vähemlaste mõju alt revolutsioonilikule seisukohale tuua. Iseloomulikuks näiteks on siin enamlaste bloki loomine plehaanovlastega reaktsiooni ajajärgul, mil likvideatorid paremalt ja otsevistid „pahemalt“ poolt parteid likvideerida tahtsid. Arusaadav, et enamlastel niisuguses olukorras kõige ägedamat võitlust likvideatorite vastu tuli pidada ja kõik need ollused enda ümber koondada, kes põrandaaluse partei alalhoidmise ja kindlustamise poolt olid.

Niisugusteks ollusteks osutusid 1909—1910 a. a. plehaanovlased väljamaal ja Viiburi raiooni vähemlased („parteilased“) Peterburis, kelle kohta Lenin kirjutas:

„Objektiivsed tingimused kirjutasid ette partei kõigi fraktsioonide ja osade *parteilaste* lähenemise, kõigepealt enamlaste lähenemise parteilaste-vähemlastega, viiburlaste tüüpi vähemlastega Peterburis ja plehaanovlastega väljamaal. Enamlased omalt poolt kuulutasid avalikult välja selle lähenemise hädatarvilikkuse, ja meie kutsume sellele *kõiki vähemlasi*, kes suutelised on avalikult võitlema likvideatorlusega, avalikult toetama Plehanovit, ja muidugi, kõige enne ja kõige enam vähemlikke töölisi.“ (Lenin, XIV köide, lhk. 207—208.)

See kokkulepe plehaanovlastega ei tähendanud aga Lenini poolt kogunisti mitte põhimõttelikkudes küsimustes järeleandmist plehaanovlastele, vaid Lenin kindlas selge sõnaga, et see on:

„... kokkulepe partei eest ja parteilikkuse eest võitlemise alusel likvideatorluse vastu ilma mingisuguste ideeliste kompromissideta, ilma igasuguse taktilikkude ja muude lahkkelide kinnimätsimiseta partei liini ulatuses.“ (Lenin, sealsamas, lhk. 208.)

Põhimõttelikkudes küsimustes ei annud Lenin siin kõige väiksemalgi määral vähemlastele järele, ning kui mõni enamlane kõikuvat ja kokkuleplikku seisukohta põhimõttelikkudes küsimustes avaldas, siis nende vastu astus Lenin mitte vähema teravusega välja, kui avalikkude oportunistide vastu. Kogu see bloki loomine oli määratud aga Plehanovi ja Viiburi raiooni parteilaste-vähemlaste järel käivate töölise

revolutsioonilikule, st. enamlilikule seisukohale võitmiseks. Tegelikult aitaski see ühtsa väerinna õige taktika sel korral palju töölisi ja isegi terveid s-d. organisatsioone, kes ennem vähemlaste järel käisid, enamlaste poole võita.

Ühelt poolt näeme meie selles enamlaste kokkuleppes ühtsa tegevuse alal plehaanovlastega, kuidas Lenin oskas vähemlaste ridades kõikumist ja osa vähemlaste enamlaste seisukohtade poole nihkumist otsekohe märgata ja seega õiget silmapilku bloki loomiseks tabada. Teiseks näeme, et bloki loomine teostus nimelt enamliku seisukoha alusel, ja et Lenin ei mõtelnudki põhimõttelikkudes küsimustes mingisuguseid järeleandmisi teha, ja kolmandaks, et Lenin mitte-enamlikkudesse sotsiaaldemokraatlikkudesse fraktsioonidesse kogunisti mitte ühte viisi ei suhtunud, s. o. ta oskas üldisest oportunisti leerist välja eraldada neid töölisi, kes oportunistlikkude juhtide taktikaga ei leppinud, sellest lahku lööma kaldusid ja keda võis loota revolutsioonilikule seisukohale võita; samal ajal aga jatkas ta armuta võitlust oportunistlikkudele seisukohtadele truuks jäävate ollustega. Need omadused on iseloomustavad Lenini taktikale kogu ta võitluse kestvusel proletariaadi klassivõitluse seisukohale võitmise, *hulkade* võitmise, ühtsa väerinna taktika teostamise teel.

Nii seadis Lenin küsimuse üles ka peale Venemaa oktoobrirevolutsiooni rahvusvahelisel proletariaadi võitluse väerinna. 1920 a., mil osa Saksamaa sotsiaaldemokraate kodanlusega lausa kokkukasvanutest parempoolsetest sotsiaaldemokraatidest oli lahku löönud ja oma „iseseisvate s-d. partei“ moodustanud, kes kommunistide ja parempoolsete s-d. vahel kõikusid, kirjutas nende kohta Lenin:

„Saksa „iseseisv s-d. partei“ on seesmiselt tuntavalt ebaühtlane: vanade oportunistlikkude juhtide kõrval... kujunes välja ja kasvab imeväärt kürestis selles parteis pahempoolne, proletaarne tiiv. Karta „kompromissi“ partei selle tiivaga oleks naeruväärt. Vastupidi, kommunistidel on *tingimata tarvilik* otsida ja leida kohast kompromissi vormi menedega, niisuguse kompromissi vormi, mis, ühelt poolt, kergendaks ja kiirendaks hädatarvilikku täielikku ühteliitumist selle tiivaga, aga teiselt poolt milleski ei kitsendaks kommuniste nende ideelis-poliitilises võitluses „iseseisvate“ oportunistliku parempoolse tiiva vastu.“ (Lenin, XXV köide, lhk. 214.)

Arusaadav, olukord, milles enamlased plehaanovlastega ühtsaks tegevuseks kok-

kuleppe löid, niisamuti olukord, milles Lenin saksa noorele komparteile soovitas „iseseisvatena“ kokkulepet teha, oli hoopis teine, võrreldes olukorraga, milles Kominternil praegu tegutseda tuleb, ja selles mõttes ei või, muidugi, nende ajajärgude taktikat lihtsalt samastada, kuid nende paari ajaloolise näite varal selgub meile, kui

põhjalikult Lenin ühtsa proletaarse väerinna taktikat valdas. Veel enam, et Kominterni ühtsa väerinna taktika Lenini taktika, leninistlik hulkade võitmise taktika, on, mida müüd rahvusvaheline proletariaat Kominterni lipu all leninliku strateegia ja taktika geniaalse suurmeisteri sm Stalini algatusel ja juhatusel teostab.

IV.

Kuid niihästi Venemaa tingimustes revolutsiooni kahe esimese jaamavahe vältel, kui ka peale oktoobrirevolutsiooni alanud kolmandal jaamavahel rahvusvahelises ulatuses ei tulnud Leninil, niisamuti nagu ei tule Kominternil praegusel ajal, tegemist teha ainult töölisteklassiga, kui revolutsiooni põhijõuga, vaid selle kõrval on tulnud kõige suuremat tähelepanu pöörata kõigil sel kolmel revolutsiooni jaamavahel — proletariaadi liitlastele, tema tagavarajõule. Eelseisvas proletaarses revolutsioonis kapitalistlikkudel maadel on seesuguseks töölisteklassi liitlaseks kõigepealt, nagu sm Stalini eespool toodud seadest juba nägime, poolproletaarlased ja kehtalurahva hulgad, pealeselle rõhutud maade ja rahvaste töörahva hulgad. Paljudel kapitalistlikkudel maadel moodustavad need hulgad väga rohkearvulise kihi, kelle erikaal klassijõudude vahekorras õige suurt osa etendab. Ja kui me näeme, et kodanlus üheltpoolt proletariaati, kui oma otsekohesest klassivaenlast, oma mõju alla püüab tõmmata, siis seda suurema hoolega püüab ta, teiselt poolt, vahepealsetesse kihtidesse kuuluvaid hulki oma mõjualusteks teha ja neid enda ühiskondlikuks toeks muuta, keda tarbekorral isegi töölisteklassile ta rahutuste puhul võiks vastu seada. Sellepärast ei tohi kommunistlikud parteid silmapilgukski proletariaadi liitlase küsimust unustada. Klassivõitluse praktika on näidanud, et seal, kus kommunistid ei oska ehk ei suuda poolproletaarlaste ja kehtalurahva hulki proletariaadiga liidus revolutsioonilikkudele seisukohtadele võita, seal ei lange need hulgad mitte üksi, kui proletariaadi liitlased, revolutsiooni jõudude asetamise strateegilisest plaanist välja, vaid kodanlusel lähed tihti korda neid oma tagavarajõuks, oma hulgaliseks baasiks muuta. Nii oli see näiteks fashistide võimuletulekul Saksamaal, kus hitlerlastel korda läks laialdaste demagoogiliste lubadustega neid vahepealseid kõikumaid kihte suunel määral oma fashistlikkudesse organisatsioonidesse tõmmata. Kuivõrd aga

need poolproletaarlaste ja kehtalurahva hulgad oma majandusliku seisukorra poolest proletariaadile palju lähedamad on kui kodanlusele, siis loob see asjaolu täieliku võimaluse neid hulkasid proletariaadi revolutsioonilikuks liitlaseks teha, nagu seda leninlik strateegia õpetab.

Nagu viimastel aastatel rahvusvahelises ulatuses asetleidnud sündmused ja muudatused töölisteklassi reformistlikus osas oma endiste veendumuste ümberhindamise ja organiseerimata tööliste ridades paheemale poole nihkumise esile kutsusid, nii mõjusid need sündmused ja muudatused ka linna ja küla mitteproletaarsetes töötavates hulkades rahulolematuse meeleolu kasvatavalt ja tõukasid neid hulki klassivõitluse seisukoha poole. Nähkumine paheemale poole leidis aset ka väikekodaanlistes hulkades ja rahva keskkihtides, ja seda mitte üksi seoses nende hulkade ennenägematu vaesenemisega ja laostumisega majanduskriisi tagajärjel, vaid nimelt ka fashismi pealetungiga kõigil kapitalistlikkudel maadel ja sellega kaasaskäiva sõjahädaohu kasvuga. Fashismi kõige tagurlikuma erikuju — hitlerismi — võimuletulek Saksamaal, ta kohutavad mõrtsukatööd revolutsionääride kallal, ta metsikus rahvahulkade vastu, ta barbaarne inimsoo kultuurisaavutuste hävitamine ning samuti ta kiskjalik marurahvuslus ja sõjalise kallaletungi plaanid teiste rahvaste ja maade röövimiseks kutsus esile kasvava fashismivaenuliku laine mitmesugustes rahva kihtides, pannes liikuma laialised hulgad fashismi vastu. Kõigest sellest lähtudes otsustas Kominterni VII kongress:

„Püüdes proletariaadi juhtivuse all ühendada töötava talurahva, linna väikekodaanluse ja rõhutud rahvaste töörahvahulkade võitlust, peavad kommunistid saavutama laia fashismivastase rahvaväerinna loomist proletariaadi ühtsa väerinna alusel, välja astudes nende kihtide kõigi eriliste nõudmistest eest, mis proletariaadi põhivõitluse liinile vastavad.“ (Resolutsioonist sm Djanitrovi aruande kohta.)

Kongress näitab ära, et fashismivastase rahvaväerinna loomine peab harilikult teostuma proletariaadi ühtsa väerinna alusel, sest ilma proletariaadi enda ridade ühtsusega oleks ta nõrk üldises hulkade liikumises oma, kui revolutsiooni põhimise ja juhtiva jõu, osa täitma. Erandina võib aga siiski tekkida ka teistsuguseid seisukordi. Fashismivastase rahvaväerinna teostamine ei tähenda mitte mingisuguste parteide ja poliitiliste voolude viibimatut ühinemist kommunistide alusel, vaid mitmesugustest parteidest olevate hulkade ühise tegevuse viibimatut organiseerimist kõigi ausate inimeste metsikute vaenlaste — fashismi ja sõja — vastu. Ühtsa rahvaväerinna teostamine peab seega miisamuti tegevuse ühtsuse loomisega üksikute küsimuste alal algama, kusjuures kommunistidel tuleb lähtuda — vastavalt iga maa olukorrale — rahulolemata hulkade nõudmistest ja meeleolust. Sedamööda, kuidas kommunistid suudavad neid rahulolematuid vahemisi kihte õigete juhtsõnade abil endaga ühtsale tegevusele õhutada, on ka nende väikekodanliste organisatsioonide juhtivad ladvakihid sunnitud oma organisatsioone kommunistidega ühtsaks tegevuseks kokkulepete loomisele viima. Kuid vaatamata sellele, kas need juhtivad ladvakihid on või ei ole nõus proletariaadiga ühist väerinda looma, tuleb kommunistidel kõigi abinõudega püüda mendes väikekodanlikes organisatsioonides olevaid töörahvahulki ja vahepealseid kihte fashismivastasesse rahvaväerinda tõmmata, kõlastades selleks kokku oma nõudmised ja juhtsõnad nende kihtide huvide ja nõudmistega, sealjuures muidugi oma põhimõttele kindlaks jäädes. Niisamuti tuleb ka eesrindliku haritlaskonna õigusi ja huviseid kaitses teda kultuuri kaitsmisele ja fashismivastasesse liikumisesse tõmmata, ta ületulekut proletariaadi klassivõitluse seisukohale kergendada.

Et lähemalt ühendusse astuda nende mitmesuguste töörahvahulkadega, peavad kommunistid püüdma ka oma klassivaenlaste organisatsioonidesse tungida, kus seesugust eksiteele viidud töörahvast leidub ja seal seestpoolt seda töörahva võitlust teostada (n. n. „Trooja hobuse“ taktika).

Ühenduses sellega märkis kongress ära, et vastavalt klassivahekordade muutumisele tuleb kommunistidel ka oma suhtumist kodanlisesse demokraatiasse muuta, arvestades muidugi iga maa konkreetse olukorraga. Kui enne tähtsamatel kapitalistlikudel maadel kodanluse diktatuur kodanlise demokraatia vormis esines ja sot-

siaaldemokraatlikud juhid töörahva hulkasid just selle demokraatia katte all kodanluse kurnamise ükkesse kõitsid, tõsis tuli kommunistidel armuta selle kodanlise demokraatia tõelikku klassilist iseloomu töörahva hulkade ees paljastada, olgugi, et ka siis ta tõelikult demokraatlikku sisu — sõna-, koosoleku-, trüki- jne vabadusi — just töölisteklass — tihtipeale kodanluse vastu — nõudis ja kaitses. Kui aga kodanlus hakkas oma diktatuuri demokraatlikkudest, parlamentlikkudest vormidestki lahti ütleva ja üle läheb kõigi oma kodanlise demokraatia jäänuste likvideerimisele, tüürides avalikule fashistlikule diktatuurile, siis peavad kommunistid kõige aktiivsemalt välja astuma selle kodanlise demokraatia kaitses. Muidugi ei tähenda see kodanlise demokraatia ärasegamist nõukogude demokraatiaga, mida ikkagi ainult agasuguse kodanlise korra kukutamise teel tuleb kätte võita, kuid neis praegustes tingimustes, kus valida tuleb: kas kodanline demokraatia, või fashismi metsik diktatuur, peavad kommunistid kodanlise demokraatia vabaduste (nii puudulikud kui nad ka on) aktiivsele kaitsmisele asuma fashismi pealetungi vastu, nagu seda tagajärjekalt juba oli näidanud prantsuse proletariaadi ja kompartei võitlus.

Kongress ei piirdunud ühtsa väerinna taktika alal juhtnõoride andmisel mitte lihtlabase skeemi andmisega, mille järele töörahva hulkade mobiliseerimine peab algama tegevuseühtsuse loomisega ja siit sirgjooneliselt järk järgult edasi arenema kuni proletarse revolutsioonini ja proletariaadi diktatuuri maksmapanemiseni. Klassivõitluse arenemise käik on väga keerulik ja ei lase ennast dogmaatikkudesse skeemidesse suruda. Võib ju ka mõnel maal niisugune olukond tekkida, kus kodanline valitsuse hulgalise fashismivastase liikumise võimsa kasvu mõjul halvatud saab ja seega poliitiline kriis valmib, kuma laialised töörahva hulgad proletarsele revolutsioonile minekuks veel küpsed ei ole. Niisuguse olukorra tekkimine ühel või teisel maal on täiesti võimalik, ja kongress tunnistas tarvilikuks seesugusel korral ühtsa proletarse väerinna ehk fashismivastase rahvaväerinna valitsust luua. Kui seesuguse valitsuse loomiseks mõnel maal soodsad eeltingimused tekivad, peavad kommunistid teda aktiivselt toetama, kuna kommunistide endi osavõtmise küsimus sellest valitsusest igal konkreetset juhul eraldi otsustatakse. See ei ole mitte harilikku tüüpi valitsus, vaid ta on „asu-

tus proletariaadi revolutsiooniliku eelväe koostöökse teiste fashismivastaste parteidega kogu tööraha huvides, on fashismi ja taguruse vastu võitlemise valitsus" (Dimitrov). Siinjuures tuleb kommunistidel ära mäadata, et miisugune valitsus ei too veel tööraha hulkadele kurnamisest pääsemist, vaid ta on ainult ülemineku vormiks proletarisele revolutsioonile, mis nõukogude korra mäol proletariaadi enda võimu maksuma paneb.

Eriti tähtsat osa etendab imperialismivastases võitluses rahvusvahelise proletarise revolutsiooni jõudude asetamise plaanis proletariaadi teine liitlane — asumaade ja sõltuvate maade vabastusliikumine. Kongress märgib ära, et „kommunistide tähtsam ülesanne asumaadel ja poolasumaadel seisab *imperialismivastase rahvaväerinna* loomises“, kuna „Hiinas on tarvis nõukogude liikumise laiendamist ja punaväe sõjalise jõu kindlustamist kokkõlastada imperialismivastase rahvaliikumise hargestamisega tervel maal“. (Resoluts. sm Dimitrovi aruande kohta.) Imperialismivastase rahvaväerinna loomine asumaadel kindlustaks aga vabastusliikumise kasvu, ja rahvusvahelise proletarise revolutsiooni rindel tähendaks see selle revolutsiooni määratusuure tagavarajõu avalikule võitluseväljale astumist.

Lenini, kui revolutsiooni suure strateegi ja taktiku, tegevus on ka siin eeskujuks, kuidas ühel või teisel strateegilisel jaamavahel, ühes või teises olukorras, revolutsiooni tagavarajõudusid paremini ära kasutada. Nii kirjutas, näiteks, Lenin kohe peale 1905 a. 9. jaanuari sündmusi Peterburis:

„Meie, sotsiaaldemokraadid, võime minna ja peame minema sõltumata kodanlise demokraatia revolutsioonäridest, kaitses proletariaadi klassilist üleseisvust, kuid meie peame minema käsikäes ülestõusu ajal, tsarismile otsekoheste ihopide jagamisel, sõjaväele vastulöögi andmisel, kogu vene rahva meetud vaenlase kindluse peale tormijooksul“ (Lenin, VII köide, lhk. 81).

Sellesama aasta suvel, kaitses oma kirjatöös „Kaks taktikat“ proletariaadi ja talurahva revolutsioonilik-demokraatliku diktatuuri juhtsõna, purustas Lenin vähemliikud targutused, et proletariaadi ja talurahva vahel puuduvad tahte ühtsus ja sellepärast ei saavat juttu olla selle kahe klassi diktatuurist. Lenin kirjutas, et tööliste klassi ja talurahva vahelise „ühtsuse puudumine sotsialismi küsimustes ja võitluses sotsialismi eest ei eita tahte ühtsust demokraatia küsimustes ja võitluses vabariigi eest“ (Lenin, VIII köide, lhk. 84).

Tõsi, need kirjutused käivad vene revolutsiooni esimese jaamavahe kohta, mil päevakorral seisib kodanlis-demokraatlik revolutsioon. Kuid küsimuse põhimõtteliku ülesseadmise ja taktiliku käsitamise seisukohalt võiksime meie Lenini seisukohaga kõrvu seada Kominterni praeguse fashismivastase rahvaväerinna taktikal, kus meie hoopis teises olukorras ja teistes vormides nendesamade leninlike juhtimõtete taotlemist näeme. Peaaegu nendesamade Lenini sõnadega võiksime siin ütelda, et ühtsuse puudumine proletariaadi ja väikekodanliste keskkhiitide vahel sotsialismi küsimustes ja võitluses sotsialismi eest — kuna need väikekodanlised kihid veel ei ole arusaamisele jõudnud, et sotsialism ka nende huviseid kõige paremini kaitses — ei eita tahte ühtsust demokraatia küsimustes ja võitluses fashismi vastu.

Kuni tsaarivõimu kukutamiseni sõlmisid enamlased mitugi korda praktilikke kokkuleppeid opositsioonilikkude gruppidega vahepealsetest khiitidest. Veel enne enamliku partei tekkimist kasutasid vene revolutsioonilikud sotsiaaldemokraadid eesotsas Leniniga ka liberaalkodanluse teenuseid, sõlmides 1901—1902 a. a. vormilikult poliitilise liidu (kuigi mitte kauaks) kodanlise liberalismi poliitilise juhi Struvega, kuna hiljem enamlased korduvalt eseridega tegevühtsuseks kokkuleppeid löid (näit. oktoobrirevolutsioonis pahempoolsete eseridega).

Mõnikord tuli enamlastel nende kõikuvate olluste mõju all olevatele tööraha hulkadele juunde pääsemiseks ka üksikuid taktilikke järeleandmisi teha, et nende hulkade ületulekut proletariaadi liitlase seisukohale kergendada (näit. maaküsimuses 1917 a. revolutsioonis). Ideelistes küsimustes ja poliitilistes põhimõtetes ei läinud aga Lenin ka siin kunagi järeleandmisele, ja nende kokkuleplaste pihta, kes sellele teele kaldusid, avas ta miisama valusa tule, nagu kodanlusega vahetu koostöötamise jatka jate ja avalikkude tööraha huvide mahasahkerdajate kodanliste ja väikekodanliste demokraatide pihta. Lenini juhtimõtteks oli, et „Tõelikult revolutsiooniliku partei ülesanne ei seis mitte selles, et igasugustest kompromissidest äraütlemine võimatuks kuulutada, vaid selles, et osata *kõigist kompromissidest*, kuivõrd nad paratamatud on, läbi viia truudus oma põhimõtetele, oma klassile oma revolutsioonilikule ülesandele, oma revolutsiooni ettevalmistamise ja revolutsioonis rahvahulkade kasvatamise asjale“ (Lenin, XXI köide, lhk. 132).

V.

Ühtsa proletarise väerinna edu ja niisamuti fashismivastase rahvaväerinna laienemine seab paratamata üles ka töölisklassi poliitilise ühtsuse loomise küsimuse, seab üles revolutsioonilikkude jõudude üheainsa juhtiva poliitilise keskkoha loomise. Sedamööda, kuidas sotsiaaldemokraatlikkude töölise hulgas ühtsa tegevuse kaudu klassivõitluse seisukohale asuvad ja nende sidemed kommunistidega kindlunevad, kerkib nende ette üles ka küsimus kahe partei, kahe võitlusestaabi otstarbekohasuse kohta. Kommunistidel omalt poolt ei saa aga poliitilise ühtsuse loomise vastu midagi olla, sest nagu leninism õpetab, võib proletariaat lõpulikult võita ja oma diktatuuri maksma panna nimelt ühe partei juhtimise all. Sellepärast kohustaski VII kongress kommunistlikke parteisid algatust töölisklassi poliitilise ühtsuse loomises enda kätte võtma.

Kui kommunistid tegevuseühtsuse loomiseks sotsiaaldemokraatidele mingisuguseid erilisi tingimusi ette ei sea ja neilt Kominterni seisukohtade tunnustamist ei nõua, siis ühtsa partei loomisel enam seesuguse ühinemisega piirduda ei saa. Proletariaadi ühtsa poliitilise partei loomine on võimalik — nagu kongress ära märgib — ainult rea tingimuste juures, ja nimelt: „tingimused, kui *sotsiaaldemokraatia täielikult kodanlusest rippumatu on ning kui ta oma bloki kodanlusega täielikult katkestab*, tingimused, et enne seda saaks teostatud *tegevuse ühtsus*, tingimused, et sotsiaaldemokraatia tunnustaks *kodanluse kukutamise vajadust revolutsioonilikul teel ja proletariaadi diktatuuri maksmapanekut nõukogude kujul*, tingimused, et ta loobuks oma kodanluse toetamisest *imperialistlikus sõjas*, tingimused, et partei *demokraatliku tsentralismi* alusel ehitataks, mis kindlustab tahte- ja tegevuseühtsust ning mis vene enamlaste kogemuste rajal järele on proovitud“. (Resoluts. sm Dimitrovi aruande kohta.)

Need viis tingimust ei sea klassivõitluse seisukohale asuvatele sotsiaaldemokraatlikkudele parteidele mingisuguseid ülesamatuid takistusi kommunistidega ühinemiseks ette, teiselt poolt aga ei võimalda mad ka mingit põhimõtete kinnimätsimist, kui võrd mad endas sisaldavad Kominterni programmi põhialused.

Peab tähendama, et kongressi poolt ülesseatud kommunistlikkude ja sotsiaaldemokraatlikkude parteide ühinemise küsimus nende parteide vahelkordi, võrreldes

möödunud aastatega, uues valguses paistalaseb. On ju kõigile teada, et kommunistlikud parteid pidasid kõige ägedamat võitlust kogu pealesõjaaegsel ajajärgul sotsiaaldemokraatia vastu, niisamuti ka igasuguste voolude vastu oma ridades, kes sotsiaaldemokraatide poole kaldusid. Mõnele võib paista, nagu oleks see võitlus, Kominterni uusi taktilikke seadeid silmas pidades, tühi ja asjatu töö olnud. Seesugune arvamine on täiesti vale. Asi seisab selles, et ilma sotsiaaldemokraatia vastu võitlemiseta kogu pealesõjaaegsel ajajärgul, ilma kommunistlikkude parteide otsustava lahkulöömiseta kõigist oportunistlikkudest vooludest, ilma täieliku poliitilise iseseisvusega ei oleks juttugi saanud olla kommunistlikkude parteide enamlustamisest, ei ka sotsiaaldemokraatlikkude parteidega ühinemise küsimuse praegusel kujul ülesseadmisesest.

Lenin kirjutas veel enne enamluse kui poliitilise partei väljakujunemist, mil ta „Iskra“ kaudu sotsiaaldemokraatlikkude ringide ja gruppide ühtsaks tsentraliseeritud parteiks ühendamise küsimuse üles seadis, et „enne kui ühineda ja selleks, et ühineda, peame meie esialgul otsustavalt ja kindlalt piirid ära määrama“. (Lenin. IV köide, lhk. 40.) Programmi, taktika ja organisatsiooni põhimõtete väljatöötamine Lenini poolt „Iskras“, marksismi alusel oligi selleks piiride äramääramiseks, piiritulpade ülesseadmiseks revolutsioonilikkude marksistide ja oportunistide vahele. mis väikekodanlise reformismi tungimist proletariaadi võitluseparteisid pidi takistama. Nende Lenini poolt tõmmatud piirjoonte taha, s. o. reformismi seisukohale, seadsid ennast tol ajal vene ökonomistid, ja nende piirjoonte taha ökonomistide kampa läks partei II kongressil ka osa iskralasi vähemlastest. Enamlus, kui proletariaadi revolutsioonilik partei, võis ainult sel teel proletariaadi parteina kasvada ja tugevmeda, et ta ennast kõigist oportunistlikkudest ja paendlikkudest vooludest otsustavalt ja kindlalt ära eraldas ning võitluses nende oportunistlikkude voolude vastu ennast marksismi põhimõtete alusel karastas ja kindlustas.

Umbes niisamasugune lugu, kuigi jällegi teistsugustes ajaloolistes tingimustes, oli peale sõda tekkinud kommunistlikkude parteidega Lääne-Euroopas. Ka seal tuli kommunistidel end oportunistlikust sotsiaaldemokraatiast otsustavalt lahku lüüa ning nimelt võitluses selle oportunisti-

vastu oma ridu marksismi alusel, vene enamluse eeskujul, ideelikult ja organisatsiooniliselt kindlustada. Niisamuti tuli sel ajal ka poliitilise ühinemise küsimusse mitmesuguste „pahempoolsete“ s-d. vooludega ja gruppidega ettevaatlikult suhtuda, sest võis karta, et veel liig nõrgad komparteid nende sotsiaaldemokraatlikkude ollustega ühteliitumise puhul väikekodanlikes stüühias lahustuvad. Et enast selle väikekodanlike stüühia vastu kaitsta, seadis Kominterni II kongress 21 tingimuse näol piiritulbad üles, mis oportunistliku sotsiaaldemokraatia kommunistlikkudest parteidest eraldasid, samal ajal aga tõesti revolutsioonilikele seisukohale tulnud s-d. parteidele ja gruppidele võimaluse andsid Kominterni astuda. Ja nagu vene „enamlus üles kasvas, välja kujunes ja karastus paljude aastate võitluses oportunisti ja väikekodanlike revolutsioonilikkuse vastu“ (Lemin), nii sirgusid, karastusid ja enamlustusid komparteid ka kapitalistlikkudel maal pealesõjaaegsetes klassivõitluse lahingutes kodanlusega ja võitluses oportunisti vastu; ning nüüd võib Komintern proletariaadi ühtsa revolutsiooniliku partei loomise oma sektsioonide ette uutviisi üles seada.

Pealeselle ei või ka ära unustada seda asjaolu, et niihästi enamluse väljakujunemise ja kindlumise ajal Venemaal, kui ka komparteid esimestel eluaastatel peale sõda kapitalistlikkudel maal oli reformism veel küllalt elujõuline ja suutis endale tööliste hulkades laialist toetust leida. Nüüd on aga II Internatsionaali reformismi poliitika mitmel maal silmanähtavalt pankrotti jäänud; selles poliitikas pettunud laialised tööliste hulgad hakkavad uusi teid otsima ja on valmis kommunistidega ühinemise küsimust praktilikule läbiarutamisele võtma. Seega tuleb kommunistidel poliitilise ühtsuse loomist mõista mitte eilaste oportunistlikkude sotsiaaldemokraatlikkude parteidega, vaid tänaste ja peamiselt homsete revolutsioneerivate s-d. parteidega ehk nende gruppidega.

Kõigest sellest lähtudes võis Kominterni VII kongress ühinemiseks endise 21 tingimuse asemel nüüd ainult viis tingimust sotsiaaldemokraatlikkude parteide ette üles seada, kuna need viis kogu 21 põhiolu sisaldavad. Sel alusel on Komintern ka kahe Internatsionaali ühinemise küsimuse rahvusvahelises ulatuses üles seadnud, kuid arusaadav, et enne on vaja Kominterni ja II Internatsionaali vahel tegevuse ühtsus saavutada.

Kuivõrd elulikult ja õigeaegselt ka proletariaadi poliitilise ühinemise küsimus kongressi poolt üles seati, kinnitab juba peale kongressi, novembri lõpul (1935) ärapeetud kommunistide ja sotsiaaldemokraatlikkude organisatsioonide liikmete ühine raiooni koosolek Pariisis, kus vaimumusega resolutsioon vastu võeti, et ühtsa partei loomine peab teostuma klassivõitluse ja proletarise revolutsiooni põhimõtte alusel.

Proletariaadi poliitilise ühtsuse küsimuse käsitamisel pole üleliigne peatuda mõne sõnaga veel Lenini taktikal selles küsimuses vene enamluse tegevusel 1905—07 a. a. revolutsioonis, kuigi tänapäev selle ülesande teostamine mõndagipidi teistsugustes tingimustes sünnib kui tol ajal.

Vähemlastel oli siiski korda läinud peale VS-DTP II kongressi teatud osa tööliste hulgas omale poolehoidu võita ja tihti isegi terved organisatsioonid enda mõju alla võtta. Arusaadav, et enamlased ei võinud lasta seda osa töölisteklassist, kui revolutsiooni põhijõust, oportunisti teele petetuna kodanluse sabassörkljaks teha. Enamlastel tuli ka need tööllised revolutsioonilikkudele seisukohtadele võita, tuli nad ühtsas väerinmas aktiivsele võitlusele tõmmata. Revolutsioonilikkumise tõus 1905 a. kutsus omalt poolt sotsiaaldemokraatlikkude tööliste hulgas ühinemise tungi esile. Vähemlaste juhtivad tegelased olid sunnitud hulkade pealerõhumisel alt tihti isegi revolutsioonilikke otsuseid vastu võtma — niivõrd tugev oli enamlaste ideeline mõju sotsiaaldemokraatlikkudele tööliste hulkadele. Vaja oli enamlastel oma ideelist mõju kõigi sotsiaaldemokraatide hulgas organisatsiooniliselt kindlustada. Teha võis seda aga tööliste eneste keskel töötades — ühtsates sotsiaaldemokraatlikkudes organisatsioonides tegutsedes, ühtsas võitlusetgevuses. Sellest välja minnes seadsidki enamlased Tampere konverentsil 1905 a. vähemlastega ühinemise küsimuse üles, otsustades järgmise partei kongressi vähemlastega koos ära pidada.

Stokholmi kongress 1906 a. oligi selleks ühendavaks kongressiks, kus lõhe ja organisatsioonilised lahkuminekid enamlaste ja vähemlaste vahel *vormilikult* likvideeriti. Oma aruandes Stokholmi ühendava kongressi kohta ütles Lenin: „Saagu meil tege-likult olema ühtsad parteiorganisatsioonid lahkuminevate sotsiaaldemokraatia mõttevoolude puhta ideelise võitlusega nende organisatsioonide sees... Kuid ühtsas parteis ei pea see ideeline võitlus mitte organisatsioonide lõhestama, ei pea mitte proleta-

riaadi tegevuse ühtsust rikkuma... Tegevuse ühtsuse piiridest väljaspool — nende sammude, otsuste ja tendentside kõige laiem ja vabam läbiarutamine ning hukkamõistmine, milliseid meie kahjulikkudeks peame.“ (Lenin, IX köide, lhk. 222, 225).

Sealsamas räägib Lenin, et s-d. organisatsioonide tõeliku ühtsuse teostamine neil enamlikkudel põhimõtetest pole mitte kerge kätte saada ja üldse pole seda võimalik ühe hoobiga läbi viia. Kuid ta ütleb, et „tee on ära märgitud, põhimõtted välja kuulutatud“ ja edasi on vaja saavutada „selle organisatsioonilise ideaali täielikku teostamist“ (sealsamas). Nüüd, mil enamlastepartei, kui proletariaadi uut tüüpi revolutsioonilik partei, Lenini poolt ülesseatud marksistlikkude piiritulpade kaitsel oli välja kujunenud ning ideeliselt ja organisatsiooniliselt kindlunenud, nüüd asus see partei 1905 a. revolutsiooni tingimustes töolisteklassi killunenud oleku likvideerimise ja ta poliitilise ühtsuse loomise etteotsa. Ja nimelt lõhe likvideerimise eesmärgil töolisteklassi ridades, ta poliitilise ühtsuse teostamise — selle Lenini organisatsioonilise ideaali kättevõitmise — eesmärgil „olime meie vähemlastega 1903—1912 a. a. mõnedki aastad vormilikult ühtsas parteis, *kunagi mitte* katkestades ideeliku ja poliitilist võitlust nendega kui kodanluse mõju proletariaadile edasikandjatega ja oportunistidega“. (Lenin, XXV köide, lhk. 213).

*

Kominterni VII kongress kriipsutas alla, et „töolisteklassi ühtsa väerinna teostamine — see on otsustav lüli töörahva ettevalmistamisel eelseisvateks proletaarsete revolutsioonide teise vooru suurteks võitlusteks“. Sellest otsustavast lülist tuleb kõigi maade komparteidel kogu jõu ja energiaga kinni

haarata, sest tema edukas elluviimine, mobiliseerides revolutsiooni peajõude kui ka tagavarajõude ning isoleerides väikekodanlast demokraatiat II Internatsionaali reformismi näol, on ühtlasi revolutsiooni praeguse jaamavahe strateegilise plaani võiduka teostamise kindlustuseks.

Siinjuures ei tohi kommunistlikud parteid unustada sm Stalini sõnu, et „revolutsiooni võit ei tule mitte iseenesest. Teda on vaja ette valmistada ja kätte võita, kuid kätte võita võib teda ainult tugev proletarne revolutsioonilik partei“. Sellepärast, et tõesti kõiki ühtsa väerinna taktikaga seoses olevaid suuri ülesandeid täita, peavad komparteid kogu jõu ja energiaga oma endi ridu ideelikult ja organisatsiooniliselt kindlustama. Eestkätt tuleb oma midades ära võita see sektantsus, mis praegusel ajal, nagu kongress öieti ära märkis, endast mitte enam kommunistliku liikumise „lastehaigust“ ei kujuta, vaid mis tihti juba sissejuurdunud pahe on. Ilma sektantlikkudest kalduvustest ülesaamata pole Kominterni ühtsa väerinna taktika uut moodi teostamine ja kongressi uute seadete elluviimine võimalik.

Samal ajal tuleb aga valvelolekut kõvendada ka parempoolse oportunisti hädahoju suhtes, mis ülitähtsaks väerinna taktika laienemise juures põhimõttelikkudes küsimustes reformismile järeleandmise näol kasvada võib ja juba siin-seal nähtavale tulnud ongi.

Leninismiga teed valgustades, vene enamluse eeskujul leppimatut võitlust pidades kahel väerinnal, automatismi ja stüühilikkuse meeleolu likvideerides ning niiviisi oma ridu koondades ja karastades võivad komparteid kapitalistlikkudel maalidel Kominterni VII kongressi juhtnöörid võidukalt teostada ja proletariaadi terves üldmas võidule viia.

VALGE EESTI ELUPÄEVAD

H. Naef

Detsembrikuu kroonika (1935)

1. — Faschistlik propagandaminister Oidermaa kõneleb Eesti Noorsoo Ühenduse koosolekul, et hoidku noorsugu end klassivõitluse põhimõttest. See viinud rahva killunemisele.

2. — Ee-ti faschismi kirvekultuuri ideoloog Eenpalu, kes Sakala rahvapäeval, Viljandis, kõnet pidas, pahandab, muuseas, Ee-ti töölisorganisatsioonide tegevustaktika pärast. Sel taktikal ei olevat küllalt „ideelised lähtekohad“. Neid „ideelisi lähtekehti“

tahab siis tööliste anda Pätsi-Laidoneri-Eenpalu faschistlik diktatuur!

— „Päevaleht“ toob andmed, mis kujukalt näitavad, kuidas valge Eesti riigiettevõtteid eraettevõtteid veel suuremale tööliste kurnamisele õhuravad. Riigimeisa tööstuses maksetavat kuulmata madalat töötasu (alla 1 krooni päevas)! — Võidujooks töösnäljutamise rekordi järgi. Esirinnas semini Eesti faschistlik riigivõim.

5. — Põllutöministeerium koostas kalanduskoja seaduse eelnõu. Jälle uus fashistlik koda. Vajelusi tekitab härrastele see, et ei tea kuidas tegeliku kaluri eksploateerimise ulatust kindlaks määrata, kas paatide või võrkude järgi. Muldu võib veel hirmus õnnetus juhtuda — mõni kalandustöölise fashistlikku kotta sattuda.

6. — „Päevalehes“ arutab tuntud marurahvuslik aktivist Riismann väliseestlaste, eriti Ameerika eestlaste organiseerimise küsimust. Ta jõuab otsusele, et selle organiseerimisega asi kuidagi ei taha edeneda. Kodanlised ajalehed ei saa Ameerika eestlaste bulgas kuidagi jalgu alla. Ainuke soliidsem ja varem eesti ajaleht olla — enamlaste „Uus Ilm“. Kõik katsed Ameerika eestlaste hulgas Pätsi fashistliku ideoloogia seemnekesi külvata, lõpevad äpardusega. Nende ajalehed kas sünnivad surnult või jälle surevad kohe peale sündimist¹.

7. — Soome iseseisvuse aastapäeva aktusel Tallinna kaubanduskoja saalis pidas välisminister Seljamaa kõne. See kubises Soomele tänutunnete avaldamisest selle eest, et lahetagused pussimehed Eesti kodanisele kodusõjas suurt abi andsid, Eesti proletariaati veristada aitasid.

— „Päevalehe“ teatel vaadati valitsuse koosolekul põllutöökoja seadus uuesti läbi ning anti dekreedina välja. Seaduses on viidud läbi põllutöökoja struktuuri muutmine. Ei olnud küllalt fashistlik! Nii muudeti valimissõel tihedamaks, mis hallparunite-kulakute monopolii kindlustaks.

— „Postimehe“ sulemees kaebab, et Eesti maanteed võrk olla viletsas seisukorras. Väliskülalistele määdatab ainult häid ja korrasolevaid teesid, kuna suurem osa maanteed ja nende sillad ei kandvat veoautotki.

— „Päevaleht“ toob ära Tallinna linnavalitsuse „geniaalse“ leiduse, kuidas talvekuudel töötatööliste äraelamist kindlustada. Tulevat suvekuudel lihtsalt tööliste palgast 25 prots. kinni pidada ja seda siis jaokskaupa talvekuudel välja maksta. Seega — veel üks fashistlik jõhkru rekord.

8. — Valge Eesti lehed teatavad vabside mässu-kavatsusist, mis pidanud esile leidma Tallinnas 3. det. kell 12 päeval. Salakoosolekul, kuhu mässukatse teostamiseks kokku tulnud, arreteeritud aga rida vabsfashistide juhtivaid tegelasi — Larka, Kubbo, Puskar, Laaman j. t. Saadud materjalist selgub, et mässu algus pidanud toimuma „Isamaaliidu“ kongressi ajal „Estonia“ saalis, kus kavatsitud vangistada Päts, Laidoner j. t.

Vabside löögijõud olnud varustatud revolvrite, käsigranaatide ja gaasipommidega. Leitud uue vabsfashistliku valitsuse nimekirja ja rida juhtnõore Pätsi valitsuse kukutamiseks ning vabside valitsuse loomiseks.

9. — Kõik Eesti kodanlised lehed kubisevad vabside võimuhaaramise katse üksikasjadest. Laudakse Pätsile kui „Eesti demokraatia päästjaks“ kiitust.

10. — Jaan Tõnisson õiendab end ajalehtedes. Tõendab, et temal pole teada, kuidas tema nimi vabsliku „rahvuskongressi“ nimekirja olevat sattunud.

— Vabside arreteerimine jätkub nii Tallinnas kui ka teistes linnades. Riigiasutusi hakatavat vabsidest puhastama.

11. — Nagu „Päevaleht“ teatab, hakatavat uuest eelarve-aastast peale kõigilt linnaelanikkelt n. n. kogukondlikku maksu võtma, valdades võetava isi-

kumaksu eeskujul. Maksukohustust peavad kandma kõik elanikud 20—60 aasta vanuseni. Maksu ülemäär olla 15 krooni.

Jälle uus töörahva kurnamise abinõu.

12. — Viljandimaal peeti suurt talude oksjoni. Ühe päevaga müüdi sundoksjoni teel 21 talu. Talunikude võlaraskusi kasutasid muidugi kulaklikud hallparunid, kes ikka suuremal ja suuremal hulgal maid oma kätte haaravad.

— Heina- ja viljasaagi äpardumise tagajärjel ei jätke valges Eestis loomadele talveks toitu. Nüüd on otsustatud riigi viljatagavarasid looma jõusööda valmistamiseks kasutada. Nii kui nii mädanevat riigi rukk tagavarad. Tegelikult on see vaid üks uus riikliku toetuse vorm hallparunitele.

13. — „Päevalehes“ toodud töölisesvanemate koosoleku aruanetest selgub, et riigi Sadamatehases on tööliste palganõudmine tagasi lükatud. Samuti eitavalt otsustati tööliste palgatõstmise nõue Balti puuvillavabrikus ja Rauaniidits (tekstiiltööstuse ettevõtte).

„Eesti Siidis“ olla tööliste töötasu vähendatud. Uuel aastal kavatsesvat seda veelgi vähendada.

Telefonivõrgu tööd olla praegu kõigest 33 töölise. Lähemal ajal vallandatavat neliski osa.

Lutheri puutööstuses kestab samuti tööliste vähendamine. Tööliste töönorm on tõstetud nii suureks, et paljud oma normi täita ei suuda.

Raudtee 1. liini-jaoskonnas seatakse töövähesuse pärast lühendatud tööndal sisse.

Krulli tehases areneb „tööüli“. Tööliste palgatõstmise nõue jäetud tähele panemata. Tähtsõõ hinnad kistakse alla.

14. — Kõik kodanlised lehed toovad pikki kirjelusi vabsfashistide mässu ettevalmistustööde üle. Käsigranaadid, dünamiit ja muu relvastus olla toodud Soomest. Seal peitvat endid ka vabside juhid Sirk j. t.

15. — Nagu teada, lõppes vabside mõõdunud riigipöördetse nende tegeliku õigeksmõistmisega. Nüüd valitseb fashistide peres silmanähtav peataolek uue mässukatse protsessi pärast. On ju vahekorrad Hitleri valitsusega kõigiti õige head. Esialgu laseb Päts omale igatselti fashistlikkude organisatsioonide poolt tervistelegramme saata, milles teda Eesti „demokraatia päästjaks“, „kangelaseks“ jne ülistatakse. Saab vähemalt selgi kombel seda piinlikku seisukorda ära kasutada.

17. — Valge Eesti ajalehed levitavad suure heameelega Jaapani imperialistide provokatsioonilikku laimu Nõukogude Liidu „maavallutamise“ Mongoolias ja Sikiangis, kusjuures eesti fashistlikud sulemehed oma kommentaarides kogu seda Jaapani alatut provokatsiooni veel oma näruste vaiedega „ilustavad“ ning uusigi välja mõtlevad.

— Eesti politsei valitsus karistas Irboska valla elanikku Tobrovi 100 kr. trahviga või 30-õöpäevase arestiga selle eest, et ta „ülistas Nõukogude Venemaad ja seal vallitsevat kommunistlikku korda, tehes ühtlasi maha Eestis kehtivat demokraatlikku riigikorda“ — kirjutab „Päevaleht“. Tartu elanikk Meost karistati 500 kr. ehk 90-õöpäevase arestiga, kah jälle niisamasuguse „kuritöö“ eest. Seesuguseid karistust sajab viimasel ajal õige sagedasti, justkui oleks Eestit mingi eriline õhin haaranud — „Nõukogude Venemaad kommunistlikku korda“ ülistada.

— Eesti riigi statistika keskbüroo eelkõkkuvõtete järgi olla Eestis rukk kasvupind vähenenud. Seni kõikunud see 150—180 tuhande ha vahel. Nüüd arvatakse see ulatuvat vaid 145 000 hektarini.

18. — „Päevalehe“ teatel olla haridusministeeriumi kultuurinõukogu ainukesele valge Eesti kirjanduslikule ajakirjale — „Loomingule“ jälle rea retsepte kirjutatud. Arste palju, kuid haige ei parane. Kuidagi et võta jalgu alla ega lähe „rahva“ sekka, — nagu

¹ Huivitav on märkida, et Am. eesti kodanlaste häälkandja „Meie Tee“ mitmel korral teravasti Pätsi fashistlikku terroripoliitikat teiste kodanliste tegelaste ja parteide (eriti J. Tõnissoni) vastu on hukka mõistnud. See ehk on Riismannigi arvustuse põhjuseks. — Toim.

„Päevaleht“ kurdab. Nüüd tahetakse ajakiri, mis siiaaani valitseva kirjanikkude grupi teenistuses seis, kus siiski mitte kõik viimseini Pätsi faschismi-ebajumala ees oma põlvi ei nihutanud, — täiesti faschismi teenistusse sundida, faschistlikkudele diktaatoritele kiidulaule laulma sundida. Tasuks selle eest sunnitakse siis raamatukogud jne ajakirja tellima. Nii arvatakse siis „rahva hulka“ jõutavat!

19. — „Päevaleht“ teatab, et Eesti riigi-majandusnõukogus vedelevat juba pikemat aega tölliste vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise küsimus. Vaatamata töllisühingute ja haigekassade liidu märgukirjadele, asi ei nihku paigastki. Põhjus: teedeministeriumi matemaatika ei olevat ikka veel välja selgitanud „seaduse võimalusi“. On aga hallparunile ja külakurnajale riigitoetust vaja, siis teevad faschistlikud matemaatikud kalkulatsiooni imekähku.

20. — „Päevaleht“ veergudel vaidlevad faschistlikud noorsookasvatajad selle üle, kas noorsoo liikumise organiseerimine võib olla vabatahtlik või peab olema sunduslik. Viljandi linnapea — ameti poolest sotsfaschist — arvab, et noorsoos tuleb tingimata sundorganiseerimine läbi viia, nii et noorsoo otsekohesteks juhtijateks oleksid riigivanem, linnapead, politseiülemaad jne. Nii siis — noorsoo liikumine faschistliku politsei nuudi alla. See sots oskab faschistlikust pirukast lugu pidada.

23. — „Vaba Maa“ kiirustab faschistliku võimu süvendamist. Vabsidest täielikult lahti saada olla võimalik ainult siis, kui riigi põhiseadust muuta (loe: Pätsi faschistlikku diktatuuri kindlustada). Sellise „riigiuuenduse“ läbiviimiseks olla aeg praegu

kõige kohasem. Töllisteorganisatsioonid kurnajate verise terrori kontsa all, vabside mäss likvideeritud — „missugust soodsamat silmapilku oma vundamentide revideerimiseks meie veel oodata võiksime?“ — küsib leht omas faschismi vastikavaimustuses.

28. — Algas üleriiklik ajalooõpetajate kongress. Otsustatakse selgitada ning lahendada Eesti ajaloosse puutuvaid probleeme, mida siiaaani võõriti valgustatud, nagu pärisorjuse ajajärk, ärkamisaeg jne. See ju kõik nüüd tarvis vormida faschistliku ideoloogia liistu järgi. Hirmuga kriipsutatakse alla, et — „peame olema valmis välismõjudele ja propagandale, mida serveeritakse meile raadio ja kirjanduse kaudu“. Kõige suuremat hirmu teeb härrastele mudugi ajaloo marksistliku mõistmise levinemine.

„Päevaleht“ kurdab, et Saksa-Eesti kaubavahetus ei arenevat normaalselt. Nii sisse- kui ka väljavedu on suurenenud, kuid aktiivsaldod Eesti arvel vähened. Eesti ei saavat Saksast mitte tarvilikul määral valuutat. Osa saadavaid summasid olla seal kinni külmanud. Nagu vanarahvas ütleb: „sõber koorib naabri püksid“.

Tagurpidi minevat ka Eesti-Läti kaubavahetus. Mõõdunud aastaga võrreldes on see poole väiksemaks kängunud.

31. — „Päevaleht“ teatel ületab Viljandimaal surevus sündivuse. On kogudusi, kus surevus mitmekordselt sündivusest suurem.

Jõudsalt areneb ja annab tagajärgi Hitleri näljakultuur valge Eesti kurnajate riigis, mida Pätsi diktatuuri keeles „hulkade heaolu tõstmiseks“ nimetatakse!

Toimetaja: H. Põõgelmann, O. Rästas, N. Karotamm.

Vastutav toimetaja: H. Põõgelmann. Tehniline toimetaja: V. Sander.

Väljaanne № 13. Ladumisele antud 31/I 1936. Trükkimiseks alla kirjutatud 27/II 1936. Paber 72×110. Autoripoonaid 6²/₅. 3 trükip. Ühes trükip. 85.680 trükkit. Üldse 257 000 trükkitähte. Lengorlit nr. 4107. Tiraash 950 eksempl. Töö nr. 181. „KÜLVAJA“ trükikoda, Leningrad, 31, Dsershtinski uulits, nr. 49.

„КЛАССОВАЯ БОРЬБА“ № 1 (184)

Двухмесячный политико-экономический журнал на эстонском языке

000399

Издательское Товарищество Иностраных Рабочих в СССР, Ленинград, 141, Апракси пер., № 2
Välismaatööliste Kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, 141, Apraksini põikuliit № 2

Hind 1 rubl.

EESTI
RAHVUSLAAMATUKOGU
AR

Ц. 1986.
Акт № 7
Вкладыш